

Sustav za bebu

Prošloga su tjedna u Subotici održani Dani Balinta Vujkova, manifestacija koja je ove godine imala i jednu novinu – razgovor o aktualnom trenutku u književnosti Hrvata u Vojvodini. Na žalost, skupu nisam mogla prisustvovati jer se u isto vrijeme u Novome Sadu održavalo savjetovanje na kojem je bilo riječi o temama veoma bitnim za medijske poslenike – o sudskim procesima protiv medija (kojih ne nedostaje), o slobodi izražavanja, pravnoj zaštiti napadnutih novinara, izvještavanju iz sudnica, pretpostavci nevinosti...

No, novinari Hrvatske riječi bili su prisutni na Danima Balinta Vujkova, i kao sudionici i kao izvještači, i kažu da je okrugli stol bio uspješan, razgovaralo se otvoreno, s različitih stajališta, o aktualnom stanju književnosti ovdašnjih Hrvata. O tome možete pročitati i u našem tjedniku, a meni je pažnju u izvješću s ovoga skupa privukla jedna rečenica. I eto prilike za, makar naknadnu, razmjenu mišljenja sa sudionicima okruglog stola. Naime, jedan od sudionika ovog okruglog stola iznio je stav kako književnost ovdašnjih Hrvata treba organizirati kao sustav. Drugim riječima, književnost bi trebalo institucionalno uokviriti i planski razvijati. I podsjetilo me to na mnoge druge rečenice o tome kako trebamo izgrađivati naše institucije, planski i sustavno. I već desetak godina (otprilike) pokušava se uspostaviti i organizirati hrvatsku zajednicu. No, čini mi se kako tu ima jedan problem. Naime, kao što se često ponavlja, hrvatske su institucije tek u povoju, drugim riječima još su uvijek »bebe«, a teško je bebu uspostaviti i organizirati, ona ima svoje potrebe koje još ne zna kontrolirati, a oni koji vode brigu o bebi ne mogu baš uvijek isplanirati kada će beba spavati, kada će se probuditi, kada će plakati, a često je teško i raspoznati zašto beba plače i što joj je potrebno u ovome trenutku. Sve te probleme roditelji rješavaju ne usustavljanjem i organiziranjem svoga čeda, već bezgraničnom ljubavlju, budnošću, pažnjom i osluškivanjem bebinih potreba. Naravno, kako beba odrasta, mijenja se i odnos prema njoj. Ako to primijenimo na organizacije, onda bi u ovom stadiju prije bilo potrebno osluškivanje potreba (književnika, čitatelja i svih drugih kojima su organizacije usmjerene), motiviranje potencijalnih sudionika ili korisnika usluga organizacija, uspostavljanje povjerenja i potpuna posvećenost cijeloj stvari. Ovo je moja slobodna interpretacija ideja prisutnih u različitim teorijama o upravljanju organizacijama, koje se stalno mijenjaju i prolaze kroz različite životne cikluse. A po tim teorijama – ako se prije vremena, prije nego li je organizacija dostigla potreban stupanj razvoja, pokušavaju uvesti stroga pravila, organizacija će se birokratizirati i okameniti. A to znači smrt organizacije prije nego li je i dostigla svoju zrelost.

J. D.

INTERVJU

Svenka Savić, profesorica Emerita Sveučilišta u Novom Sadu

NEMA ZNANOSTI BEZ RAZMJENE.....12-13

SUBOTICA

Subotičani nezadovoljni načinom obračuna toplinske energije

PRIKRIVENO POVEĆANJE CIJENA.....18-19

DOPISNICI

U Vajskoj započela djelovati nova kulturna udruga

AMBICIOZAN POČETAK »ZORE«.....27

Marija Vodeničar iz Sonte pobijedila opaku bolesti

DOK IMA VIJEKA, IMA I LIJEKA.....28

KULTURA

Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata između dvaju »Dana Balinta Vujkova«

DOMINACIJA ZNANSTVENIH DJELA O POVIJESTI, MALO SUVREMENE PROZE.....32-33

SPORT

Vedran Vereš, vratar HK Spartak
NA TRENING IDEM PREKO GRANICE.....47

SADRŽAJ

AKTUALNO

Dužnosnik Veleposlanstva SAD-a u Beogradu Sean Greenley posjetio HNV

UPOZNAVANJE SA STANJEM U OSTVARIVANJU MANJINSKIH PRAVA.....6

REPORTAŽA

Živjeti izvan grada: Bajmok

POSILA NEMA, MLADI ODLAZE.....14-17

TEMA

U Somboru problemi s izučavanjem predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture

LANAC PUCA JER NE FUNKCIONIRAJU SVE KARIKE.....8-9

INICIJATIVA OŠ »MATIJA GUBEC« IZ TAVANKUTA

Organizirani odlazak na Interliber

Međunarodni sajam knjiga i učila »Interliber«, 33. po redu, bit će održan od 10. do 14. studenoga na Zagrebačkom vele-sajmu. Osnovna škola »Matija Gubec« iz Tavankuta organizira odlazak na ovu manifestaciju, uz prateće sadržaje, za sve prosvjetne djelatnike, djecu i druge zainteresirane, po sljedećem programu:

Petak 12. XI. 2010. godine

04,00 polazak ispred katedrale u Subotici

04,30 polazak iz Tavankuta

07,00-08,00 Vukovar – prolazak kroz centar, obilazak memorijalnog groblja

08,30 Osijek

12,00 Interliber – Vele-sajam Zagreb

18,00 obilazak Donjeg i Gornjeg grada Zagreba

20,00-21,30 Kazalište Vidra (Janka Draškovića 80) – »Nitko, nitko, ali nitko nikad nije tako igrao Fausta«, predstava nastala po motivima teksta »Gretica, stranica 89« Lutza Hübnera u režiji Zijaha A. Sokolovića

22,00 nakon predstave odlazak u Samobor, smještaj u hostelu, noćenje.

Subota 13. XI. 2010. godine

09,00-10,00 doručak

10,00-12,00 obilazak Samobora

16,00 Đakovo – obilazak katedrale

18,00-20,00 Osijek – tržni centar

povratak u Tavankut i Suboticu u noćnim satima

Cijena aranžmana (put, smještaj + doručak, ulaznica za kazalište) je 5000 dinara. Plaćanje je moguće u dvije rate: prva rata do 9. XI. 2010. godine – 3500 dinara, a druga rata do 22. XI. 2010. godine – 1500 dinara. Kontakt telefon: 065/9767035 – Stanislava Stantić-Prčić.

DUŽNOSNIK VELEPOSANSTVA SAD-A U BEOGRADU SEAN GREENLEY POSJETIO HNV

Upoznavanje sa stanjem u ostvarivanju manjinskih prava

U okviru obilaska novoizabranih nacionalnih vijeća dužnosnik Veleposlanstva Sjedinjenih Američkih Država u Beogradu zadužen za pitanja ljudskih i manjinskih prava Sean Greenley posjetio je u utorak, 2. studenoga, Hrvatsko nacionalno vijeće gdje se upoznao sa stanjem u ostvarivanju manjinskih prava hrvatske zajednice u Srbiji. Predsjednik HNV-a dr. Slaven Bačić i predsjednik Izvršnog odbora

Darko Sarić Lukendić ovom su prigodom iznijeli glavne probleme s kojima se novo vodstvo Vijeća suočava, ali i planove koje planira ostvariti u poboljšanju položaja pripadnika hrvatske zajednice u Srbiji.

»Naši su prioriteti stvaranje novog i

učinkovitijeg sustava djelovanja Vijeća, koji će odgovoriti nadležnostima koja nam osigurava novi Zakon o nacionalnom vijećima«, izjavio je za HR nakon sastanka Slaven Bačić. »Cilj nam je i

poboljšanje suradnje te jačanje odnosa sa svim hrvatskim udrugama i institucijama. A kao najsporniju točku u domeni ostvarivanja manjinskih prava, istaknuli smo obrazovanje i naše planove što bi smo u tom području trebali uraditi. Ukazano je i na problem neravnopravnog statusa hrvatskog uredništva na Radioteleviziji Vojvodine u odnosu na ostale manjinske redakcije, kao i na problem nepostojanja izravne zastupljenosti predstavnika nacionalnih manjina u Skupštini Republike Srbije.«

Slaven Bačić dodaje kako je sastanak bio prije svega informativnog karaktera i da nije bilo konkretnih razgovora o eventualnoj pomoći američkog veleposlanstva glede poboljšanja položaja hrvatske manjine u Republici Srbiji. Sastanku je također nazočila i politička analitičarka iz Beograda Ksenija Lazović.

D. B. P.

PREDSTAVLJANJE TJEDNIKA I NAKLADNIČKE DJELATNOSTI »Hrvatska riječ« u Bačkom Monoštoru

U namjeri približavanja svojim čitateljima, uposlenici NIU »Hrvatska riječ« posjetili su prošloga petka (29. listopada) Bački Monoštor i predstavili istoimeni tjednik i nakladničku djelatnost koja djeluje u sklopu ove ustanove. Promotivno predstavljanje u ovom dijelu Bačke organizirala je Marija Turkalj, koja je bila i domaćica večeri. Okupljenom auditoriju u dvorani Doma kulture prva se obratila glavna urednica tjednika Hrvatska riječ Jasminka Dulić i nazočne ukratko upoznala s radom i nastojanjima da novine budu što bliže čitateljima, te pozvala sve zainteresirane na buduću suradnju.

Središnji dio predstavljanja tematski je bio vezan uz nakladničku djelatnost, o kojoj je govorio urednik Milovan Miković, koji se ovom prilikom posebno zadržao na kapitalnom djelu Matije Evetovića »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata« iz koje je predstavio nekoliko dijelova tematski najznačajnijih za Šokce i njihov udio u stvaranju kulturne baštine na ovim prostorima. Urednik zabavnosportske rubrike Dražen Prčić nazočnima se obratio sa željom da se u što skorije vrijeme na stranicama Hrvatske riječi pojavi i neka »Priča o fotografiji« s temom iz Bačkog Monoštora, i također uputio molbu za suradnjom na polju sportskih aktivnosti.

Nakon službenog dijela predstavljanja tjednika i nakladničke djelatnosti, uslijedio je razgovor na temu aktualne problematike – čitanosti tjednika i drugih izdanja NIU »Hrvatska riječ« na području Bačkog Monoštora, u kojem su razmijenjene ideje i prijedlozi s obiju strana. Nekoliko mještana smatra kako bi u tjedniku trebalo biti više tekstova pisanih »jednostavnijim jezikom«, jer ocjenjuju da su pojedini tekstovi pisani akademskim jezikom, neprijemčivim za »običnog čovjeka«.

»Mi smo ipak ljudi sa sela i naša naobrazba nije baš velika, a mladi i obrazovani većinom odlaze iz sela«, rekli su Monoštorci, ali i istaknuli kako su spremni u budućnosti zajedno s uposlenicima poraditi na boljem plasmanu Hrvatske riječi u svom selu.

H. R.

TRIBINA DAN OTVORENIH VRATA: VOJVODINA DESET GODINA POSLIJE

Bolje je, ali je moglo i više

U povodu desetogodišnjice demokratskih promjena u Srbiji i konstituiranja pokrajinskog parlamenta u subotu, 30. listopada, u Skupštini APV održan je »Dan otvorenih vrata« s temom »Deset godina poslije«. O manjinama, borbi protiv korupcije, Vojvodini u tranziciji i koliko smo se Statutom APV približili europskim standardima regionalne autonomije, govorili su: direktor Beogradskog centra za ljudska prava prof. dr. Vojin Dimitrijević, predsjednik »Transparentnosti Srbije« prof. dr. Vladimir Goati, profesor Ekonomskog fakulteta u Subotici prof. dr. Jovan Komšić i novinar i publicist Dimitrije Boarov.

»Iako ni danas ne postoji dovoljna vremenska distanca da se Peti listopada i događaji koji su ga obilježili sagledaju potpuno objektivno, nesporno je da se radi o povijesnom događaju za našu zemlju i naše društvo«, rekao je otvarajući skup predsjednik Skupštine Vojvodine *Sándor Egeresi*. »Siguran sam da nikad nećemo zaboraviti gdje smo i kako živjeli prije 5. listopada. Živjeli smo u nesretnoj i siromašnoj zemlji, izoliranoj od svih susjeda i ostatka svijeta, u kojoj nisu postojala osnovna ljudska prava, u zemlji iz koje se bježalo. Kada

se dogodio 5. listopada, *Zoran Đinđić* je rekao kako smo dobili povijesnu šansu za novi početak i dobili smo priliku transformirati se u suvremenu europsku zemlju, izgraditi jake institucije, povratiti stare i stvoriti nove prijatelje i partnere u svijetu, stvoriti nove sustave vrijednosti zasnovane na moralu i poštovanju ljudskih i građanskih prava. Jesmo li i u kojoj mjeri uspjeli

ostvariti ono zbog čega su milijuni ljudi hrabro izašli na ulice Srbije tog 5. listopada? Mnogo toga se u proteklih deset godina u našoj zemlji promijenilo, ali pošteno je reći da je to nedovoljno i da smo mogli daleko više.«

Izlažući stavove da ne postoji točna niti prihvaćena definicija manjine zato što su svi u nekoj manjini ili većini, prof.

dr. Vojin Dimitrijević govorio je o tome što je manjina, kao i o tome kako se zaštita manjine ne smije pretvoriti u disciplinu pokoravanja kolektivitetu. »Rješenje kojim Vojvodina ide pravo je stajalište da treba prihvatiti europske vrijednosti koje se tiču svakog čovjeka i njegove mogućnosti da živi sam i u zajednici s drugima i da ostvaruje neke interese. Čovjek

la džinovske korake i nevjerovatno povijesno dostignuće u pogledu načina održavanja izbora, stranačke scene, ali i to da mi tek sada proživljavamo sustav Velike Britanije 19. stoljeća. »Evidentno je kako ne donosimo zakone u suradnji s oporobom kao što je slučaj u Velikoj Britaniji, a kod nas to nije slučaj niti kada se radi o zakonima koji se ne tiču političkog područja. Pokraj toga imamo običaj donositi zakone a ne provoditi ih, a imamo i pravne institute koji su potpora korupciji«, rekao je Goati.

O Statutu APV govorio je prof. Jovan Komšić, istaknuvši da je taj dokument prilično umjeren, na srednjoj razini europskih standarda regionalizacije.

»Treba li Vojvodini politički subjektivitet u demokratskoj Srbiji?«, zapitao se novinar Dimitrije Boarov. »Stvara se osjećaj kako je tranzicija revitalizirala Vojvodinu, a to nije točno. Porazne su činjenice i okolnosti u odnosu na ono čemu smo se nadali. Vojvođanski se političari ne osjećaju dovoljno legitimiranim braniti interese APV u Srbiji. Politički subjektivitet sam po sebi je besmislen, a ima smisla ako interesi jedne pokrajine nisu dovoljno zastupljeni u parlamentu.«

Ankica Jukić-Mandić

AKCIJA NIU »HRVATSKA RIJEČ«

»Kužiš« besplatno srednjoškolcima

Svim učenicima koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u Gimnaziji »Svetozar Marković« i Srednjoj politehničkoj školi u Subotici NIU »Hrvatska riječ« ubuduće će besplatno dostavljati primjerak istoimenog tjednika u kojemu izlazi list za mlade »Kužiš«.

»Cilj nam je da taj podlistak dođe do što više mladih i da se i oni i njihovi roditelji upoznaju s našim tjednikom«, kaže direktor ustanove *Ivan Karan*. »Ideja je potekla od jednog našeg čitatelja iz Republike Hrvatske koji je želio ostati anoniman, i koji je donirao novac za prvi podijeljeni broj. Ovoj se akciji prvi pridružio HKD »Vladimir Nazor« iz Stanišića, koji će donirati sredstva za drugi broj.« *Karan* dodaje kako će s ovom idejom, kao i s idejom da se i

osnovnoškolcima dostavlja podlistak »Hrcko«, aplicirati za sredstva koja dodjeljuje Republika Hrvatska posredstvom Generalnog konzulata u Subotici.

Ivan Karan kaže kako je NIU »Hrvatska riječ« napravila plan promidžbe tjednika i knjiga iz naklade naše ustanove, te poziva članove udruga i zainteresirane pojedince koji žele pomoći u tehničkoj organizaciji promidžbe da se jave u ustanovu radi usklađivanja termina.

Redakcija Hrvatske riječi će, navodi također *Karan*, u povodu izlaska 400. broja tjednika u Stanišiću organizirati godišnju obuku dopisnika iz Podunavlja (Sombor, Bački Breg, Bezdan, Bački Monoštor, Bač, Vajska, Plavna, Bođani), te se osim stalnih dopisnika pozivaju i oni koji to žele postati, da se jave u redakciju. Ustanova osigurava prijevoz, sredstva za rad i domjenak. Obuka će biti održana u subotu, 13. studenoga, od 9 sati.

Lanac puca jer ne funkcioniraju sve karike

*Ove godine nisam preuzela sate jer nisam dobila nikakav plan i program, na vrijeme sam obavijestila ravnatelja škole i poslala dopis Hrvatskom nacionalnom vijeću, ali do danas nisam dobila nikakav odgovor, kaže nastavnica Monika Vekonj * Nikada za ovaj predmet nije postojala nikakva podrška u ovoj sredini niti od Hrvatskog doma, niti od bilo koje političke stranke, pa niti od Crkve, tvrdi Marija Šeremešić **
Škola nije odgovorila svojim zakonskim obvezama, smatra potpredsjednik HNV-a Mata Matarić

O d 2006. godine u somborskoj Osnovnoj školi »Bratstvo – jedinstvo« izučava se hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Fakultativni je to predmet čije je izučavanje u ovoj školi započelo poslije trogodišnjih nastojanja malog broja entuzijasta, ali na žalost, zainteresiranost roditelja je bila slaba ili nikakva, te se učenike koji su u nekoliko različitih razreda pohađali ovaj predmet moglo izbrojiti na prste jedne ruke.

Ovi su rezultati poražavajući ako se uzme u obzir da se hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture izučava samo u ovoj od šest gradskih škola, a prema posljednjem popisu Hrvata je na području Grada Sombora više od 8 tisuća. Usporedimo li to s Bačkim Monoštorom, selom koje pripada Gradu Somboru, gdje tamošnju osnovnu školu pohađa 281 učenik, od kojih hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u nižim razredima izučava 60 učenika, a 79 u višim razredima, ne vrijedi niti praviti nikakvu usporedbu. Ono što je još više poražavajuće je činjenica da ove školske godine u Somboru nije održan niti jedan sat ovog predmeta, mada se za njegovo izučavanje prijavilo petero djece.

NEZAINTERESIRANOST SA SVIH STRANA

Što je uzrok tome? Zbog čega tolika ravnodušnost roditelja hrvatske nacionalnosti prema

vlastitom jeziku i kulturi? Jesu li oni u ove četiri godine, i svih ranijih godina, dovoljno informirani? Koliko su u svemu tome pomogle mjero-

Monika Vekonj

davne hrvatske institucije? Odgovor smo potražili kod nastavnice engleskog jezika *Monike Vekonj*, koja je pokraj engleskog predavala i hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture.

I u ranijim razgovorima nastavnica je naglašavala kako bi uzrok slabe zainteresiranosti roditelja mogao biti u strahu od dodatnog opterećenja djece, koja i bez ovog nastavnog predmeta imaju previše obveza. Svaki drugi strah je, po njezinim riječima, neosnovan, jer djeca koja su pohađala ove sate nikada nisu imala problema zbog toga. Drugi je razlog nedovoljna suradnja mjerodavnih hrvatskih institucija s roditeljima koji svih ovih godina nisu dovoljno informirani, niti upoznati s

onim što se njihovoj djeci nudi. »Ove godine nisam preuzela sate jer nisam dobila nikakav plan i program, ali i zbog drugih svojih obveza. Na vrijeme sam obavijestila ravnatelja škole i poslala dopis Hrvatskom nacionalnom vijeću, od koga sam očekivala da će se oglasiti, ali do danas nisam dobila nikakav odgovor«, kaže Monika Vekonj, mada ne isključuje mogućnost da opet podučava djecu iz ovog predmeta, što ovisi o volji drugih. Moramo napomenuti kako prošle godine

nastavnica Vekonj nije dobila nikakvu nadoknadu za ove sate. U vrijeme dok je predsjednik HNV-a bio *Josip Zvonko Pekanović*, današnja predsjednica UG »Urbani Šokci« *Marija Šeremešić* bila je članica Odjela za obrazovanje ove krovne institucije Hrvata u Srbiji i tri je godine radila na tome da se hrvatski jezik uvede u somborske škole. Kada su njezina nastojanja urodila plodom nije krila zadovoljstvo očekujući da će zainteresiranost za hrvatski jezik iz godine

Zainteresiranih ima, ali problem je prijevoz

Jasenka Firanj je kao roditelj dviju učenica koje su od početka pohađale sate hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture bila veoma zadovoljna ovim fakultativnim predmetom, a zadovoljna su i djeca. Izrazila je žaljenje što njezinim kćerima nije omogućeno i ove školske godine pratiti sate njihovog omiljenog predmeta, gdje su upoznavale hrvatski jezik i domovinu matičnog naroda, ne samo izučavanjem u učionici, već i putovanjima u Hrvatsku. Ona smatra kako su mnogi roditelji zainteresirani, ali da su djeca preopterećena. Poseban je to problem onoj djeci koja žive u prigradskim naseljima, a takvih je u ovoj školi najviše, prvenstveno zbog organiziranja putovanja, jer ovaj predmet, premda je fakultativni a ne obavezan, obično bude u nezgodno vrijeme, nerijetko i kada djeca nemaju redovitu nastavu, te se mora organizirati prijevoz do škole. »Voljela bih da moja djeca nastave s izučavanjem hrvatskog jezika, a žao mi je i one djece koja bi možda željela upisati hrvatski jezik, ali nemaju prigodu izučavati ga. Mnogi roditelji iz prigradskih naselja ne upisuju svoju djecu jer smatraju da bi to za njih moglo biti opterećenje, ali i opterećenje za roditelje jer bi trebao biti organiziran prijevoz – odvoženje i dovoženje djece. U školi su nam samo rekli da popunimo prijavu. Mi smo to učinili i sad čekamo.

u godinu rasti, a sada, nakon četiri godine od uvođenja ovog predmeta u osnovnu školu, Marija Šeremešić ne može biti zadovoljna.

»Ovdje nikada nije zaživjela ideja da hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture bude izborni predmet, kako je to u subotičkim i sada u monoštorskoj školi, nego je uvijek bio fakultativni predmet. Djeca koja su izučavala ovaj predmet bila su iz prva četiri razreda osnovne škole i nikada ih nije bilo više od šestoro. Na moju veliku zamolbu jedino su tadašnji član Izvršnog odbora HNV-a zadužen za obrazovanje *Ivan Stipić* i tadašnji potpredsjednik HNV-a *Stipan Šimunov* ponudili ravnateljici škole objašnjenje kako se to zakonski radi. Nakon toga nikad nitko nije obišao tu djecu, niti školu, niti je došao razgovarati o problemima i potrebama. Monika je odlazila na seminare i osposobila se, kao i nastavnici u drugim općinama, ali joj sati hrvatskog jezika nikada nisu bili zakonski regulirani, niti plaćeni, te je razumljivo da se i ona zamorila«, kaže Marija Šeremešić napominjući, kako je sama iz Hrvatske donosila udžbenike, da su »Urbani Šokci« darivali djecu prigodnim darovima za Božić, a jednom je djecu

posjetio i tadašnji generalni konzul *Davor Vidiš*, što je po riječima Marije Šeremešić bilo sve od hrvatskih vlasti i hrvatskih institucija zaduženih za obrazovanje. Poslije toga, nitko više nije došao.

KARIKE KOJE NEDOSTAJU

Marija Šeremešić, učiteljica u mirovini koja je i sama predavala u ovoj školi, kaže kako nije postojala nikakva podrška u ovoj sredini niti od Hrvatskog doma, niti od bilo koje političke stranke, pa niti od Crkve. Ona tvrdi kako su ona i Monika Vekonj same uspjele izgurati sve ove godine s hrvatskim jezikom bez ičije pomoći. Veliki su propusti pravljani i od strane škole, ali i HNV-a.

»HNV nikada nije došao kako bi napravio invazivniju reklamu pri upisu u prvi razred, uvijek bi se moralo čekati da školska godina krene, da bi ravnateljica tek na nekom općem sastanku u rujnu rekla kako postoji mogućnost i za tako nešto«, kaže Marija Šeremešić koja za sada ne vidi svjetliju budućnost što se ovog pitanja tiče, jer kako navodi: »Kada jedna karika u lancu nije zainteresirana – lanac se prekida«.

Mata Matarić

Potpredsjednik HNV-a *Mata Matarić* tvrdi kako je ta institucija upoznata sa stanjem u somborskoj školi »Bratstvo-jedinstvo«, te da je već na prvom odboru novog saziva dogovoreno da će član izvrš-

nog odbora HNV-a zadužen za obrazovanje *Pero Horvacki* sa suradnicima razgovarati s načelnikom Školske uprave grada Sombora, ali Matarić nije upoznat s tim je li taj sastanak već održan. On smatra kako je osnovni problem u propustima koje je učinila škola. »Škola nije odgovorila svojim zakonskim obvezama da ispuni iskazanu volju, nije spremna za izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, a prije početka nove školske godine, odnosno po završetku prošle, roditeljima nisu ponudili informaciju da djeca imaju mogućnost upisati i ovaj predmet«, kaže Matarić.

Pero Horvacki tvrdi kako HNV radi na ponovnoj uspostavi nastave hrvatskog jezika u somborskoj školi, ali je problem u malom broju djece, jer pokraj organiziranja ovih sati, potrebno ih je i popuniti i imati kome predavati. Sastanak s načelnikom Školske uprave još nije održan, ali se čelnici HNV-a zaduženi za obrazovanje pripremaju za njega.

Činjenica je da u posljednje četiri godine u Somboru nije učinjen nikakav pomak u pogledu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, mada je postojala velika volja malog broja pojedinaca.

Hoće li ovi sati zaživjeti u budućnosti, hoće li roditelji i na ovaj način iskazati svoju nacionalnu svijest, ili će somborska škola imena iz nekih prošlih vremena ostati bez sata hrvatskog jezika – ne zna se, a naša se priča ovdje ne završava. No, trebalo bi, izgleda, povezati još mnoge karike, učvrstiti stavove te ih provesti u djela. I opet će vrijeme biti najbolji pokazatelj treba li hrvatskoj zajednici u Somboru hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Inače, trenutačno je u tijeku izbor novog ravnatelja OŠ »Bratstvo-jedinstvo« i očekuje se da će biti izabran ovoga tjedna, kada ćemo o ovoj temi moći razgovarati i s mjerodavcima iz škole.

Zlatko Gorjanac

U SUBOTICI ODRŽANI IX. DANI BALINTA VUJKOVA

Narodna književnost nedovoljno istražena

Piše: Davor Bašić Palković

Dio građe iz narodne književnosti ovdašnjih Hrvata je rasut i neobrađen te je potrebno što prije pristupiti izradi metodologije istraživanja, valorizacije, digitalizacije te njezina objavljivanja, zaključeno je na stručnom skupu u okviru manifestacije

Detalj sa multimedijalne večeri

Kao što je poznato, »Dani Balinta Vujkova« – dani hrvatske knjige i riječi, predstavljaju najveću književna manifestacija Hrvata u Srbiji i jedna od triju kulturnih manifestacija koju je Hrvatsko nacionalno vijeće proglasilo manifestacijom od značaja za hrvatsku nacionalnu zajednicu u AP Vojvodini. Njezin je temeljni cilj podsjećanje na djelo sakupljača i obrađivača hrvatskih narodnih djela iz Vojvodine i susjednih država – *Balinta Vujkova* (1912.-1987.), ali i retrospektivno prikazivanje suvremenoga književnog stvaralaštva Hrvata u Vojvodini.

I ovogodišnje Dane Balinta Vujkova, održane od 27. do 29. listopada u Subotici, odlikovao je raznovrsan program – od »Narodne književnosti u školi« namijenjene učenicima hrvatskih odjela (opširnije na stranicama 40.-41.), preko znanstvenog skupa do multimedijalne večeri.

KNJIŽEVNOST HRVATA U PODUNAVLJU

Stručni skup na teme – Narodna književnost Hrvata u Podunavlju i Sakupljački rad Balinta Vujkova – okupio je 12 gostiju iz Hrvatske, Mađarske, Austrije i Vojvodine: dr. sc. *Jasnu Melvinger* (»Narodna poezija u djelima Ilije Okrugića Srijemca«), mr. sc. *Stjepana Blažetina* (»Narodna književnost Hrvata u Mađarskoj«), dr. sc. *Sanju Vulić* (»Pučka književnost u Novom Selu u Slovačkoj«), dr. sc. *Roberta Hajszana* (»Narodna književnost Hrvata u Austriji«), *Katju Bakiju* (»Narodne pripovijetke iz okolice Pečuha – tematske i strukturne odrednice«), *Petka Vojnića Purčara* (»Hrvatske baladne pjesme s temom vojničkog života«), *Mariju Šeremešić* (»Tužbalice u Šokaca Bačkog Monoštor«), mr. *Đuru Lončara* (»Ilija Džinić – sakupljač bečara, narodnih pjesama i izreka«), *Zvonimira Pelajića* (»Narodne

pjesme u opusu Josipa Andrića«), *Bernardicu Ivanković* (»Kazivači narodnih pripovjedača Balinta Vujkova«), *Tomislava Žigmanova* (»Bunjevačke poslovice«) i *Katarinu Čeliković* (»Narodna književnost u starom tečaju kalendaru Subotička Danica (1884.-1946.)«). Navedeni radovi će početkom 2011. godine biti objavljeni u zborniku radova

sa skupova održanih od 2006.-2010.

Na skupu je konstatirano veliko bogatstvo građe iz narodne književnosti ovdašnjih Hrvata koja je rasuta i neobrađena te je zaključeno da je potrebno što prije pristupiti izradi metodologije istraživanja, valorizacije, digitalizacije i njezina objavljivanja.

Bista još uvijek čeka na postavljenje

Jedna od inicijativa organizatora Dana Balinta Vujkova, stara više godina, jest da se bista Balinta Vujkova postavi na primjereno mjesto u središtu grada, za što je od strane Organizacijskog odbora te manifestacije već treći put upućena molba Povjerenstvu za podizanje spomenika na teritoriju Grada Subotice. Riječ je o bisti koja se drži u kataloškoj sobi Gradske knjižnice među drugim velikanima iz svijeta knjige, a čiji je autor čuveni subotički kipar Sava Halugin.

»Bista je izrađena u gipsu i smatramo da treba napraviti odliv koji bi bio postavljen u parku ispred Gradske kuće, nasuprot *Blašku Rajiću*, i to u stilu Komora i Jakaba. Od ovoga saziva Povjerenstva za podizanje spomenika očekujemo da će to biti i učinjeno, a predstavnici gradske vlasti zaduženi za područje kulture obećali su nam potporu glede realiziranja ove inicijative«, kaže Katarina Čeliković.

Stručni skup na teme – Narodna književnost Hrvata u Podunavlju i Sakupljački rad Balinta Vujkova

»Koliko je narodno stvaralaštvo bogato ne možemo znati do kraja, možemo samo suditi na osnovu dostupne građe. A kad je riječ o istraženosti, zahvaljujući upravo *Balintu Vujkovu*, ovo područje svakako prednjači. Teško je napraviti ozbiljniju sintezu bez malih pojedinačnih radova koji omogućuju cjelovitiji uvid. S tim u svezi, trebalo bi najprije istražiti sve arhive i fonoteke u različitim ustanovama, kao i privatne zbirke, kako bi se stekao uvid u građu koja postoji. Koliko je meni poznato Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata već je započeo baviti se time«, rekla je za HR sudionica skupa Sanja Vulić iz Zagreba.

Istaknuta je i potreba za sačinjavanjem tima koji će početi rad na tiskanju kritičkog izdanja Vujkovljevih djela. S time u svezi, sljedeće dvije godine bit će tematski posvećene isključivo Balintu Vujkovu – uoči Desetih dana Balinta Vujkova (2011.) i njegova stotog rođendana (2012.). »Ovogodišnji, IX. dani Balinta Vujkova potvrdili su se kao najveća književna manifestacija Hrvata u Vojvodini i Srbiji koja ostvaruje svoju svrhu u svim segmentima. Vidi se kontinuitet u radu s učenicima koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i njihov sve kvalitetniji nastup u dramtizaciji narodnih pripovjedaka na bunjevačkoj ikavici, čime se pridonosi čuvanju govora zabilježenog u Vujkovljevim zapisima«, kaže za HR Katarina Čeliković, predsjednica Organizacijskog odbora te manifestacije.

SKUP KNJIŽEVNIKA

Program ovogodišnjih »Dana Balinta Vujkova« imao je i jednu

Jasna Melvinger: Balint me je preveo preko »zlatnog praga«

Nagrada za životno djelo »Balint Vujkov Dida« ove je godine dodijeljena znanstvenici i književnici *Jasni Melvinger* iz Petrovaradina. Primajući nagradu, Jasna Melvinger se prisjetila svojeg prvog susreta s Balintom Vujkovim kao i potpore koju joj je on pružio kao tada mladoj književnici.

»Upravo me je Balint Vujkov, brižan i pun razumijevanja, kakav je bio, preveo preko 'zlatnog praga' da s više samopouzdanja zakoračim prema novim dojmovima i novim, ne uvijek niti bajkovitim, iskustvima u zbilju književnog života. Ne, nije nimalo slučajno ni to, što se danas kad je već dobar dio 'curriculum vitae' iza mene, u ovom svečanom trenutku, ovdje u Subotici, osjećam sretnom kao da mi je sam veliki bard, Balint Vujkov opet tako blagonaklon i da mi je, kako glasi još jedan naslov njegove knjige, podario 'jabuku s dukatima', rekla je, među ostalim, Jasna Melvinger.

novinu – razgovor o aktualnom trenutku u književnosti Hrvata u Vojvodini, održan u Hrvatskoj čitaonici. Tijekom razgovora, kojem je nazočilo dvadesetak autora, ukazano je na potrebu da se što prije pokrenu radionice kreativnog pisanja u završnim razredima osnovne škole i u srednjim školama, radi stvaranja književnog podmlatka, te književni salon u kojem će biti prostor za razgovor književnika i ljubitelja pisane riječi, radi

boljeg razumijevanja mjesne hrvatske književnosti. Od najveće je važnosti, čulo se ovom prigodom, stvoriti prostor za komunikaciju između pisaca i čitatelja, u čemu je naglašena potreba većeg broja predstavljanja knjiga i pisaca (u suradnji s hrvatskih udrugama kulture), te kako je predložio *Dražen Prčić* i u subotičkoj Gimnaziji. Istaknuta je i velika važnost književnog časopisa, u ovom slučaju »Klasja naših ravni«, koji bi, po

riječima *Vojislava Sekelja*, trebalo biti motorom književnog stvaralaštva ovdašnjih Hrvata.

Književnost, po riječima Tomislava Žigmanova, treba organizirati kao sustav, te je u tom smislu potrebno definirati jasan program djelovanja institucija – od nakladnika, preko koncepcije književnog časopisa i drugih publikacija na hrvatskom jeziku, do eventualnog pokretanja asocijacije hrvatskih književnika te njihovih zajedničkih nastupa na sajmovima knjiga u Beogradu i Zagrebu.

Nastojanje da se u okviru Dana Balinta Vujkova predstavi i populariziraju hrvatska književnost i jezik bilo je vidljivo i u programu multimedijalne večeri u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Naime, nakon više desetljeća izvedena je, na temelju istraživanja provedenih u Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata, bunjevačka »groktalica«, publika je imala prigodu čuti šokačku pripovetku u »izvornom« kazivanju *Ruže Siladev* iz Sonte, a svojom su narodnom pjesmom publiku obradovali tamburaški sastavi i solisti iz Subotice i Tavankuta, te Hrvatsko obrtničko pjevačko i glazbeno društvo »Zrinski« iz Osijeka.

Održavanje IX. dana Balinta Vujkova pomogli su Grad Subotica, Pokrajinsko tajništvo za upravu, propise i nacionalne zajednice, Ministarstvo kulture Republike Srbije, Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici.

Razgovor književnika u Hrvatskoj čitaonici

SVENKA SAVIĆ, PROFESORICA EMERITA SVEUČILIŠTA U NOVOM SADU

Nema znanosti bez razmjene

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

*Jako bih voljela kada bi
kod nas ovladao ne samo
timski rad, nego i navika da
jedni drugima zahvaljujemo
za svaku malu dobru
ponudu, za svaku malu riječ*

U okviru nove edicije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, a u povodu sedamdeset godina života i pedeset godina rada profesorice emerite *Svenke Savić*, u pripremi je monografija pod nazivom »Diksurs i diskursi« u kojoj autori iz zemlje i svijeta prikazuju dio svega onoga što je za pola stoljeća, a na raznim poljima znanosti, umjetnosti i civilnog društva, ona uradila. Publikacija je namijenjena prije svega studentima diskurs analize, jednog od predmeta koji je profesorica Savić uvela na Sveučilište u Novom Sadu.

Profesorica Savić bila je pionirka i s velikom energijom radila na izgradnji akademске zajednice na ovim prostorima, u novim interdisciplinarnim područjima kao što su psiholingvistika, studij roda, romologija. Kako sama kaže kroz smijeh, zato se i može reći da ove godine ne obilježava pedeset godina rada, već pedeset godina radova na nekoliko kolosijeka simultano. Međutim, kaže, njena glavna tema je bila i ostala jezik.

HR: Ove godine obilježavate sedamdeset godina života i pedeset godina rada. Odakle energije za toliko poslova simultano, od baleta, preko

lingvistike, do angažmana u obrazovanju, istraživanju, civilnom sektoru?

Ponovit ću ono što su mnogi već ponavljali kako 50 godina prođe jako brzo, a bibliografija radova koju netko napravi u vaše ime je u knjizi koja je u pripremi i obuhvaća oko 70 stranica i samo je potvrda te energije. Ponekad sam tužna zato što vidim kako zapravo ne postoji izravan kontinuitet između nečega što smo radili i što je već na neki način otvorena tema, ili je urađeno, i novih ljudi koji ne znaju za prethodnike. Ako me pitate što bih na osnovi pedesetogodišnjeg rada zbilja preporučila, to je pravljenje kontinuiteta u okviru znanosti, ali i u okviru svega drugog što smo radile, a to je rad u baletskoj umjetnosti, rad sa ženama...

Ono što me oduševljava je da sad, kad je sve to skupljeno na jednom mjestu i kada je dostupno javnosti, imam daleko više reakcija od nekih studenata u svijetu. Evo baš mi se jutros javila iz Australije kolegica da bi željela raditi nešto o narativnoj sposobnosti kod djece, što sam radila negdje osamdesetih godina kod nas. To znači da ipak postoje osobe koje se sporadično brinu o tom kontinuite-

tu. Drugo što sam htjela reći je da u mojoj struci, a to je srbištika, a zatim lingvistika, zbilja nikako da uđemo u europske ili svjetske tokove. Mi smo uvijek na margini teorijskog razmišljanja i to je jedan od razloga zbog kojeg stalno kaskamo i u standardizaciji vlastitog jezika, ili jezika u Srbiji, mislim i na jezik većinskog naroda i na jezike nacionalnih zajednica, a među ostalim mislim i na standardizaciju romskog jezika koja nikako da počne. Jer, standardizacija jezika je uvijek i političko pitanje, a sadašnja politička elita nije zainteresirana da Romi dobiju svoj standardni jezik, jer znamo što znači standardni jezik u jednoj zajednici.

HR: Kako gledate na srpski i hrvatski jezik, jesu li to isti ili različiti jezici?

Naziv jezika je jedno, a drugo je što rade govornici tih jezika. Kad gledamo sa stajališta sporazumijevanja, onda je to jedan jezik, a kad gledamo sa stajališta potreba država da u svojoj državi potvornosti imaju i jezik kao prepoznatljiv simbol državnosti na razini znakovnosti, onda govorimo o više jezika. Ja to uvažavam i mislim kako oko toga ne treba biti previše priče. Po svojoj strukturi ima razlika u

ovim jezicima i meni je drago da u Hrvatskoj riječi imate stranicu o tome, koju pomno čitam, i onda se uhvatim kako ja koristim na primjer razina i nivo, pa tisuća i hiljada itd., dakle riječi koje su bile prisutne u nekadašnjem srpskohrvatskom jeziku. Podržavam standardizaciju pojedinih jezika, podržavam da hrvatska nacionalna zajednica treba imati nastavu na hrvatskom jeziku i jako mi je drago što u svakom broju HR ima ta rubrika, što znači da se svatko tko čita tjednik može informirati kako teku procesi i razriješiti jezične nedoumice.

HR: Vaša glavna polja istraživanja su pitanja jezika onih grupa koje u društvu imaju manju moć, kao što su djeca (blizanci i neblizanci, migrant-ska djeca, obrazovanje romske djece), žene... Kako, s tog stajališta, vidite značaj obrazovanja na materinjem jeziku djece pripadnika nacionalnih manjina?

Sa stajališta roditelja, ima ih kojima je stalo do njegovanja identiteta djeteta kao pripadnika svoje nacionalne zajednice i roditelji će onda željeti da njihovo dijete ima s njima zajedništvo u jeziku i ja to jako poštujem. Ima roditelja koji jako brzo

žele da se djeca inkorporiraju u širu zajednicu i inzistiraju na tome, kao na primjer neke romske zajednice koje ne žele da djeca idu na nastavu romskog jezika već samo na nastavu srpskog jezika što mogu razumjeti. U tom smislu imamo ono što roditelji hoće, ono što društvo ili država hoće, i imamo ono što učenik ili učenica hoće, međutim, dok su u malom uzrastu, nemaju o tome jasan stav. Mada je država proklamirala da nacionalne zajednice imaju pravo na svoj materinji jezik, država ne omogućava svim zajednicama jednake mogućnosti da to ostvare.

Kad govorimo o hrvatskoj zajednici, vidimo da tu nešto ne štima, jer nije samo pitanje načelnog davanja prava, već mnogo više statusa uposlenih nastavnika, novinara, pa su recimo novinari pod ugovorom u medijskim kućama. Znači da je to sistemski labavo riješeno i da lako može ispasti iz sustava. Postoji neki privid naše političke elite da želi riješiti pitanja nacionalnih zajednica, a u stvari to nije u praksi jednako, jer uvijek nam kažu kako je to skupo, a onda vidite na koje sve stvari odlazi novac.

Ako bih, kao osoba koja se dugi niz godina bavi ovim stvarima, odlučivala, onda bih se odlučila da moje dijete ide na nastavu onog jezika koji se govori u obitelji, da zna standardnu jezičnu formu, jer će to pomoći da može u javnosti predstaviti svoju zajednicu. Isto tako sam za to i da se standardna forma, to jest književni oblik jezika većinskog naroda nauči.

HR: Predstavlja li za djecu paralelno učenje dva jezika opterećenje?

Ne, nego je učenje dva jezika mnogo lakše! Djeci je jako lako naučiti i više jezika ne dva, nego i tri i četiri. Sa stajališta djeteta, ono to i te kako može. Država im treba to omogućiti financijski, a roditelji trebaju osigurati tu emocionalnu bazu da dijete poštuje, voli i koristi svoj materinji jezik.

HR: Napravili ste rječnik rod-nih izraza, no i danas to još nije postao standard u srpskom jeziku, pa i dalje možemo čuti »ministar je rekla« i slično.

Vama koji ste uronili u hrvatski jezik zbilja to grozno zvuči, ali moram vam reći kako je srpska filološka elita konzervativna i osobe koje pišu o jeziku sa stajališta standardizacije prešle su 80 godina i prirodno je da ne osluškuju promjene u jeziku, prije svega kod mladih. To znači i da je problem razumjeti o čemu mi govorimo kad govorimo o rodnoj ravnopravnosti žena u XXI. stoljeću. Drugo, moram možda oštro reći kako su srbisti pomalo umišljeni zato što ne čitaju radove drugih, prije svega stranih autora i autorki koji o ovome danas pišu veliki broj tekstova. Velika je razlika između teorija danas u svijetu koje se tiču kritičke analize diskursa i dekonstrukcije političkog konteksta.

HR: Ove ste godine završili i veliki projekt na prikupljanju životnih priča žena iz različitih nacionalnih zajednica u Vojvodini. O čemu se tu radi?

To je materijal koji, rekla bih, ostaje za vječnost: oko 300 intervju sa ženama iz različitih nacionalnih zajednica i na različitim jezicima. Ostaje taj veliki materijal koji može poslužiti u nekoj komparativnoj analizi tko zna koliko godina. Izdvojila bih taj naš ogroman trud zbog toga što je kroz taj projekt prošlo oko 80 suradnica i nekoliko suradnika koji su ovladali metodom »oral history«, odnosno životnim pričama. Objavljene su knjige i zabilježen je i dostupan i govor tih žena, te može poslužiti za razne druge analize. Ove godine objavljujemo životne priče Rumunjki, koje će izaći na srpskom jeziku, mada su žene uglavnom govorile na rumunjskom, a objavljene su do sada životne priče Mađarica, Rusinki, dvije knjige životnih priča Romkinja, zatim Slovakinja, Srpkinja te Hrvatica, Bunjevki i Šokica. Te naše knjige su zapravo jedini glasovi žena zabilježeni

ni autentično, a ne kroz interpretaciju nekih drugih.

HR: Veliki ste rad ulagali ne samo u vlastito obrazovanje i svoju znanstvenu karijeru, već i u razvoj akademske zajednice i obrazovanje drugih.

Znanost je uvijek kolektivno dobro, a u jednom svom tekstu pokazujem kako je stvaranje akademske zajednice obveza svake pojedine znanstvenice ili znanstvenika, ali kako je uvijek uvjetovana političkim događajima. Na primjer, stvarala sam psiholingvističku zajednicu na teritoriju čitave biše SFRJ iz uvjerenja da psiholingvistika treba ući kao predmet na redovne studije i to sam uspjela i onda smo krenuli suradnju tako što smo se sastajali svake dvije godine u drugoj republici i imali simpozije. Ali, raspad države uništi individualni elan i onda treba sve ispočetka. Isto mi se dogodilo i sa stvaranjem iternacionalne zajednice za interdisciplinarna jezična istraživanja u Dubrovniku u Interuniverzitetskom centru za poslijediplomske studije. Imala sam gotovo 10 godina svake godine tečaj za studente iz cijelog svijeta, da se obuču interdisciplinarnoj metodi u razmišljanju o jeziku, ali onda 90-ih godina znamo što je bilo i s Dubrovnikom i s Centrom koji je izgoreo i cijelom zemljom, tako da je priča o stvaranju akademskih zajednica istodobno i priča o političkoj situaciji u zemlji.

HR: U svijetu radove često pišu i objavljuju više autora, dok u Srbiji to nije slučaj. Zašto je to tako?

Hvala na ovom pitanju. Kod nas je još uvijek skepsa prema timskom radu. Kod nas još uvijek postoji neka zatvorenost: neću ti reći što radim da mi ne ukradeš. Za razliku od toga, ovih pedeset godina ne samo što sipam ideje mladima i u svome okruženju što je moguće raditi i što radim, nego vučem za rukav svakog da pročita moj rad i da mi da primjedbe, jer je to u stvari način kako znan-

stvenici rade u svijetu. Timski rad podrazumijeva razmjenu i znanja, i ideja, i dobrih namjera itd. Ako pogledamo knjige koje pišu znanstvenici u svijetu, ako su i napisali sami knjigu, postoji naprijed ponegdje i čitava stranica na kojoj zahvaljuju. Pa se tako poznati psiholingvista Dan Slobin zahvaljivao svojoj tajnici koja je svakog dana stavljala lijepo cvijeće na njegov stol, kako bi on mogao završiti knjigu na vrijeme. Ona je njemu emocionalnu komponentu pripremala za njegov umni rad! U tom bih smislu jako voljela kada bi kod nas ovladao ne samo timski rad, nego i navika da jedni drugima zahvaljujemo za svaku malu dobru ponudu, za svaku malu riječ, jer zapravo nema znanosti bez razmjene.

HR: Na kojim projektima sada radite?

Sada se bavim standardizacijom romskog jezika na teorijskom planu, jer ne znam romski. Bavim se romskom zajednicom na više načina. Škola romologije je oblik koji već sedam godina postoji na Sveučilištu u Novom Sadu i prošlo je oko 1000 polaznika i polaznica, neromske i romske pripadnosti. To je jedan od oblika kojim možemo problematiku romske zajednice uvući u akademsku zajednicu kao što je Sveučilište u Novom Sadu. Treća komponenta cijele zamisli o doprinosu romskoj zajednici nekoga tko nije iz romske zajednice je razvijanje rodnog identiteta, ali i drugih oblika identiteta Romkinja, kako bi one prevladale ograničenja vlastite zajednice a da se pri tome ne otuđe od zajednice nego da u njoj ostanu kao kreatorice. Razvili smo model koji se zove *model slušanja i razumijevanja* i pokušavamo u osnovnim i srednjim školama pokazati nastavnicima i profesorima koji rade s romskom djecom da moraju »čuti« ono što romsko dijete ima namjeru kazati, a ne što mi mislimo da bi ono htjelo reći, opterećeni našim predrasudama i stereotipima.

ŽIVJETI IZVAN GRADA: BAJMOK

REALIZACIJU SERIJE REPORTAŽA
POD ZAJEDNIČKIM NAZIVOM
»ŽIVJETI IZVAN GRADA«
SUFINANCIRAO JE GRAD SUBOTICA.

Posla nema, mladi odlaze

Pišu: Mirko Kopunović i Zvonko Sarić

Fotografije: Nada Sudarević

NIKOLA IVOŠEVIĆ, ZAMJENIK PREDSEDNIKA SKUPŠTINE MJESNE ZAJEDNICE BAJMOK

Gdje nema proizvodnje, nema ni života

Bajmok je mjesna zajednica koja prema popisu pučanstva iz 2002. godine ima 8586 stanovnika. Prosječna starost stanovništva iznosi 41,6 godina, a u posljednja tri popisa primijećen je pad u broju stanovnika. Što se tiče etničke strukture stanovništva, Bajmok je oduvijek bio mješovit. Bajmok se nalazi 9 kilometara od srpsko-mađarske granice, 23 kilometra od Subotice, 19 kilometara od Bačke Topole, 33 kilometra od Sombora i 101 kilometar od Novog Sada. S tim je gradovima povezan dobrim asfaltnim cestama.

O aktualnim problemima, o infrastrukturi Bajmoka i mogućnostima gospodarskog razvoja razgovarali smo s *Nikolom Ivoševićem*, zamjenikom predsjednika Skupštine Mjesne zajednice Bajmok.

»Stanovništvo Bajmoka se uglavnom bavi poljoprivredom«, kaže Nikola Ivošević. »Imali smo do nedavno razvijena poduzeća koja su zapošljavala veliki broj Bajmočana, ali su neka nažalost ugašena. Primjerice, pogon tvornice Sever više ne radi, a veoma je kritično i što je poduzeće za poljoprivrednu proizvodnju Ravnica, koje je nekada upošljavalo 800 radnika i sezonaca, nakon privatizacije smanjilo broj uposlenika na 106 radnika. I Ravnica je 'držala' Bajmok u gospodarstvenom smislu. Smanjio se broj zaposlenih i u pogonu Solida, a dobro je što su ponovno počeli raditi silosi Fidelinke. Radi i Industrija namještaja Bajmok, ali je problem rad privatne tvrtke za proizvodnju alkohola Lukas internacional. Iz te destilerije ističe otpad i rječica koja protječe kroz Bajmok je zagađena, a pojačava se i zagađenost zraka dolaskom toplijih dana. Žalbe Bajmočana su potpuno opravdane, ali nažalost taj problem još nije riješen.«

Ivošević navodi kako je proces tranzicije na gospodarskom polju pogodio i Bajmok.

»Nekada je u Bajmoku bilo 3000 zaposlenih i oko 1500 umirovljenika, a sada je to obrnuto, broj zaposlenih radnika sveden je na oko 1000, a umirovljenika ima oko 2000 ili još i više. Taj odnos nije dobar, jer gdje nema gospodarstva i proizvodnje, nema ni života. No, nešto se pomaklo i na bolje, u novom pogonu za proizvodnju niti za industriju čarapa tvrtke Finat iz Italije zaposlilo se četrdesetak radnika.«

Nikola Ivošević ističe kako Bajmočani čekaju plinifikaciju naselja, kao i završetak radova na pročistaču otpadnih voda.

»Cijevi su postavljene do naselja Mišićevo i očekujemo da će plinifikacija do kraja ove godine doći do Bajmoka. Radi se na uređenju kanalizacijske mreže, očekujemo završetak projekta za postavljanje postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda, 40 posto radova je završeno, a jedan od planova je postupno zamjenjivati cijevi u vodovodnoj mreži. Mještani su zainteresirani za poboljšanje uvjeta života, ali što se tiče samodoprinos, ta kategorija nije predviđena za umirovljenike, a nažalost u Bajmoku je više umirovljenika nego zaposlenika. Znači ne vidimo neki efekt uvođenja samodoprinos. Dodatna sredstva za nove projekte, koji će poboljšati uvjete života u Bajmoku, morat ćemo pribaviti i putem raznih natječaja grada Subotice, pokrajine i republike, ali i konkuriranjem na razini regije.«

Nikola Ivošević kaže kako Bajmočani očekuju gospodarski napredak nakon otvorenja cjelodnevnog graničnog prijelaza.

»Nezaposlenost je veoma velik problem, naročito mladi nisu zaposleni, a blizina i otvorenje cjelodnevnog graničnog prijelaza s Mađarskom djeluje obećavajuće, jer do sada je to bio samo dnevni prijelaz. Veoma smo zadovoljni što će taj prijelaz biti otvoren 24 sata, jer će time ovaj dio regije biti još više povezan, a nadamo se da će izgradnjom infrastrukture koju jedan suvremeni prijelaz treba imati, biti otvorena i nova radna mjesta. Za razvoj gospodarstva u Bajmoku neophodna su ulaganja inozemnih investitora i gospodarstvenika, a važno je i da poduzeća koja sada postoje nastave s radom.«

Anketa: Zašto volim Bajmok?

Antun Beneš: Bajmok je najveće selo na sjeveru Bačke, u kojem je nacionalni sastav stanovništva sljedeći: 30 posto Srba, 30 posto Hrvata i 30 posto Mađara, ali se Hrvati često ne izjašnjavaju o svojoj nacionalnoj pripadnosti, a puno ih je i prešlo u Bunjevce. Bajmok je bio poznat po uspješnim poduzećima – Ravnica, Ciglane, Kudjeljara, Sever, Solid. Sad je to mrtvo, zatvoreno. Poznat je po ženskom rukometnom klubu koji je igrao u prvoj ligi, Nogometnom klubu Radnički, koji je igrao u Vojvođanskoj ligi. Blizu Bajmoka je i granični prijelaz s Mađarskom – put, odnosno pogled prema Europi. U Bajmoku su ljudi radišni, ali ih je malo zaposleno u tvornicama. Nema posla. Bave se poljoprivredom i povrtlarstvom. Odlazi se u sezoni raditi u Tavankut, a nekad su Tavankučani dolazili raditi u Bajmok.

U Bajmoku bih promijenio vodeću strukturu. Ne radi se dobro u Mjesnoj zajednici. Ne radi se na novim projektima, a s mnogima se stalo, kao recimo s kanalizacijom. Pronađena je termalna voda na Gušćjaku, ništa se na tome nije radilo, pa je, kažu, izvor presušio. Imamo struju, vodu, poštu, banku, telefon. Ambulantna služba je organizirana u tri smjene. Tržnica radi dvaput tjedno – četvrtkom i nedjeljom.

Prometno smo dobro povezani s Beogradom. Stalna je autobusna veza prema Beogradu i natrag: Beograd-Bajmok-Rata.

Nekad je Bajmok bio poznat po svom korzu. Dolazili su ovdje mladi iz Žednika, Pačira, Moravice. Danas toga više nema. Radi nekoliko kafića i to je to. Trebalo bi otvoriti tvornice, nova radna mjesta kako bi mladež u selu ostala. Ja sam rođen u Subotici, a već dugo, 43 godine, živim u Bajmoku, odmah tu preko pruge, na Rati. Bavim se poljoprivredom, imam svinje, krmaču. Ide nekako. Ne bih mogao živjeti u gradu. Bajmočanin sam, i toga se ne stidim.

Etela Čik: Suprug i ja smo umirovljenici i od tih primanja živimo. Nekad sam štrikala i šlingala, ali sad se ne može. Pomažem kćeri oko krava. Mala je otkupna cijena, a skidaju i na masnoći. Teško je. Jedva se živi. Preživljava.

Ljudi odlaze u crkvu, druže se u klubu umirovljenika, ali slabo rade. Nema posla. Sirotinja je velika. Ne vodi se računa o ljudima, nemaš se kome požaliti. Imaš koliko imaš, od toga moraš sve platiti i onda što ostane? Nedovoljno za život.

Volim što sam ovdje, što tu živim, ali bi trebalo nešto i mijenjati, barem ceste popraviti.

Ivan Ivančević: Bajmok je sada nepoznat široj javnosti zbog toga što naša politička elita ne radi puno u Bajmoku, niti vodi računa o građanima Bajmoka. Promijenio bih mnogo toga u mojem mjestu, počevši od infrastrukture koja je katastrofalna za sve mještane – kanalizacija i ceste su u jednom stanju.

O lokalnoj samoupravi bajmočkoj sve najgore – sadašnje je stanje katastrofalno. Bajmočani su poznati kao kulturni, fini ljudi, ali nažalost uvijek izaberu pogrešne ljude u gradsku i mjesnu skupštinu.

Zaposlen sam, supruga nije, sin radi u Subotici, kćer se odselila u Aleksa Šantić. Krenuli su svojim putem, a ja u ovim godinama ne bih mijenjao mjesto boravka. Volim moje mještane koji su srdačni, neposredni, a volim i sport koji je ovdje na zavidnoj razini.

Kata Kopilović: Rođena sam ovdje, tu i odrasla, u školu išla, udala se i djecu rodila. I oni su tu. I njihova djeca. A, eto, i praukuće nam je stiglo. Neki u obitelji rade, neki ne, ali hvala Bogu dobro se živi.

Zanimam se oko vrta, imam kokoši i psa. Radim ručni rad – heklam. Nekad sam radila goblene. Prave Willerove. Nema nekih većih problema u ovom našem Bajmoku, ali mogao bi biti uredniji, trebalo bi popraviti mnoge ceste, a voljela bih kad bi se i u ambulanti manje čekalo. A i mirovina bi mogla biti veća.

Rođena sam u Mišićevu, na salašu. Sedamdesetih smo godina došli u Bajmok, koji je danas poznat po poljoprivredi. Tu smo i ostali. Muž mi je umro. Primam 8000 dinara poljoprivredne mirovine, a imam 7 jutara zemlje koju sam dala u zakup. Nema strojeve, ne mogu sama raditi. Djeca su se razila, samo jedan sin i unuk žive sa mnom. Imam mali vrt, krmaču, kokoši i morke.

Pošla sam u ambulantu po lijek. Bolujem na srce, a do prije koji dan, u svojoj 68 godini, išla sam brati jabuke u Tavankut. Mora se. Radila sam nekad i na vršalici, 9 godina sam išla brati šparogu u Njemačku.

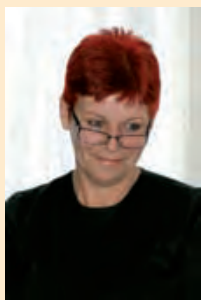
Teško je. Provodimo vrijeme čekajući.

Prije neki dan smo dobili 5000 dinara, ali kao i da nismo. Sve je skupo, čak i kruh, a pokraj kruha treba još nešto.

Pitate me što bih promijenila u Bajmoku? U ovoj se dobi malo toga može promijeniti, ali kad bih mogla naravno da bih mijenjala na bolje, no, svakim je danom sve gore.

MARINA VASILJEVIĆ, ZAMJENICA ŠEFICE MJESNOG UREDA I MATIČARKA

Dobro izgrađena infrastruktura

»**G**radsko grijanje nemamo, znači svatko rješava problem grijanja ponaosob, ali ubrzo će početi radovi na plinifikaciji u Bajmoku. Znači to će biti riješeno, kao jedan način grijanja, što je dobro, a što se tiče komunalija mogu reći da sam zadovoljna«, kaže Marina Vasiljević, zamjenica šefice Mjesnog ureda i matičarka. »U odnosu na ostala naselja, možemo se pohvaliti kako imamo dobru izgrađenu infrastrukturu, znači cestama su maltene

pokrivene sve ulice kojih je oko 100, pločnicima isto tako, zatim naselje je na zavidnoj razini pokriveno vodovodnom mrežom, imamo osnovnu školu i vrtić. U sklopu škole imamo lijepu sportsku dvoranu koja je izgrađena 1989. godine, a osim učenika koriste je i stanovnici Bajmoka, kao i sportaši.«

DR. MARIJA MATOŠ-TRBOVIĆ, LIJEČNICA

Selo je postalo još veće selo

Već pri samom upoznavanju zaintrigiralo nas je prezime liječnice. Naravno, asociralo nas je na velikog hrvatskog pjesnika A. G. Matoša. I doista, nismo pogriješili. Korijeni Marije Matoš su u Kačmaru – majka joj je rođena u tom selu, sada u Mađarskoj, gdje je rođen, a i živio pjesnikov djed Grgo. Tragovi koji povezuju njih dvoje

liječnica nije istraživala, ali je sigurna kako postoji rođачka veza. Kaže kako je povlačenje granice podijelilo i regiju i ljude, promijenjena je struktura stanovništva, opao je broj Hrvata Bunjevaca i Šokaca. Sada je Kačmar preko granice. Daleko.

»Rođena sam Bajmočanka. Poslije završetka studija nisam odmah počela raditi u Bajmoku, ali sam radila tu blizu, u Somborskoj općini, u Svetozaru Miletiću. Provela sam tamo 13 godina, te sam poslije toga iz obiteljskih razloga prešla u Bajmok«, kaže liječnica Marija Matoš-Trbović. »Drugačije je raditi u Bajmoku nego u drugim selima. Problematika je svugdje ista – zdravstvena, no ljudi negdje imaju više, negdje manje osjećaja za svoje zdravlje i svoje potrebe i lakše ih sebi osiguravaju tako što imaju više strpljenja i za sebe i za zdravstveno osoblje. Nije ovo kritika, ali ljudi u Bajmoku su pod tenzijom i uvijek misle kako moraju odmah završiti ono što su zamislili. Pacijenti na selu imaju svoj način gledanja na zdravlje i to je teško mijenjati, a teško je i primjenjivati suvremene metode što se očekuju od liječnika i medicinskih sestara«, naglašava liječnica.

U ambulanti se radi 24 sata dnevno i u svakom su trenutku u njoj liječnik, medicinska sestra i vozač. Zaposleno je pet liječnika, a postoji i pedijatrijska služba koja skrbi o zdravlju djece. Radi se u smjenama, osim u pedijatrijskoj službi. Ambulantna su kola uvijek spremna za hitne slučajeve, a njih ima svaki dan. Događaju se, kaže liječnica, ozljede na radu s poljoprivrednim strojevima, primaju se ozlijeđeni u prometnim nezgodama, trudnice se odvoze do bolnice u Subotici. Dešavalo se da su porodi bili i na putu do bolnice, a tu su se uvijek našli bajmočki liječnici.

»Bajmok je do sada bilo selo, a danas je ovo mjesto još veće selo jer sva svoja egzistencijalna pitanja morate rješavati u gradu – zapošljavanje, doplatke... U gradu morate ovjeriti i zdravstvenu knjižicu. Sve što vam treba morate obaviti u gradu i morate otići u grad«, konstatira Marija Matoš-Trbović. »Selo je izgubilo mlade i za njih vjerojatno nema povratka. Postoji veliki problem što se tiče mladih, a to je nametnuti način ponašanja. Ne mogu se seoska djeca drugačije ponašati od gradske djece. Oni osjete isti ritam. To preslikavanje je ono što ih vuče u grad, gdje postoji neki tip noćnih izlazaka kome se oni prilagođavaju. A s tim je povezan put dug 25 kilometara tamo i 25 km nazad, mnogi neoprezni izazivaju prometne nesreće, a mladi se susreću i s ljudima kojima nije cilj zabava. Hoće li se netko od mladih zadržati na selu ovisi o tome hoće li sebe pronaći u poslovima vezanim za selo – u poljoprivredi, radu sa stokom. Ako se u tome ne pronađu, otići će.«

»Suština je ova plodna zemlja. Suština je u pitanju – mogu li se oni koji dolaze sroditi s ovom zemljom? A tko će se na njoj zadržati? Onaj tko nađe sebe u ovom izvoru plodnosti. Imate ovdje izvršnih domaćina različitih nacionalnosti. Kako bi nešto zaradili, oni moraju puno ulagati. To je borba za život. I o tome ovisi hoće li selo napredovati. Mora se misliti o svakom danu, o onome što vam donosi kruh na stol«, zaključuje dr. Marija Matoš-Trbović.

JOVANKA KOKAI, ŠEFICA MJESNOG UREDA I MATIČARKA

Malo sklopljenih brakova

»U poslove Mjesnog ureda spada vođenje matičnih knjiga rođenih, vjenčanih i umrlih, radimo razne ovjere dokumenata i izdajemo razne vrste uvjerenja«, kaže šefica Mjesnog ureda u Bajmoku i matičarka Jovanka Kokai. »U stvari, mi smo 'općina' u malom. Mislim da sve poslove koji se mogu obaviti u subotičkoj Gradskoj kući možemo obaviti i ovdje za naše mještane. U Bajmoku se malo brakova sklapa. Možda do 15 brakova godišnje, a jednu trećinu brakova sklapaju osobe koje su već starije, dok mladi rjeđe stupaju u brak. Na to sigurno utječe i nepovoljna materijalna situacija, pa se mladi ne odlučuju za sklapanje braka. Ovdje imamo dvoranu za vjenčanja, tako da mladenci ovdje mogu zaključiti brak. Oni koji žele pompozno zaključenje braka idu se vjenčati u subotičku

Gradsku kuću, a ovdje dolaze sklopiti brak oni koji se skromnije vjenčavaju. Nedavno smo imali veće vjenčanje s više gostiju, inače su to cijele godine bila redovito skromna vjenčanja.«

Kao glavne probleme u Bajmoku Jovanka Kokai navodi sve manji broj stanovnika i tešku ekonomsku situaciju.

»Malo je poduzeća koja rade, a i ona samo otpuštaju radnike, a ne zapošljavaju nove. Mladencima poželim da im je sretno i dugovječno, to im uvijek poželim, a svakom bračnom paru želim da imaju barem dvoje djece, da imaju posao i da žive u skladu, te da mogu sebi priuštiti kuću, da imaju svoje utočište i da ne moraju živjeti kod roditelja. Znači, to je nešto osnovno danas u svijetu u razvijenim državama. Dijete mi ima 17 godina, s društvom izlazi u Moravicu i Suboticu, u Bajmok manje. U Bajmoku nema kina, kazališta, a ni diskoteke, ima samo dva-tri kafića.«

VESNA IVOŠEVIĆ, NEKADAŠNJA NOVINARKA, SADA VLASNICA AGENCIJE ZA ČIŠĆENJE OBJEKATA

Snalazimo se kako znamo i umijemo

Nekadašnja novinarka Dana, Blica, Građanskog listas i Subotičkih novina - Vesna Ivošević, danas je u Bajmoku vlasnica Agencije za čišćenje objekata »Vegosa«, a dopunsku zaradu sa svojom obitelji ostvaruje poljoprivrednom i stočarskom proizvodnjom.

»Djetinjstvo sam provela u Pačiru u obiteljskoj kući u kojoj je živelo nas sedmero«, priča Vesna Ivošević. »Samo je otac bio zaposlen i to u zemljoradničkoj zadruzi u Pačiru, dok se ostatak familije bavio poljoprivrednom proizvodnjom. Bilo je to vrijeme bogatih seljaka, koji su za 'jedan čardak kukuruza' mogli kupiti stan u Subotici.« U Subotici je završila Gimnaziju »Svetozar Marković«, a posle i Višu pedagošku školu, što znači da je vrlo mlada otišla iz sela u grad. Vjerovala je tada kako joj se ispunjava san da živi u gradu. Međutim, nakon završene Više pedagoške škole nije mogla naći posao u struci, pa je 1992. iskoristila prigodu i okušala se kao novinarka u tada

pokrenutom tjedniku Dani.

»Ovu sam priliku shvatila vrlo ozbiljno, zavljela sam novinarstvo i ovoj se profesiji u potpunosti posvetila. Otežavajuća okolnost je bila ta što sam radila u Subotici, a živjela u Pačiru prema kome autobusi prometuju tek tri-četiri puta dnevno.«

Nakon udaje preseljava se u Bajmok, iz Dana 2001. prelazi u dopisništvo Blica, usporedo radi za Građanski list, a u Subotičkim novinama se zapošljava 2006. i tamo ostaje do 2009. Tada prestaje odlaziti na rad u Suboticu.

»Kada sam ostala bez posla moj život postaje vezan isključivo za selo. Moji su prijatelji ostali u gradu, a ja sam prvih mjeseci osjetila olakšanje što više ne moram putovati. Nakon nekoliko mjeseci shvatila sam da moram nešto poduzeti kako bih našla posao, ali potraga za radnim mjestom bila je nemoguća misija. Odlučila sam se za program samozapošljavanja preko tržišta rada i u travnju osnovala Agenciju za čišćenje objekata 'Vegosa'. Tvrtka je mlada, a perspektiva za razvoj poduzetništva na selu gotovo nikakva. Jednostavno, ljudi na selu su nepovjerljivi, siromašni...«

Vesna Ivošević smatra kako grad pruža veće mogućnosti i za svaku sitnicu ljudi sa sela moraju ići u grad.

»Ove godine zasijati ćemo određenu površinu zemlje češnjakom i krumpirom. I tu je prednost sela u odnosu na grad. Sami proizvodimo hranu, povrće, voće. Za sve ostalo prednost ima grad. Uostalom, oboje smo rođeni na selu. Život nas je natjerao da se snalazimo kako znamo i umijemo, što mi i činimo. Budućnost ne znam što nam nosi. Razmišljamo o odlasku u inozemstvo. Bio bi to neki sezonski posao, zaraditi novac i nakon toga se vratiti ponovno u selo koje je, htjeli mi to priznati ili ne, naš život.«

Prikriveno povećanje cijena

Građani razočarani metodologijom koja je utvrđena prosinca 2009. godine, osobito potrošači koji su ugradili tzv. alokatore, termostatske ventile, jer pokušavaju štedjeti, a u tome ne uspijevaju zbog prevelikog fiksnog dijela računa koji su prinuđeni plaćati tijekom cijele godine

Hoće li grijanje i u Subotici poskupjeti nakon povećanja cijene u Beogradu, do zaključenja lista nismo uspjeli saznati. Doduše, na početku sezone grijanja direktor Subotičke toplane *Pero Rikić* najavio je do kraja godine posku-

godine, osobito potrošači koji su ugradili tzv. alokatore, termostatske ventile. U praksi se pokazalo da fiksni dio cijene, koji se obračunava prema površini stambenog prostora u nekim slučajevima prelazi čak i 50 posto od ukupne obračunate cijene. U oporbenoj stranci u gradskoj skupštini, Savezu vojvođanskih Mađara, smatraju zahtjev građana opravdanim, te ističu kako odluka ne tretira na jednak način sve korisnike, kao i da se takvom metodologijom prikriva povećanje cijena.

»Znamo da je uveden fiksni dio i kod električne energije, ali on na godišnjoj razini iznosi 1260 dinara. U slučaju toplinske energije taj fiksni dio negdje prelazi i 50 posto. To je poseban problem građanima koji pokušavaju štedjeti energiju, posebno onima koji bi željeli smanjiti potrošnju, jer je fiksni dio vezan za površinu stambenog objekta i takav način ih navodi da ne mogu smanjiti utrošak«, kaže *Mária Solya-Kern* iz SVM-a. Ona navodi kako će ta stranka predložiti da se o ovome raspravlja na sjednici Skupštine grada te da već od 1. studenoga fiksni dio bude smanjen, odnosno da bude najviše 10 posto od ukupne obračunate cijene na godišnjoj razini. Također, bit će predloženo da se iz odluke izbriše stavak prema kojemu je korisnik, koji se isključi sa sustava, obavezan plaćati fiksni dio do kraja poslovne godine, jer to znači da potrošači koji se isključe, primjerice, lipnja ipak do kraja godine moraju plaćati fiksni dio.

Direktor Subotičke toplane *Pero Rikić* kaže kako je određivanje visine cijene toplinske energije u nadležnosti lokalne samouprave, te da u Srbiji ima oko 60 sustava daljinskog gri-

U dijelu Kertvaroša još ni sada nema grijanja

Zbog nezavršenih radova na rekonstrukciji vrelovoda u Kertvarošu, dio potrošača još uvijek nema grijanje, iako sezona grijanja službeno počinje 15. listopada. Prema riječima direktora Subotičke toplane *Pere Rikića*, od oko 136 kućanstava još u oko 30 kuća grijanje ne radi, a zbog složenih kućnih instalacija u 5-6 kuća posla će biti i u prvom tjednu studenoga. Na pitanje kakvi će računi njima biti ispostavljeni, budući da su prema zakonu komunalna poduzeća dužna isporučiti svoju uslugu ili naći alternativno rješenje ako to nisu u mogućnosti, *Rikić* kaže: »Ne dovodi se u pitanje isporučivanje usluge, mi isporučujemo uslugu. Riječ je o rekonstrukciji u funkciji da se poboljša kvaliteta te usluge. Mi smo maltene u našem dijelu već sve odradili, sada nastaje problem jer su instalacije u zgradama stare i komplicirane i to izaziva izvjesno kašnjenje, jer je svaka kuća priča za sebe i ne može se primijeniti tipsko rješenje. Uradili smo ulični vod, ušli s priključkom u kuću i definirali mjesto gdje ćemo postaviti podstanicu, a sada treba prilagoditi kućnu instalaciju.«

janja od kojih svatko ima svoju metodologiju obračuna, tako da postoje velike razlike u gradovima. Cijene se usklađuju sa Zakonom o komunalnoj djelat-

nosti i novijim Zakonom o energetici, ali mnoge lokalne samouprave još nisu ustrojile službe sukladno ovom drugom zakonu koji precizira strukturu proizvod-

pljenje od 6 posto, što je za javna komunalna poduzeća dopušteno usklađivanje s inflacijom. Za Beograđane je od ovoga mjeseca daljinsko grijanje skuplje za 30 posto, odnosno umjesto 64,37 dinara po četvornom metru nova cijena je 83,67 dinara, ali Subotička toplana nije na listi NIS-ovih dužnika za neplaćeni plin. S druge strane, u Subotici se grijanje od ove godine ne obračunava po četvornom metru već se na računima iskazuje varijabilni dio, koji je potrošnja energije, i fiksni dio.

Nezadovoljni takvim načinom obračuna, oko 150 građana podnijelo je zahtjev za isključenje sa sustava, a više od 160 građana potpisalo je peticiju obraćajući se predsjedniku Skupštine grada i vijećnicima radi preispitivanja odluke o uvjetima i načinu opskrbe toplinskom energijom.

SVM TRAŽI RASPRAVU O NAČINU OBRAČUNA

Građani su nezadovoljni metodologijom koja je utvrđena odlukom donesenom prosinca 2009.

Pero Rikić

nje i obračuna, razvrstava ih ovisno o obujmu proizvodnje, troškovima, itd. Sve u svemu, Subotička toplana je jedina u državi koja poštuje taj zakon, jer su već od 2005. godine stvoreni tehnički uvjeti prema kojima je u svim podstanicama u zgrada-ma osigurano mjerenje.

PLAĆAJU SVI, PA I ONI KOJI SE ISKLJUČE S TOPLOVODA

Tako se prema toj subotičkoj metodologiji građanima od jedinične cijene obračunava 35 posto kao fiksni dio računa, koji je namjenjen za rekonstrukciju i održavanje toplovoda, plaće, itd. A kako se došlo do obračuna od 65:35 posto, Rikić objašnjava: »Od studenog prošle godine korigirana je cijena na 5,5 dinara po kws (plus PDV cijena je 5,94), a usporedo s tim u obračunu je stajala i cijena po četvornom metru od 67,11 dinara. U tih 5,5 dinara 65 posto tog dijela treba ići na energente, a preostalih 35 pokriva fiksne troškove. Također i u onoj cijeni od 67,11 dinara, 65 posto treba ići na energente, a preostalih 35 pokriva fiksne troškove. Mi smo sad te dvije cijene spojili u jednu s tim da smo iz prve

uzeli 65 posto i dobili tih 3,57 za pokrivanje energenata, a iz ove cijene po četvornom metru uzeli preostalih 35 posto.«

Na pitanje nije li 35 posto računa za fiksni dio previše, Rikić kaže: »Nije previše, jer stavke su sve ostale iste u strukturi cijene, jedino korisnici koji se isključe ili smanje potrošnju ipak moraju neki dio plaćati budući da i zbog tih korisnika moramo održavati mrežu, moramo držati pripravnim dežurne kako bi sustav funkcionirao. Dakle, mi imamo iste troškove. Ako netko štedi, mi manje potrošimo plina za njega i opravdano je da u tom dijelu plati manje. Kod korisnika koji imaju ugrađene termostatske ventile i koji isključuju i koriste neko alternativno grijanje ili uopće ne griju, može se desiti da je fiksni dio veći ili da odudara od odnosa 65 prema 35.«

Ipak, sugrađani koji su ugradili termostatske ventile s novim načinom obračuna tvrde kako su im računi dvostruko veći od susjeda koji plaćaju potrošnju prema četvornom metru. Tako da razlike u cijeni postoje ne samo od grada do grada, već i od ulice do ulice.

S. Mamužić

U SUBOTICI O PRIMJENI ARHUŠKE KONVENCIJE

Građani imaju pravo znati

Građani se za procedure zanimaju jedino kada su osobno pogođeni – kada će kroz njihovu ulicu prosijecati put ili nešto graditi – premda ni tada ne znaju svoja prava i često se javljaju kada je već kasno za žalbu, kaže Nataša Đereg

Arhuška konvencija, donesena u lipnju 1998. godine, konvencija je o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša, a predstavlja međunarodni pravni okvir u području zaštite okoliša. Sačinjena je 25. lipnja 1998. godine u danskom gradu Arhusu, a Narodna skupština Republike Srbije usvojila ju je svibnja prošle godine. U Subotici je ovoga tjedna predstavljena radna verzija Prvog nacionalnog izvješća o implementaciji Arhuške konvencije, na okruglom stolu koji su organizirali nevladina udruga Ekoforum uz potporu Misije OESS-a u Srbiji.

»Od kada je novi paket zakona o zaštiti okoliša stupio na snagu i od kada smo ratificirali Arhušku konvenciju sredinom prošle godine, naša iskustva pokazuju kako građani ne znaju svoja prava, ne znaju da mogu pitati, zahtijevati i tražiti na uvid kopije dokumenta i čitavu projektnu dokumentaciju, što god ih zanima. Na sve to imaju pravo i to besplatno. Građani se jedino zanimaju za procedure kada su osobno pogođeni – kada će kroz njihovu ulicu prosijecati put ili nešto graditi, kada je u nekom urbanističkom planu njihova kuća predviđena za rušenje i slično. Premda ni tada ne znaju svoja prava i često se javljaju kada je već kasno za žalbe. Važno je znati kako Arhuška konvencija daje tolika prava da građani stvarno mogu na vrijeme saznati informacije i pravodobno reagirati, a imaju pravo i na pravnu zaštitu ukoliko nisu bili saslušani, ili ukoliko im nije dana informacija, mogu ići i korak dalje te podnijeti i tužbu. Na kraju imamo i povjerenika za informacije od javnog značaja i on često reagira i naloži davanje

informacije. Uzimaju li se, pak, građanski komentari u obzir kada se donosi neka odluka u okolišu, to je sada stvar i nadležnog tijela i povjerenstva koje zasijeda, kao i kvalitete komentara koji je građanin dao. Uglavnom, što je građanin više informiran i što više zna, kako o samoj proceduri tako i o informaciji o stanju okoliša, to mu je veća šansa da će njegov komentar stvarno biti uvažen i da će biti postupljeno sukladno tome«, kaže Nataša Đereg, projekt menadžerica CEKOR-a (Centar za ekologiju i održivi razvoj).

Nadležna tijela dužna su javnost informirati o onome što se događa u okruženju, primjerice za svaku intervenciju u prostoru, za izgradnju objekata, postrojenja, rade se procedure utjecaja na okoliš u okviru kojih je osigurano i sudjelovanje javnosti, koja najprije o tomu mora biti informirana. Osim informiranja, kada je neki projekt izgradnje aktualan, javnost i općenito mora biti informirana i znati kakvi su čimbenici okoliša, kakvo je stanje zraka, vode, zemljišta, zagađenosti, o čemu izvješća institucija koje to prate moraju biti dostupna javnosti.

»Sve je više, po ugledu na Europsku Uniju, vlast dužna uključivati građane, međutim potrebna je izvjesna agilnost samih građana, da oni uđu u tu priču i malo se više pokrenu. Osobito u ovoj našoj sredini građani su inertniji, a bilo bi potrebno da se više angažiraju, jer zašto ne koristiti prava koja imamo, ona su nam zakonom zajamčena. Slobodno možemo, ako odemo na javne rasprave, tamo biti glasni i kazati svoj stav, pa nitko nam neće odgrišti nos«, kaže Nataša Đereg.

S. Mamužić

JESEN PRAĆENA BROJNIM VIRUSNIM RESPIRATORNIM INFEKCIJAMA

Počelo cijepljenje protiv gripe

Za Sjevernobački okrug namijenjeno je 6300 doza cjepiva, od toga za Suboticu 5000

Na kihavicu, kašalj, bolove u grlu i druge slične tegobe žale se brojni sugrađani, ali to još uvijek nije gripa, kažu u Centru za prevenciju i kontrolu bolesti u okviru Zavoda za javno zdravlje Subotica.

»Već od 4. listopada počeli smo s takozvanim sentinelnim i populacijskim nadzorom nad oboljelijima sličnim gripi. Za sada se kod nas, niti u zemljama u našem okruženju, ne bilježi značajnija aktivnost virusa gripe«, komentira tjedne izvještaje, koji s početkom nadzora redovito stižu iz ambulanti za djecu i odrasle, načelnica Centra za prevenciju i kontrolu bolesti epidemiologinja dr. Dragica Kovačević-Berić. »Istovremeno smo započeli i virusološki nadzor, što znači da ćemo u slučaju povećanog obolijevanja sa simptomima koji sliče gripi, uzimati briseve za virusološku dijagnostiku. Brisevi će se uzimati jednom tjedno od 'tipičnih slučajeva' i slati na potvrdu u Institut 'Torlak'. Ali, za uzimanje briseva u ovoj sezoni još nije bilo razloga.«

Tjedno se u izvješćima iz ambulanti bilježi 30 do 40 oboljelih od različitih respiratornih infekcija, najčešće su to upale grla i ždrijela, ali brine povećan broj virusnih upala pluća (u jednom tjednu listopada 12, u drugom 19). Upale pluća, kao što je uobičajeno u ovo doba godine, dijagnosticirane su kod starijih osoba narušenog zdravlja.

DA SE SPRIJEČE KOMPLIKACIJE

U okviru priprema za ovogodišnju sezonu gripe u kvartov-

nim ambulantama je cijepljenje već započelo. Sjevernobačkom okrugu namijenjeno je 6300, od toga za Suboticu 5000 doza cjepiva za prevenciju obolijevanja od gripe rizičnih kategorija

dr. Dragica Kovačević-Berić

stanovništva, a to su kronični bolesnici, kao i starije osobe.

Zaštita od gripe cjepivom posebno se preporučuje kroničnim plućnim i srčanim bolesnicima, osobama s metaboličkim poremećajima (uključujući, prije svega, šećernu bolest), poremećajem rada bubrega, osobama

u ustanovama koje obavljaju zdravstvenu djelatnost. Inače, preporuka Svjetske zdravstvene organizacije je ovim cjepivom zaštititi sve osobe starije od 6 mjeseci, s iznimkom onih koji su alergični na sastojke cjepiva, ili u vrijeme cijepljenja imaju neku akutnu bolest.

Oulozi prevencije od gripe primanjem cjepiva dr. Kovačević-Berić kaže: »Nijedno cjepivo ne štiti sto posto. Cjepivo protiv gripe daje zaštitu oko 70 posto, a preporučuje se kategorijama stanovništva u kojima postoji mogućnost nastanka komplikacija, teže kliničke slike i smrtnog ishoda. Ono služi kako bi ublažilo kliničku sliku, spriječilo komplikacije i smrtnu ishodu. Vrijeme neophodno za stjecanje imuniteta je 2 do 3 tjedna nakon cijepljenja.«

UKLJUČEN I NOVI SOJ

U sastav ovogodišnjeg trovalentnog cjepiva ušli su sojevi viru-

»Prethodne smo godine imali specifičnu situaciju, pandemiju, ona je jednostavno protutnjila kroz populaciju i prognozira se da će i ove sezone biti dominantan virus gripe H1N1, međutim on neće imati takvu oštricu kao što je imao prošle godine, to su prognoze stručnih krugova«, iznosi dr. Kovačević-Berić.

Na ovo područje, pokazalo je višegodišnje iskustvo, gripa uobičajeno stiže usred zime, najčešće u prosincu-siječnju, a ponekad i kasnije. Ali nas nikada ne zaobiđe. Evo objašnjenja stručnjaka o simptomima i savjeta kako postupiti: »Kod gripe se simptomi brzo razvijaju i pritom dominiraju visoka temperatura s groznicom, glavobolja, bolovi u mišićima i zglobovima, kao i opća malaksalost, a na njih se nadozvezuje grlobolja, kašalj, bolovi iza prsne kosti. Gripa nije bezazlena bolest, ali za 2 do 7 dana završava ozdravljenjem, ako se ne razviju komplikacije. Odlazak kod liječnika radi eventualne antibiotske terapije potreban je samo ako temperatura ne pada duže od 4 do 5 dana. Samoliječenje antibiotici- ma se ne bi smjelo provoditi!«, upozorava dr. Kovačević-Berić, te dodaje: »Potrebno je mirovanje u krevetu, snižavanje temperature i uzimanje toplih napitaka u većim količinama.

Što se tiče prevencije, osim cjepiva kao najboljeg sredstva, potrebno je češće prozračivanje prostorija, duži boravak na otvorenom, izbjegavanje skupova u zatvorenim prostorima, ali zbog kapljičnog puta prijenosa ovakve mjere prevencije imaju samo djelomičan uspjeh.«

K. Korponaić

Zabilježeni i smrtni slučajevi

Uepidemiji nove gripe prošle sezone u Sjevernobačkom okrugu od 1. prosinca do 3. veljače registrirano je 2444 oboljelih, a od tog broja 28 je bolnički liječeno s najtežom kliničkom slikom. Nažalost, zabilježeni su i smrtni slučajevi, 4 osobe su preminule, mada su od gripe oboljele »iz punog zdravlja«, odnosno prethodno nisu imale kronično oboljenje ili kakvu drugu bolest. U uobičajeno vrijeme u listopadu 2009. cijepljeno je preko 5000 osoba, a zatim je cjepivo protiv nove gripe primilo još 5800 osoba.

s oslabljenim imunitetom itd. Osim toga, cijepljenjem se obuhvaćaju osobe smještene i zaposlene u gerontološkim centrima i ustanovama socijalne zaštite, kao i zaposlene i smještene

sa gripe AH1N1, AH3N2 i B, što znači da sadrži i soj koji je prošle sezone izazvao pandemiju i paniku, a doveo i do smrtnih ishoda, jer je bio potpuno nov za populaciju.

Promotivni koncert u Gradskoj kući

Veliki promotivni koncert Udruge Electe Subotica bit će održan u srijedu, 10. studenoga, u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Večer će otvoriti poznata dirigentica i glazbena pedagoginja prof. *Darinka Matić-Marović*, a u glazbenom dijelu programa nastupit će istaknuti umjetnici iz zemlje i inozemstva.

»Promotivni koncert« pružit će publici vrhunska izvođenja poznatih djela suvremenih skladatelja umjetničke glazbe. U programu su djela za flautu i klavir u izvođenju *Laure Levai-Aksin* i *Iris Kobal*, djela za violinu i klavir u izvođenju *Megumi Tešime* i *Enike Gereg*, zatim nastup kvarteta klarineta u sastavu: *Lazar Kondić*, *Ilona Janović*, *Miloš Radović* i *Timea Nagy*. Djela za glas i klavir izvest će *Szilvia Dobrotka* i *Enike Gereg*. Sestre *Noemi* i *Enike Gereg* izvest će suvremena djela ozbiljne glazbe za klavir. Osim vrhunskih nastupa naših i stranih umjetnika, te predstavljanja Udruge Electe, ovaj koncert će dodatno povezati glazbene scene Subotice, Novog Sada, Beograda, Budimpešte.

Projekt pod nazivom »Promotivni koncert« bit će realiziran uz potporu Grada Subotice i velikog broja prijatelja.

Festival organskih proizvoda

Međunarodni festival organskih proizvoda »Biofest«, šesti po redu, održava se u četvrtak i petak, 4. i 5. studenoga, kada će biti upriličena i svečana sjednica u povodu obilježavanja 20. obljetnice rada Udruge »Terra's«. Priznanja za rad »Terra'sa« i za

dostignuća u području organske proizvodnje bit će uručena prof. dr. *Bošku Kovačeviću*, dr. *Terezi Horvat-Skenderović*, koordinatoru središnje i istočne europske regije »INFOAMA« *Ferenczu Shifaldu*, te Otvorenom sveučilištu.

Oba će dana u predvorju Otvorenog sveučilišta biti priređena izložba organskih proizvoda, gdje će biti izloženo voće, povrće te ostali organski proizvodi. Svi zainteresirani moći će tom prigodom kupiti zimnicu po povoljnim cijenama. Nagrada za bioproizvod godine bit će dodijeljena »Nectar light organic 100 % sok od jabuke«, a bioproizvođač godine je *János Faragó*, čije će proizvode posjetitelji moći kušati u petak, od 10 do 18 sati, kada će na Otvorenom sveučilištu biti priređena biočajanka uz degustaciju proizvoda.

Prodaja »29. novembra«

Agencija za privatizaciju objavila je oglas za prodaju tvrtke »29. novembar« AD u stečaju, putem javnog nadmetanja. Početna cijena iznosi 534 milijuna dinara, a depozit za sudjelovanje je 213,6 milijuna dinara. Javno nadmetanje zakazano je za 7. prosinca u Agenciji za privatizaciju u Beogradu.

Lica vremena

U sklopu pratećeg programa izložbe portreta »Lica vremena« u petak, 5. studenoga, u prostorijama Gradskog muzeja bit će predstavljena knjiga o *Ani Bešlić*. Knjigu će predstaviti autori, prof. dr. *Jerko Denegri* i prof. dr. *Miško Šuvaković* iz Beograda. Početak je u 18 sati, a tijekom večeri knjiga će se moći kupiti po

promotivnoj cijeni, s popustom od 51 posto. Sljedeće predavanje, u okviru pratećeg programa izložbe portreta »Lica vremena«, bit će održano u srijedu, 17. studenoga, od 19 sati, kada će povjesničar *Mirko Grlica* govoriti o portretiranim gradonačelnicima – *Jánosu Mukiću*, *Lazaru Mamužiću* i *Károlyu Bíróu*.

Prekinuta privatizacija Radio Subotice

Agencija za privatizaciju Republike Srbije ponovno je donijela zaključak o prekidu privatizacije JP »Radio Subotica« na razdoblje do šest mjeseci, počev od rujna ove godine. U zaključku se Agencija poziva na odluku Vlade Srbije od 27.12.2007. godine, po kojoj se prekida privatizacija RTV stanica koje emitiraju program na jeziku nacionalnih manjina. S obzirom da se grad Subotica kao osnivač izjasnio da Radio Subotica emitira programe na jeziku nacionalnih manjina te kako je protiv privatizacije JP »Radio Subotica«, Agencija za privatizaciju peti put je prekinula privatizaciju najstarijeg elektroničkog medija u gradu.

SUBOTICA KOJA NESTAJE

Kuća Istvána Kladeka – Senčanski put 37

Piše: dr. Viktorija Aladžić

Od središta Subotice još u XVIII. stoljeću račvalo se sedam glavnih putova: Segedinski, Senčanski, Petrovaradinski, Somborski, Bajski, Halaški i Majšanski. Svaki od njih povezivao je Suboticu s jednim od sedam susjednih gradova. Putovanje je tada do ovih gradova, kao što su Segedin ili Baja, trajalo po cijeli dan. Otputovati u susjedni grad bio je pothvat, u kočijama ili u konjskoj zaprezi. Posjetitelji iz drugih gradova u Subotici bili su rijetki i rado viđeni gosti, budući da su donosili novosti iz bijelog svijeta.

Glavni putovi bili su žile kućavice koje su opskrbljivale grad, što je naročito bilo važno za grad kao što je Subotica, jer je bez rijeke i mogućnosti opskrbe grada najjeftinijim, plovnom putom. Konjske zaprege, natovarene robom, nerijetko su dani ostajale zaglavljene u blatu zemljanih putova. Svaki glavni put, a naročito ako je bio popločen, imao je neprocjenjivu vrijednost za grad. Njime su se također mogli izvoziti poljoprivredni proizvodi kojima je obilovao veliki (tzv. povijesni) subotički atar.

KUPAONICA KAO LUKSUZ U ONO VRIJEME

Glavni putovi su prilikom planiranja grada u XIX. stoljeću imali poseban tretman. Građevinskim pravilnikom kraljevskog slobodnog grada Subotice¹ iz 1882. godine grad je bio podijeljen na četiri građevinske zone. Prva i druga zona su obuhvaćale šire i uže središte grada, treća zona je obuhvaćala glavne putove izvan prve dvije zone, a četvrta zona su bila predgrađa između glavnih putova. Za svaku je zonu bilo propisano kakvi se objekti mogu, i dapače, moraju u njoj graditi, pa je u prvoj zoni bila dopuštena gradnja samo reprezentativnih katnih kuća, u drugoj su se zoni mogli graditi i prizemni reprezentativni objekti dužom

Ova kuća za sada nije predviđena za rušenje, ali će se zato rušiti cijela susjedna strana Senčanskog puta i na njoj će se graditi četverokatne zgrade s potkrovljem. U tom svijetu džinova, Kladekova kuća nema nikakve šanse

stranom orijentirani prema ulici. U trećoj građevinskoj zoni su se morale također graditi prizemne građanske kuće dužom stranom orijentirane prema ulici, a u predgrađima, odnosno četvrtoj zoni, bila je dopuštena gradnja i seoskih kuća s trokutastim zabatom orijentiranim prema ulici.²

Na ovaj se način održavala reprezentativnost glavnih putova, a iza njih su bila sakrivena skromna, siromašna predgrađa. *István Kladek*, koji nam je poznat iz epizode o njegovoj kući u današnjoj Prvomajskoj ulici 27, gradio je 1900. godine i kuću na Senčanskom putu pokraj roditeljske kuće, koja se nalazila na mjestu današnjeg Autobusnog kolodvora, radi kojega je u međuvremenu porušena. Parcela *Kladekove* obiteljske kuće nosila je 1900. godine broj 8a, a njegova nova kuća 8b. Kuću je projektirao ugledni i priznati subotički arhitekt *Géza Kocka*, i ona je do danas očuvala izvorni izgled.³ Kuća ima osnovu u obliku slova L, karakterističnu za arhitekturu XIX. stoljeća. Prema ulici su i danas orijentirane dvije sobe, od kojih je, kad je kuća bila izgrađena, soba bliža kapiji bila salon, a druga je bila dnevna soba. U salon se ulazilo odmah pokraj samog ulaza u predsoblje, dok

² Aladžić V., *Razvoj koncepta unutrašnjeg grada Subotice u XVIII i XIX veku*, *Arhitektura i urbanizam*, No 29, Beograd 2010, str. 22-27.
³ HAS, signatura originalnog projekta poznata autoru.

je dnevna soba bila više namijenjena obitelji, i u njenu produžetku, uz slijepi zid susjedne parcele, nalazila se spavaća soba. Iza spavaće sobe bila je kuhinja, povezana s ostavom. Zanimljivo kako kupaonica nije bila povezana sa spavaćom sobom, već se od spavaće sobe do kupaonice moralo prolaziti kroz kuhinju. Ipak, za ono vrijeme, kupaonica je u kući predstavljala značajan luksuz. Sve prostorije u kući bile su povezane zatvorenim trijemom koji se pružao duž dvorišne fasade kuće, a na samom kraju ovog trijema-hodnika nalazio se i toalet.

NEORENESANSNA FASADA

Osobito je dekorativna i zanimljiva fasada kuće. Izvedena je u stilu neorenesanse, u svemu se oslanjajući na projekt *Géza Kocke*, koji je inače u gradu najviše radio projekte u ovom stilu. Na fasadi se nalaze dva udvojena prozora, po jedan par na salonu i dnevnoj sobi. Sa sjeverne strane nalazi se dekorativna drvena kapija s vrlo lijepom rešetkom od kovanog željeza, koja štiti zastakljene dijelove vrata. Iznad vrata se nalazi dekoracijska girlanda u čijem je središtu najvjerojatnije grb obitelji, koji se danas ne može najbolje prepoznati zbog debelih slojeva boje kojima je fasada bojena od vremena kad je izgrađena do danas.

Deset godine kasnije *István Kladek* predao je molbu da u dvorištu podigne pomoćni objekt koji se sastojao od dviju soba, kuhinje i ostave, prema projektu zidarskog majstora *Sándora Gaála*.⁴ Ovaj skromni stan je mogao biti namijenjen za unajmljivanje, kao i prednja kuća na Senčanskom putu 37, za koju je u projektu navedeno da je bila najamna.

Pravo je čudo da je ova kuća ostala čitava u bombardiranju 1944. godine, kada je veliki broj kuća porušen u okruženju. Još je čudnije kako je preživjela rušenja koja su provedena kako bi se gradio današnji Autobusni kolodvor, pokraj kojega ova kuća djeluje kao smiješni dekorativni patuljak iz prošlih vremena.

Ona za sada nije predviđena za rušenje postojećim regulacijskim planovima, ali će se zato rušiti cijela susjedna strana Senčanskog puta i na njoj će se graditi četverokatne zgrade s potkrovljem, kako je već izgrađena jedna zgrada na parceli preko puta. U tom svijetu džinova, Kladekova kuća nema nikakve šanse. Treba ipak zabilježiti ovaj zanimljiv i vrijedan primjer arhitekture na prekretnici XIX. u XX. stoljeće koja je bila karakteristična za Suboticu tog vremena.

⁴ HAS, signatura originalnog projekta poznata autoru.

¹ HAS, III 318/1927.

Učenje životnih vještina

Sanela Dimković

Skupina volontera nastojat će osobe s intelektualnim poteškoćama podučiti snalaženju u nekim svakodnevnim ili čestim životnim okolnostima, kao što su kupovina namirnica, odlazak kod liječnika, korištenje gradskog prijevoza i slično, kao put prema osamostaljivanju i budućnosti neovisnoj od stalne pomoći drugih

Daniela Krnjajski

Tri mlade članice subotičkog Društva za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama – diplomirana defektologinja *Snežana Stantić*, profesorica razredne nastave *Daniela Krnjajski* i odgojiteljica *Sanela Dimković* – pripremile su zanimljiv projekt pod nazivom »Osamostaljivanje uz personalnu asistenciju«, prvi takav u našoj sredini, koji će u okrilju toga društva biti realiziran tijekom sljedećih devet mjeseci. Projekt je prihvatilo i odobrilo Ministarstvo rada i socijalne politike.

»Cilj je unaprijediti vještine i život osoba s intelektualnim poteškoćama, uz pomoć personalne asistencije kroz volonterski servis. Prvi korak je osposobiti 20 volontera koji će raditi s 20 naših korisnika na taj način što će ih, da tako kažem, uvesti u život i u različite, a svakodnevne životne situacije kroz učenje na licu mjesta«, pojašnjavaju autorice ovog projekta.

POZIV VOLONTERIMA

Slijedi osnivanje volonterskog servisa u čiji se rad, kako sugovornice ističu, mogu uključiti sve osobe dobre volje i velikog srca, na temelju javnog natječaja koji će ovih dana biti oglašen diljem Subotice. »Svaki volonter asisti-

rat će jednoj osobi s intelektualnim poteškoćama i tjedno će dva sata provesti zajedno u individualnim aktivnostima. Konkretno aktivnosti odredit će se po individualnim planovima koji će se praviti za svakog korisnika ponaosob i u skladu s njegovim konkretnim potrebama. Nekoga je potrebno poučiti o korištenju gradskog prijevoza, na kojoj postaji čekati autobus, kako ući i kupiti kartu, gdje sići. Za drugoga je, možda, potreba naučiti otići u dućan i kupiti namirnice, izabrati ih i platiti. Zatim, podučavanje o plaćanju računa, odlazak u knjižnicu, matični ured, kod liječnika ... To su sve situacije za koje se podrazumijeva kako se u njima umijemo snaći, a osobe s intelektualnim poteškoćama nužno je podučiti da bi ih svladavali i to najbolje kroz učenje na licu mjesta«, iznosi Sanela Dimković o cilju projekta s humanim i dobrim nakanama, za korak naprijed u osamostaljivanju osoba koje imaju laku i umjerenu intelektualnu ometenost, a u životnoj su dobi između 20 i 40 godina.

POKAZATI I NAUČITI

»U okviru Društva za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama djeluju skupine koje se bave srednjoškolskom

djecom, mlađim ljudima, od 18 do 20 godina i starijima od 20 godina. Budući da su oni već u nekom okruženju koje se njima i njihovim potrebama bavi, mi bismo voljele doprijeti do onih koji nemaju nikakvu potporu, do osoba koje su kod kuće i nisu uključene u programe socijalizacije i društveni život«, naglašava Daniela Krnjajski, inače voditeljica Omladinskog kluba u okviru subotičkog Društva za pomoć osobama sa smetnjama u razvoju. »Naglasak je na učenju snalaženja u svakodnevnim životnim situacijama na licu mjesta, u trgovini, ambulanti, autobusnoj postaji, jer je to najefikasnije. To sam uvidjela i kroz rad Omladinskog kluba. Morate objasniti, 'nacrtati', napisati, ali dok oni sami ne ispune uplatnicu i ne stanu pred šalter, dotle nema rezultata.«

Osim individualnog rada s osobama kojima se namjerava pomoći u snalaženju u svakodnevnim životnim okolnostima, još više vremena bit će posvećeno grupnim radionicama za sve korisnike i volontere tri puta tjedno. »Grupne aktivnosti imaju isti cilj kao i individualni susreti volontera i korisnika programa za osamostaljivanje, i odvijat će se na javnim mjestima. Formirat će se grupe s istim interesima i potrebama.

Kada nam vremenske prilike ne budu išle na ruku, za grupne aktivnosti koristit ćemo prostorije Društva«, kaže Snežana Stantić, koordinatorka projekta »Osamostaljivanje uz personalnu asistenciju«.

Sugovornice ističu kako je velika potreba za programima osamostaljivanja osoba koje imaju lake i umjerene intelektualne poteškoće, jer je to priprema i za život kada će jednoga dana ostatu sami.

Roditelji žele da se njihova djeca sa smanjenim intelektualnim potencijalima što bolje osposobe za samostalnost, za zadovoljavanje osnovnih životnih potreba, jer se iz prirodne roditeljske želje da svojoj djeci pruže najbolje i najviše, ponekad javlja prezaštićenost, koja za posljedicu ima da djeca ne znaju ili nisu naučila snalaziti se u situacijama u kojima bi to prema svojim mogućnostima i potencijalima mogla.

Autorice projekta žele da ovo bude prilika za osnivanje volonterskog servisa, a da on zatim i po isteku roka predviđenog za realizaciju projekta nastavi funkcionirati kao jedan od oblika rada Društva za pomoć mentalno nedovoljno razvijenim osobama.

Katarina Korponaić

Iskorak vrijedan pažnje

Vjerujem da će novoosnovani ogranak DSHV-a biti »magnet« za pripadnike hrvatske zajednice u Novom Sadu, koji iz raznih razloga ne ističu svoj nacionalni identitet i ne ustrajavaju na njemu

Razgovor vodio: Mirko Kopunović

Nedavno je u Novom Sadu osnovana Mjesna organizacija Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Za predsjednicu je izabrana *Ankica Jukić-Mandić*.

S njom smo razgovarali o ciljevima i planovima Mjesne organizacije.

Koliko ljudi i s kojeg područja okuplja obnovljena mjesna organizacija DSHV-a u Novom Sadu? Kada je prvi put osnovana mjesna organizacija u Novom Sadu, tko je bio predsjednik i zašto je prestala s radom? Što je s mjesnim odborom u Petrovaradinu?

U prvom redu moram istaknuti kako je osnutak ili obnavljanje rada mjesne organizacije, rekla bih, iskorak DSHV-a vrijedan pažnje, budući da će djelovati u glavnom gradu AP Vojvodine i da se s pravom očekuje da bude generator aktivnosti ne samo ovdje u Novom Sadu, već i u cijeloj regiji. Aktivnosti na pripremama za održavanje same osnivačke skupštine, te prikupljanje članova koji su postali osnivači, trajale su prilično dugo jer smo htjeli sve dobro pripremiti, kako bi početak rada ulio što je moguće više optimizma i vjere da možemo ustrajati u svojoj namjeri. U tom smislu, radi se o skoro trideset osnivača, gdje su većina mladi i visoko obrazo-

vani ljudi koji do sada uglavnom nisu bili politički angažirani.

Pokušali smo okupiti ljude koji se doista žele angažirati i koji mogu dati doprinos na polju očuvanja interesa hrvatske zajednice. Među nama ima pravnika, inženjera raznih profila, ekonomista, kulturnih djelatnika, osoba koje sudjeluju u crkvenom životu, ljudi iz medija... Vjerujem da će novoosnovani ogranak DSHV-a biti »magnet« za pripadnike hrvatske zajednice u Novom Sadu, koji iz raznih razloga ne ističu i ne ustrajavaju u očuvanju svoga nacionalnog identiteta. Pokušat ćemo i na ovaj način podići svijest Hrvata u Novom Sadu, kako o kolektiv-

Što se tiče Petrovaradina, tu mislim da s pravom možemo očekivati novi zamah u radu DSHV-a, budući da tamo MO postoji, te je jednostavno potrebno obnoviti rad. Vjerujem da u Petrovaradinu ima dovoljno zainteresiranih za ovu vrstu angažmana. Mislim kako bi se to moglo dogoditi u skorije vrijeme. Osim Petrovaradina, DSHV bi uskoro mogao osnovati i još nekoliko mjesnih organizacija na ovom području.

HR: Koliko je onih na čiju potporu računa MO?

Na to ne mogu sa sigurnošću odgovoriti, ali budući da je ovo veliki grad, mislim da potpore neće manjkati. Potporu u prvom

biti neophodno osigurati prostor u kome će biti sjedište MO DSHV-a. U tom smislu potporu očekujemo, kako od središnjice stranke, tako i od gradskih vlasti Novog Sada. Kako zbog politike očuvanja različitosti u Novom Sadu, tako i zbog toga što je DSHV u koaliciji s vodećom političkom strankom, vjerujem da neće biti većih problema u osiguravanju prostora za rad MO DSHV-a.

HR: Koliko je žena među sadašnjim članstvom i što će se raditi da bi se omasovila MO?

Ispostavilo se kako su među sadašnjim članstvom žene brojnije. To je svakako vrijedno pohvale, budući da se na ovim prostorima još uvijek žene rjeđe uključuju u političke aktivnosti. Mi ćemo pokušati biti tim, bez obzira na spol, starosnu dob ili recimo kvalifikaciju i sklonost bilo koje vrste.

Kako sam već rekla, pokušat ćemo aktivnostima i manjim kampanjama omasoviti MO. Pokušat ćemo s nekim aktivnostima iz područja kulture koja je nekako univerzalno sredstvo za povezivanje ljudi.

HR: Hoće li MO ulaziti u koalicije s drugim strankama kako bi se glas iz političke stranke čuo i u novosadskim skupštinskim klupama?

Svakako to jest jedan od osnovnih ciljeva našeg djelovanja, a o mogućim koalicijama je prerano govoriti. Mislim da je vrh stranke pozvaniji o tome govoriti. Svakako je najbolji način izravno u parlamentu, od općinskog preko gradskog, sve do republičkog, artikulirati interese onih koje predstavljate. Iskreno se nadam da će se u Novom Sadu to uskoro i dogoditi.

Potpورا

Potporu u prvom redu očekujem od pripadnika hrvatskog naroda u Novom Sadu i okolici, pripadnika drugih manjinskih naroda, svih ljudi koji pozitivno misle, te svih demokratskih i proeuropskih snaga iz sfere politike, nevladinog sektora, medija i dr. Za sada je neophodno da mi koji smo se okupili u novoosnovanom odboru generiramo aktivnosti koje će nas legitimirati i koje će pridonijeti da jača potpora koja nam je neophodna. Svakako da će nam za bilo kakvo djelovanje biti neophodno osigurati prostor u kome će biti sjedište MO DSHV-a.

nom, tako i o osobnom identitetu.

Što se tiče prvoosnovane podružnice DSHV-a u Novom Sadu, nisam imala uvid u arhiv DSHV-a tako da točne podatke o tome ne znam, ali znam da je to bilo u prvim godinama devedesetih. Bila bih presretna kada bismo uspjeli pronaći nekoga od tadašnjih osnivača DSHV-a. Ti bi nam ljudi bili dragocjeni, te ih i ovim putem pozivam da nam se jave i svojim savjetima pomognu rad DSHV-a u Novom Sadu.

redu očekujem od pripadnika hrvatskog naroda u Novom Sadu i okolici, pripadnika drugih manjinskih naroda, svih ljudi koji pozitivno misle, te svih demokratskih i proeuropskih snaga iz sfere politike, nevladinog sektora, medija i dr. Za sada je neophodno da mi koji smo se okupili u novoosnovanom odboru generiramo aktivnosti koje će nas legitimirati i koje će pridonijeti da jača potpora koja nam je neophodna. Svakako da će nam za bilo kakvo djelovanje

DUŠAN ELEZOVIĆ, PREDSEDNIK POKRAJINSKOG ODBORA DS-A

Investitori su potrebni i selima

*Otvaranje novih radnih mjesta svima nam mora biti prioritet **

U općini Apatin najnužnije je osigurati promjenu funkcioniranja i rada lokalne administracije

Razgovor vodio: Ivan Andrašić

Od polovice listopada desetak tisuća aktivista DS-a na području cijele AP Vojvodine u akciji od vrata do vrata izravno razgovara s građanima o problemima s kojima se susreću u sredinama u kojima žive. U subotu, 23. listopada, u okviru ovih predizbornih aktivnosti, kampanja je provedena i u Sonti. Aktivisti stranke iz Odžaka, Ratkova i Lalića skupa s članovima Mjesnog odbora DS-a Sonta, raspoređeni u četveročlane ekipe, obišli su veliki dio seoskih kućanstava. U akciju su bili uključeni i predsjednik Pokrajinskog odbora DS-a *Dušan Elezović* i predsjednik OO DS-a Apatin *Goran Orlić*. Na neka goruća pitanja vezana uz Sontu i Sonćane Elezović je pokušao odgovoriti u razgovoru s dopisnikom našega tjednika.

Sonta je samo jedno od sela u Vojvodini koja su, ne svojom krivnjom, danas u gospodarsvenom kolapsu. Ljudi su ostali bez posla, bez osnovnih prihoda, daleko od mirovine, s nepovezanim stažom. Nekada stabilni kombinati PPK »Sonta«, »Mladi borac« i »Kudjeljara«, kasnije

»Embalegno«, pa »Macom«, danas su zatvoreni, ili rade s minimumom kapaciteta. Imaju li politika i političari utjecaj na rješavanje problema ove naravi?

Problem s »Mladim borcem« nastao u prethodnom razdoblju vezan je uz kriminalnu organizaciju kojom upravlja *Darko Šarić*. Država Srbija krenula je u borbu protiv organiziranog kriminala, pa je i *Jerkoviću* i *Šarićima* oduzeta imovina stečena na nelegalan način. Privatizacija PPK »Sonta« je eksponirana u medijima, tako da je sve manje-više poznato. Nažalost, posljedice loše provedene privatizacije snose ljudi koji su u tim subjektima godinama bili uposleni, i oni su najugroženiji. Kroz rad Vlade Vojvodine DS je u posljednjih godinu dana poduzeo mnoge mjere u cilju sanacije ovakvog stanja u subjektima koji su najviše pogođeni, poput bivših kombinata u Gakovu, *Aleksi Šantiću*, Sonti i nizu drugih mjesta. Uspostavljena je suradnja tih kombinata s Pokrajinskim tajništvom za poljoprivredu, Institutom za ratarstvo i sjemenarstvo, Ministarstvom poljoprivrede Republike Srbije. U ovom momentu najbitnije je provesti sanaciju i restrukturiranje tih kombinata, čime bi se osigurali uvjeti za njihovo normalno poslovanje. Naš primarni cilj je kroz razvoj infrastrukture i opremanje industrijske zone stvoriti uvjete za privlačenje domaćih i inozemnih investitora. To je jedini način kojim građanima Sonte možemo pomoći u vraćanju uvjeta potrebnih za normalan život.

Od velikog izvoznika radne snage u okolne gradove, pa i

sezonske radne snage u obližnje poljoprivredne kombinata, Sonta je postala selo s katastrofalno velikim postotkom neuposlenih. Jedino preostalo poduzeće koje radi punim kapacitetom je »Apo fashion system«, u kojemu su primanja osamdesetak uposlenih daleko ispod minimalca. Kako pomoći njima, kad znamo da je država pomagala one čije su plaće manje od 50.000 i mirovine manje od 30.000 dinara?

slenih. Konkretno, problem Apatina, pa i same Sonte jest činjenica da na području ove općine nema ni domaćih ni inozemnih investicija. Razlog tome je što lokalna samouprava ne radi dovoljno kvalitetno na privlačenju investicija i stvaranju uvjeta za otvaranje proizvodnih pogona. Već kod vaših susjeda u Somboru i Kuli u posljednjih nekoliko godina napravljen je veliki pomak. Najdalje su otišli u Pećincima, gdje danas bilježimo pomanjkanje radne snage, a

Privući investitore i otvarati proizvodne pogone

Nažalost, proces tranzicije u svim zemljama okruženja vrlo je težak. U nedostatku investitora i investicija događa se i to se da oni koji imaju svoje proizvodne jedinice nekorektno odnose prema uposlenima, iako postoje zakonske garancije za zaštitu prava radnika u Srbiji. Osobno mislim, na osnovu iskustava iz zemalja u okruženju, a osobito iskustva iz lokalnih samouprava s područja AP Vojvodine, da se povećavanjem broja proizvodnih pogona u jednom mjestu poboljšavaju i uvjeti rada uposlenih. Konkretno, problem Apatina, pa i same Sonte jest činjenica da na području ove općine nema ni domaćih ni inozemnih investicija. Razlog tome je što lokalna samouprava ne radi dovoljno kvalitetno na privlačenju investicija i stvaranju uvjeta za otvaranje proizvodnih pogona

Nažalost, proces tranzicije u svim zemljama okruženja vrlo je težak. U nedostatku investitora i investicija događa se i to da se oni koji imaju svoje proizvodne jedinice nekorektno odnose prema uposlenicima, iako postoje zakonska jamstva za zaštitu prava radnika u Srbiji. Osobno mislim, na osnovu iskustava iz zemalja u okruženju, a osobito iskustava iz lokalnih samouprava s područja AP Vojvodine, da se povećavanjem broja proizvodnih pogona u jednom mjestu poboljšavaju i uvjeti rada upo-

primanja proizvodnih radnika daleko premašuju pokrajinski i republički prosjek. Čvrsto sam uvjeren da ćemo i u Apatinu već poslije sljedećih lokalnih izbora imati daleko odgovorniju lokalnu administraciju, koja će stvoriti kvalitetne uvjete za dolazak investitora u sva mjesta ove općine. Otvaranjem proizvodnih pogona doći će do upošljavanja radne snage, a samim tim i do boljitka kvalitete života. Ukoliko u poduzeću »Apo fashion system« postoji bilo kakvo kršenje radničkih prava, DS će odmah reagirati.

»RAZGOVOR S POVODOM« U ČAST 50 GODINA RADA I 70 GODINA ŽIVOTA

Homage magistri Veri Erl

Vinkovci, taj prekrasni gradić na Bosutu, ta Bognerova prijestolnica Šokadije, ili kako je to volio reći *Joza Ivakić* – graničarska varoš u kojoj se okupilo sve ono što karakterizira Slavoniju i Slavonca, taj zavičaj književnih velikana kakvi su *Josip* i *Ivan Kozarac*, to stjecište svekolike hrvatske kulturne elite, od već spomenutih pa preko dvojice *Reljkovića* i dvojice *Mađera*, do *Ise Velikanovića*, *Dionizija Švagelja*, *Vanje Radauša*, pa sve do suvremenika, ti Vinkovci su i dan-danas kulturno središte skupčano uz bosutski krajolik i upriličili su prošloga petka rijeđak kulturni događaj – znanstveni kolokvij pod nazivom »Razgovor s povodom« u čast 50 godina rada i 70 godina života magistre *Vere Erl*.

Petnaestak Verinih kolega i prijatelja, petnaestak dobrih poznavatelja predenoga puta i svekolikih događanja, pred stotinjak posjetitelja, suradnika i prijatelja upotpunilo je sliku iznimno bogatog životnog puta i stvaralaštva Šokice iz Drenovaca, koja se školovala u Vinkovcima,

Osijeku i Zagrebu, stekla akademsku naobrazbu i titulu i svih tih pedesetak godina bila u žiži kulturnih zbivanja – od rodnih Drenovaca, preko nezaobilaznih i nezaboravnih Vinkovaca, sve do Osijeka gdje i danas živi i radi.

Vaš izvjestitelj, koji Veru Erl poznaje dobrih desetak godina, a posljednjih 5 i neposredno surađuje s njom, otkrio je koliko malo zna o toj posebnoj ženi i marnoj znanstvenici, a dalo se to naslutiti već iz uvodnih govora ravnateljice Gradske knjižnice i čitaonice u Vinkovcima, prof. *Emilije Pezer* i mr. *Marine Vinaj*, predsjednice Društva knjižničara Slavonije i Baranje, a kako su se prinosi govornika redali tako je to postajalo sve razvidnije. Vrlo pohvalno o Veri je govorio prof. dr. *Miroslav Tuđman* s Filozofskog fakulteta u Zagrebu, ističući u prvi plan njene zasluge za pokretanje studija knjižničarstva u Osijeku i ukupan doprinos razvoju informacijskih znanosti u nas. O Veri Erl govorili su i prof. dr. *Jadranka Lasić-Lazić*, prof. dr. *Kornelija Petr-Balog*, magistre *Marina Vinaj* i *Ljuba*

Radman, otac i sin, književnici *Vladimir* i *Goran Rem*.

Svu ljepotu priče zaokružila je prof. dr. *Helena Sablić-Tomić*, dekanica Umjetničke akademije u Osijeku i dugogodišnja Verina suradnica, dajući cijeloj priči suvremenu komponentu, jer likom miša na webu, otvarajući

Google i Wikipediju, tražitelju se otvara više od 60 stranica o Veri Erl, nudeći različite relevantne podatke o znanstvenici, profesorici, knjižničarki, ravnateljici, predsjednici Šokačke grane iz Osijeka.

Slavko Žebić

Povelje i odličja

Vera Erl je dobitnica Povelje Marija Malbaša za postignuća na polju knjižničarstva, Povelje HKD, najvećeg priznanja u struci, Ordена rada sa srebrnom zvijezdom, a za uspjeh studija knjižničarstva i informacijskih znanosti u Osijeku odlikovana je Redom Danice hrvatske s likom Marka Marulića.

OBILJEŽEN DAN ŠKOLE »IVO LOLA RIBAR« U PLAVNI

Afirmiranje zajedništva, razumijevanja i prijateljstva

Ugodini pisane riječi, u mjesecu knjige i u vrijeme velike književne manifestacije u Beogradu, u petak, 29. listopada, obilježen je i Dan škole u Plavni.

U kulturno-umjetničkom programu priređenom u holu škole, pred brojnom publikom, kao što je već uobičajeno, nastupili su učenici škole, predškolske ustanove »Kolibri« i mali folkloraši

HKUPD-a »Matoš« uz pratnju združenih tamburaša »Matoša« i »Mostonge« iz Bača.

Ravnateljica škole *Svetlana Nedimović* ustvrdila je, pozdravljajući goste, kako ova škola želi afirmirati pozitivne vrijednosti i stvoriti dobre ljude spremne na poštovanje različitosti, ljudskog dostojanstva, tolerancije i zajedništva.

Ove je riječi potvrdio i odabir raznovrsnog kulturnog sadržaja u programu u kome su, sada već tradicionalno, nastupili i mali »Matoševci« u koreografiji *Evice Bartulov*. Tako se na svojevrsan način afirmira kul-

tura hrvatske zajednice, koja u znatnom broju živi u ovom selu, što podrazumijevaju ne samo institucije te zajednice, nego i tijela lokalne i državne vlasti. Gospodarski, demografski i drugi problemi, vezani uz život na selu, predstavljaju krizu koja se može rješavati samo u duhu zajedništva, razumijevanja i prijateljstva.

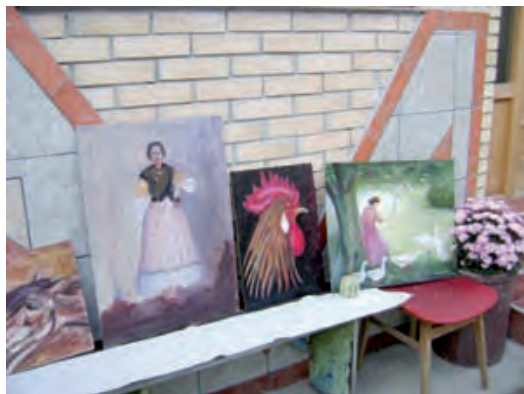
Školskoj proslavi nazočili su predstavnici Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, predsjednik Skupštine općine Bač *Slobodan Torubarov* i ravnatelj susjednih osnovnih škola.

Z. Pelajić

U VAJSKOJ ZAPOČELA DJELOVATI NOVA KULTURNA UDRUGA

Ambiciozan početak »Zore«

Središnji je događaj svih ovih aktivnosti bilo otvorenje prostorija koje je, kao dio svoje kuće, Marija Ajzenkut ustupila za rad novoj udruzi

Slaven Bačić i Željko Pakledinac

U subotu, 30. listopada, iako skromno najavljen kao »Slikarsko-pjevačka večer«, u Vajskoj je nova hrvatska kulturno-umjetnička udruga »Zora« priredila bogat cjelodnevni kulturni program. U jednom danu organizirana je likovna kolonija, otvorene su prostorije udruge, nastupila je pjevačka skupina, a ovaj svečani događaj završen je književnom večeri na kojoj su predstavljene knjige pjesnika *Mirka Kopunovića*.

Središnji je događaj svih ovih aktivnosti bilo otvorenje prostorija koje je, kao dio svoje kuće, *Marija Ajzenkut* ustupila za rad novoj udruzi. Tom je prigodom nastupila i nova pjevačka skupina pod vodstvom *Nermine Košutić*, koja je i sama skladala neke pjesme na stihovi

ve *Josipa Dumendžića Meštra*, a od koje se očekuje da će svojim glazbenim kvalitetama načiniti dobar zbor, što je našim kulturnim udrugama od velike važnosti.

NE TAKO MALA OBITELJ HRVATSKIH UDRUGA

Ovom svečanom činu nazočili su brojni gosti među kojima su bili: predsjednik HNV-a dr. sc. *Slaven Bačić*, ravnatelj NIU »Hrvatska riječ« *Ivan Karan*, funkcioneri DSHV-a iz Subotice, Sombora i Sonte, predstavnici kulturnih udruga »Matoš« iz Plavne i »Mostonga« iz Bača i drugi.

U svom obraćanju skupu dr. Bačić je, među ostalim, kazao kako osnivanje novih udruga može biti dobro, čak i u malim

mjestima kao što je Vajska, u kojoj već djeluje jedno hrvatsko kulturno-umjetničko društvo, pod uvjetom da se svaka udruga bavi određenim područjem kulture i da se te oblasti ne poklapaju. Svoje je izlaganje završio riječima: »Dobro došli u, sad više i ne tako malu, obitelj hrvatskih udruga!«

Gosti su zatim razgledali izložbu slika s likovne kolonije u kojoj su, pod vodstvom *Josipa Horvata*, sudjelovali slikari: *Janoš Nađ Pastor*, *Jakov Makai*, *Ljiljana Marušić*, *Lozika Vojnić Liliom*, *Radmila Stantić* i *Snežana Kiš*.

U nastavku kulturnog programa slijedila je književna večer u prostorijama župnog ureda crkve sv. Jurja, koje je za ovu prigodu novoj udruzi i gostima ustupio vlč. *Josip Kujundžić*.

OBLIKOM KAP, SADRŽAJEM MORE

Za pohvalu je što jedna nova kulturna udruga u godini pisane riječi i mjesecu knjige, kada se u Beogradu održava velika književna manifestacija i kada su IX. dani Balinta Vujkova upravo završeni, započinje svoje djelovanje organiziranjem književne večeri. Uz moderatora *Željka Pakledinca*, pjevačku skupinu »Zora« i recitatoricu *Tonku Šimić* iz Plavne, koji su uljepšali književnu večer, o pjesničkom stvaralaštvu *Mirka Kopunovića* govorio je *Zvonimir Pelajić*, navevši tri dosadašnje knjige ovoga autora.

»Nakon prve dvije, ima se dovoljno razloga uzeti u ruke i Mirkovu treću zbirku poezije 'Nad raspuklinom ćutnje'. Posve je jasno da pjesnik ima potrebu s nekim podijeliti osjećaje i vlastito iskustvo koje je stjecao godinama. Po ovoj zbirci Mirko bi mogao biti izraziti tip vojvođanskog čovjeka, ukorijenjen u plodnu bačku zemlju, pomalo samozatajan, ali posve miran i jedinstven. U toj raspuklini, između neba, zemlje i čežnje, nastaju njegove pjesme. Siguran sam da će čitatelji neka razrješenja pjesnikovih i vlastitih nedoumica naći u sljedećim Mirkovim pjesmama«, rekao je Pelajić.

U svom obraćanju publici Mirko Kopunović nije govorio mnogo o poeziji, već je želio potaknuti kulturne udruge koje djeluju u ovom kraju da čuvaju i razvijaju sve aspekte kulture – od folklora do književnosti.

Z. P.

DRUGA SAMOSTALNA IZLOŽBA ATELJEJA »SVETA ANASTAZIJA«

Slike i skulpture u knjižnici

A telje »Sveta Anastazija« Hrvatskog kulturnog centra »Srijem-Hrvatski dom«, u suradnji s Ustanovom za njegovanje kulture »Srem« i knjižnicom »Gligorije Vozarević«, organizirao je drugu samostalnu izložbu. Svečano otvorenje izložbe bilo je u srijedu, 3. studenoga, u Knjižnici »Gligorije Vozarević« u Srijemskoj Mitrovici. Radovi predstavljeni na izložbi rađeni su u tehnici slame, akvarelu, akrilu

na platnu i ulju na platnu, te skulpture rađene od gline i brušene na staklu.

Izložbu je otvorio predsjednik HKC-a »Srijem-Hrvatski dom« *Krunoslav Đaković*, a u programu izložbe sudjelovali su – povjesničarka umjetnosti *Marija Nikolić*, profesorica književnosti *Zorica Mišćević*, urednica kulturnog programa *Nataša Sekulić*, recitatori i tamburaški orkestar HKC-a »Srijem-Hrvatski dom«.

MARIJA VODENIČAR IZ SONTE POBIJEDILA OPAKU BOLEST

Dok ima vijeka, ima i lijeka

Iako su joj 1961. godine liječnici predviđali još šest mjeseci do godinu dana života, baka Marija i danas čita Bibliju, priprema zimnicu i zanima se ručnim radovima

Piše: Ivan Andrašić

Ponosna na svoju starinski namještenu šokačku sobu

U laskom u dvorište kuće starijeg stila gradnje, u Ulici Jovana Jovanovića Zmaja 151 u Sonti, stječe se dojam o povratku u vrijeme od prije pola stoljeća. Pred okom će vam bljesnuti uredan, »drotim« odvojen »pridnji dvor«, s obveznom »bašćicom« i »lomačom«, otvoren, »omolovan gank« iz kojega »vraca« vode na široki sokak. Gazdarica, vitalna *Marija Vodeničar*, u svom domu rado dočeka svakoga gosta. U ovoj oazi mira živi sama od smrti supruga *Joze* 2002. godine i uvijek je raspoložena za razgovor sa svakim, namjernim ili slučajnim posjetiteljem. Izgledom, a pogotovo temperamentom, ne odaje svojih bezmalo devedeset godina, a pogotovo ne odaje bolesnicu kojoj su liječnici još 1961. godine predviđali brzi kraj.

Naime, još dvije godine ranije iznenadno su joj se pojavile vrtoglavica, malaksalost, slabost, povraćanje, a naglo je na tjelesnoj težini izgubila 45 kg. U dojci joj se pojavila fistula specifične etiologije koja je kirurški obrađena godinu dana kasnije. Već 1961. godine boravila je u ambulanti za bolesti endokrinih žlijezda i me-

tabolizma Klinike za unutarnje bolesti Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu od 15. do 30. rujna. Nakon opsežnih pretraga ustanovljena je dijagnoza: *M. Addison Caries costae c fistula reg mammae dx*. U otpusnom pismu potpisano od dr. *V. Mikuličića* navedeno je kako postoji jasna klinička slika *M. Addison*, koja je potvrđena laboratorijskim analizama. Proces na desnoj mami je najvjerojatnije specifične naravi, a postoji sumnja da je proizašao iz specifičnog procesa na kosti.

OTKRIVENA TAJNA

»Rođena sam 1921. godine u sirotinjskoj obitelji, a eto, Bog je htio da se udam u bogatu kuću. Moj je Joza oduvijek bio radišan čovjek, u kući nam nikada nije nedostajalo ni ruva, ni kruva. Poboľijevala sam od mladosti, u 17. godini života preboljela sam trbušni tifus, u 26. upalu porebrice. Joza je bio strpljiv sa mnom, njegovao me je poput djeteta. Dobro smo se slagali, jedino nam je zajedničku žalost činila moja teška bolest, zbog koje nam Bog nije podario dječicu. Joza je sa sobom nosio jednu strašnu tajnu, koju mi je

I danas pročitava bar stranicu Biblije prije spavanja

otkrio tek na samrti. Liječnici u Zagrebu i pored tada najsuvremenijega tretmana, mene nisu htjeli trovati pesimizmom, ali su zato njemu nasamo rekli da mi predviđaju još 6 mjeseci do godinu dana života. No, on je šutio, taj teret je nosio sa sobom, a podijelio ga je sa mnom tek pred odlazak na onaj svijet. Možda je i zbog toga često bio zabrinut, pa i nervozan. Na moju veliku sreću, Bog nije htio onako kako su predviđali liječnici, pa sam, evo, doživjela lijepe godine. Znao se moj dida ponekad i dobro probećariti, al Bože moj, muško je i pristalo mu je«, prisjeća se baka Marija svojega dugogodišnjega životnog suputnika.

UZ MOLITVENIK

Većinu dana provodi u toploj sobici, skromno opremljenoj ležajem, stolom s dva stolca, komodom i štednjakom »smederevcem«. Na stolu je Biblija, mali molitvenik i naočale »za čitanje«. Na komodi je portabl-televizor, korpa s raznobojnom vunicom i započetim ljopama. »Eto, koliko mi zdravlje dopušta, još se pomalo bavim ručnim radovima. Ranije sam

tkala, prela, štrikala, vezla, danas više nemam potrebne snage u prstima. Tako još naštrikam pokoje ljope, da mi ne zamre navika. I čitam Bibliju, svake večeri prije spavanja po jednu-dvije stranice, tako da sam je u cijelosti pročitala već puno puta. Otkako je moj Joza umro ne gledam ni TV, uključim ga samo nedjeljom prije ručka, kad se prenosi sv. misa. Dok sam bila jača na nogama, redovito sam išla u crkvu, sada više nisam u stanju. Tu mi je i ovaj mali molitvenik, pa ga redovito čitam, a ima u njemu i crkvenih pjesama, pa ih pjevam onako, za svoju dušu. Nedjeljom prije podne uključim TV i gledam prijenos mise, to mi je tjedni lijek za dušu«, kaže baka Marija, a potom uzima štap i staračkim korakom vodi nas u »pridnju sobu« i »sobicu«. U velikoj sobi do ulice vrijeme kao da je stalo. Kreveti namješteni »na grob«, »floadrovani šifonjeri«, veliko zrcalo, stol i stolci odišu bar polustoljetnom patinom, odaju punoću starinski namještene šokačke sobe, namještene onako, kako to znaju i imaju čime namjestiti još poprilično rijetke stare žene u Sonti. »Ovu sobu namjestila sam dok je još bilo snage u rukama. Radovalo bi me kad bi ovako naučile raditi i mlađe žene, ovo pravo blago naših predaka zaslužilo je da ga ostavimo i našem potomstvu«, kaže baka-Marija, s ponosom pokazujući i sobicu.

U sobici dominira polica sa zimnicom. »Ovu zimnicu pripremila sam uz pomoć zaove *Ane*. Najdraže mi je ono što proizvedem u svojem vrtu i malom voćnjaku, sigurna sam da tu nema nekakve kemije. Sve do prije nekoliko godina zimnicu sam pripremala sama, a sada mi Ana svakodnevno i kuha, ruke mi više nisu baš poslušne«, kaže baka-Marija i ispraćajući me na ulicu dodaje »Vidiš, dite, ne mora baš uvijek biti onako kako kažu doktori. Sve je onako kako Bog hoće, a svakom čovjeku dok ima vika, ima i lika.«

SRIJEMCI POSJETILI VUKOVAR

Glavni grad hrvatske patnje

Srijemci s obiju strana granice posjetili su i Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru

U okviru priprema za obilježavanje 20 godina svoga postojanja, Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, sa sjedištem u Zagrebu, napravila je još jedan organizacijski iskorak te u okviru svojih brojnih aktivnosti pokrenula i kulturno-turistički projekt »Upoznaj matičnu domovinu«, kako bi pripadnike hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i njihove sugrađane, ali i srijemske Hrvate, koji su se u masovnom egzodusu početkom devedesetih godina prošlog stoljeća odselili u Hrvatsku, upoznali s bogatom povijesnom i kulturnom baštinom Republike Hrvatske i njenim prirodnim ljepotama.

U VUKOVARU

Kulturno-turistički projekt »Upoznaj matičnu domovinu« pokrenut je u suradnji i pod pokroviteljstvom Ministarstva turizma Vlade Republike Hrvatske, a startao posjetom Srijemaca iz Vojvodine i iseljenih »hrvatskih« Srijemaca Osječko-baranjskoj županiji i njenom turističkom dragulju Parku prirode Kopački rit. Turističko upoznavanje Hrvatske nastavljeno je prošle subote posjetom Vukovarsko-srijemskoj županiji i još jednom dragulju, ovog puta povi-

jesnom, Vukovaru, gradu heroju Domovinskog rata, hrvatskom Staljingradu.

Premda je već prošlo devetnaest godina od ratnih stradanja, Vukovar svakim svojim dijelom odiše nedavnom prošlošću i još uvijek liječi svoje ratne rane, a njegova tragična sudbina je na svoj način obilježila i život Srijemaca s druge strane granice. Primjer za tu snažnu prisutnost prošlosti i njenu isprepletenost sa sadašnjošću Vukovara je i izloženi tenk JNA na Trpinjskoj cesti, poznatoj kao groblje tenkova, te još uvijek neobnovljene, granatama izbombardirane kuće koje vas vrebaju iz svake ulice i podsjećaju na zadah rata.

NA MEMORIJALNOM GROBLJU

Nakon obilaska tog simbola hrvatske državnosti Srijemci su uoči blagdana Svih svetih i skore 19. obljetnice bitke za Vukovar u tišini i spokoju vukovarskog Memorijalnog groblja položili vijence i zapalili svijeće palim hrvatskim braniteljima koji su svojom krvlju platili slobodu Hrvatske i čija su imena zlatnim slovima zapisana u povijesti.

Duboko udišući povijest zaronili su Srijemci te sunčane subote u tužna sjećanja iz kojih su odzvanjale riječi legendar-

nog *Siniše Glavaševića*: »Tko će čuvati moj grad, moje prijatelje, tko će Vukovar iznijeti iz mraka? Nema leđa jačih od mojih i vaših i zato, ako vam nije teško, ako je u vama ostalo još mladenačkog šaputanja, pridružite se! Netko je dirao moje parkove, klupe na kojima su još urezana vaša imena, sjenu u kojoj ste istodobno i dali i primili prvi poljubac. Netko je jednostavno sve ukrao, jer kako objasniti da ni sjene nema? Nema izloga u kojem ste se divili vlastitim radostima, nema kina u kojem ste gledali najtužniji film, vaša je prošlost jednostavno razorena i sada nemate ništa. Morate iznova graditi. Prvo svoju prošlost, tražiti svoje korijenje, zatim svoju sadašnjost, a onda, ako vam ostane snage, uložite je u budućnost. I nemojte biti sami u budućnosti. A grad, za

Premda je prošlo već devetnaest godina od ratnih stradanja, Vukovar svakim svojim dijelom odiše nedavnom prošlošću i još uvijek liječi svoje ratne rane, a njegova tragična sudbina je na svoj način obilježila i život Srijemaca s druge strane granice

njega ne brinite, on je cijelo vrijeme bio u vama. Samo skriven. Da ga krvnik ne nađe. Grad – to ste vi!«. Ovo je dio pisma urednika Hrvatskog radija Vukovar i ratnog izvestitelja Siniše Glavaševića napisanog dva dana prije pada Vukovara. U trenutku kada je pismo bilo objavljeno Siniša je već bio mučki ubijen i pokopan na Ovčari.

Bitka za Vukovar nesumnjivo je najznačajniji pojedini događaj u Domovinskom ratu u kojem je slomljena invazija agresorske armije na Hrvatsku, a Memorijalno groblje žrtava iz Domovinskog rata u Vukovaru nijemi je svjedok i vječni podsjetnik na te dane kada je Vukovar bio glavni grad hrvatske patnje. Srijemci su na kraju svog boravka u Vukovaru posjetili i spomen obilježje »Ovčara«, gdje su se također pomolili i odali počast svima koji su dali život i onima koji su te 1991. godine tri mjeseca nadljudski branili grad i obranili Hrvatsku.

Zlatko Žužić

Molitve i sjećanja za sve poginule hrvatske branitelje

KRONOLOGIJA od 5. do 11. studenoga

5. STUDENOGA 1955.

Skupina subotičkih spisatelja, okupljenih oko Kluba književnika Saveza kulturno-prosvjetnih društava Subotice, uredništva časopisa »Rukovet«, te dnevnih listova »Magyar Szó« i »Hrvatska riječ«, održala je višejezičnu književnu večer na Kelebiji, prvu u povijesti ovoga naselja.

5. STUDENOGA 1992.

U čitaonici subotičke Gradske knjižnice ugledni beogradski književnik *Eugen Werber*, nekadašnji suradnik »Hrvatske riječi«, održao je predavanje o pet stoljeća progona Židova iz Španjolske.

6. STUDENOGA 1911.

Rođena je *Mara Čović*, profesorica i spisateljica. Školovala se u Subotici i Zagrebu, a službovala je u više mjesta u Bačkoj, Banjaluci i rodnom gradu. Objavila je potresnu knjigu: »Sjećanje – zvuči kao priča, a bila je istina«, u kojoj je opisala svoja tamnovanja u zatvorima poslije Drugog svjetskog rata, kada je optužena zbog navodnog sudjelovanja u događajima – koji se nikada nisu ni zbili!

6. STUDENOGA 1938.

U Zagrebu je utemeljen Odbor Hrvatske zajednice kulture u Subotici. Za predsjednika je izabran dr. *Josip Andrić*, tajnik je *Marin Radičev*, a dopredsjednici dr. *Ante Šokčić* i *Marko Čović*. Članovi Upravnog odbora bili su: *Đulka Šokčić*, *Adalbert Šimić*, *Stjepan Šokčić*, *Miško Kesejić* i dr.

7. STUDENOGA 1847.

Glavni gradski fizik (liječnik)

dr. *Vince Zomborčević* i nadkapetan *Stipan Kulundžić* izabrani su za zastupnike Subotice u Zemaljskom saboru Ugarske.

7. STUDENOGA 1918.

Slom Austro-Ugarske izaziva zamjetnu paniku i u strukturama gradske vlasti. Odvjetniku dr. *Jovanu Manojloviću* Mađarsko nacionalno vijeće nudi mjesto gradonačelnika, što on odbija. Istodobno skupine mladih, među njima vojnici i časnici, uklanjaju austrougarska znamenja s javnih zgrada. U tisku naslovi, mahom u maniri: »Pala je crno-žuta beštija« i sl.

8. STUDENOGA 1861.

Poslije ukidanja Srpske Vojvodine i Tamiškog Banata general i grof *Móricz Pálfi* imenovan je guvernerom Ugarske i predsjednikom Kraljevskog namjesništva. U Bačkoj županiji imenovan je novi časnički zbor, ograničena sloboda tiska, a politički i prijestupi u tisku upućuju se na Vojni sud. Subotica je podvrgnuta jurisdikciji županije, njen novi guverner i kraljev povjerenik je *Augustin Pijuković*, a privremeni gradonačelnik *Ivan János Mukić*.

8. STUDENOGA 1918.

Vraćajući se iz Beograda u Budimpeštu, predsjednik mađarske vlade grof *Mihály Károlyi* u izjavi danoj na subotičkom

željezničkom kolodvoru rekao je kako mu je francuski maršal *Franchet d'Esperey* predao uvjete za primirje, od kojih je najznakovitiji zahtjev da se mađarske vojne postrojbe moraju povući na liniju Subotica-Baja-Pečuh.

8. STUDENOGA 1955.

U 70. godini preminuo je liječnik i romanopisac *Ártúr Munk*. Sudjeluje u spašavanju putnika s »Titanika«, kao liječnik na brodu »Karpattia« koji prvi stiže na mjesto brodoloma. S *Gézom Chátom* i *Emilom Havasom* koautor je grotesknog romana »Repülő Vucsidolú« (Leteći Vučidol), dok u njegovim romanesknim djelima prevladava senzibilitet za socijalna pitanja epohe u kojoj stvara.

9. STUDENOGA 1744.

Popisom zaostavštine *Jakova Sučića*, pokojnog kapetana bivšeg Subotičkog vojnog šanca, utvrđena je skromna, gotovo zanemariva vrijednost njegove nepokretne i pokretne imovine. Kod franjevaca je, međutim, pohranio 18.000 forinata u srebru, a ovim je sredstvima podmirivao gradske potrebe, namičući ih iz trgovine blagom.

9. STUDENOGA 1777.

Dr. *Stipan Ranić* po drugi put je imenovan ravnateljem Subotičke gimnazije, odnosno Latinske škole. Poslije godinu dana ona prestaje djelovati, a rad joj je obnovljen 1783. Gimnazija djeluje do 1789. kada je premještena u Novi Sad. Od 1792. godine ovu školu u Subotici vodi *Bruno Skenderović*.

10. STUDENOGA 1918.

U gostioni »Hungaria« (današ-

nja Lifka) i ispred nje održan je veliki narodni zbor, kojemu po pisanju tiska prisustvuje preko 5 tisuća ljudi. Tom je prigodom izabran Narodni odbor od 40 članova, kasnije proširen. Za predsjednika je izabran veleposjednik i pukovnik u mirovini *Šime Milodanović*, za potpredsjednike dr. *Josip Prčić* i dr. *Jovan Petrović*, a naknadno još i dr. *Fabijan Malagurski* i *Vojislav Stanković*. Usvojena je rezolucija u kojoj se ističe kako će Narodni odbor učiniti sve što je potrebno da bi položaj Slavena u Ugarskoj bio riješen sukladno načelima civiliziranog dijela svijeta, po kojima svi narodi imaju pravo sami odrediti vlastitu sudbinu. Također je donesena odluka o osnutku Narodne garde – u sastavu dviju naoružanih četa i mitraljeskog odjela, s ispostavom u Šandoru, te Komandom mjesta i poštom. Zapovjednik postaje potpukovnik *Milan Viličić*.

11. STUDENOGA 1861.

Zbog raspuštanja Zemaljskog sabora Ugarske i Gradskog predstavništva časnički zbor na čelu s gradonačelnikom *Ivanom Mukićem*, glavnim sucem *Ivanom Skenderovićem* i nadkapetanom *Mátéom Lorándom*, podnosi ostavku. Tijekom siječnja sljedeće godine, za gradonačelnika je postavljen *Endre Flatt*, glavni sudac je *Svetozar Milutinović*, a veliki kapetan *Grgo Vojnić Tunić*.

11. STUDENOGA 1918.

Pokrenut je neovisni politički dnevnik »Narod«, glasilo Jugoslavenske demokratske stranke u Subotici. Vlasnik, ravnatelj i glavni urednik je pisac i publicist *Lazar Stipičić*. Prestaje izlaziti 1923. godine.

»Mladost pleše« u Maloj Bosni

MALA BOSNA – U organizaciji Hrvatske udruge kulture »Lajčo Budanović« iz Male Bosne u subotu, 6. studenoga, u mjesnom Domu kulture održat će se folklorna manifestacija »Mladost pleše«. Na susretu, koji se održava osmi put, osim domaćeg društva sudjelovat će članovi HKPD-a »Tomislav« iz Golubinaca, HKPD-a »Silvije Strahimir Kranjčević« iz Bačkog Brega, HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta, HKC-a »Bunjevačko kolo« – ogranak iz Starog Žednika, te gosti iz Republike Hrvatske – Kulturno-umjetničko društvo »Dukati« iz Svinjarevaca i Srpsko kulturno društvo »Prosvjeta« - ogranak iz Darde. Početak je u 19:30.

Monodrama »Toma Niger: O Marulu« gostuje u Subotici

SUBOTICA – Monodrama »Toma Niger: O Marulu« *Vedrana Matošića*, u režiji *Zlatka Boureka*, bit će izvedena u ponedjeljak, 8. studenoga, na sceni »Jadran« subotičkog Narodnog kazališta. Početak je u 19 sati i 30 minuta. U predstavi, nastaloj u koprodukciji splitskog privatnog kazališta »Lice u lice« i Hrvatskog narodnog kazališta u Splitu, glumi prvak Drame HNK Split i nekadašnji student dramskog studija novosadskog SNP-a *Ratko Glavina*.

Priča je to o ocu hrvatske književnosti *Marku Maruliću* iz »usta« njegova najboljeg prijatelja, nadbiskupa, vikara crkve sv. Dujma - *Tome Nigera Mrčića*, odnosno Thomasa de Nigrisa. Toma Niger je bio zatočen u Veneciji, a grob i spomenik nalaze mu se u crkvi sv. Ante na Poljudu. To je u neku ruku životopis Marka Marulića dan posredno kroz obiteljske odnose, iz usta braće i sestara, a sve je u konačnici napravljeno da bi se ljudima približila slika o tom velikanu.

Scenografiju i kostim potpisuje *Zlatko Bourek*, a dramaturg je *Jasen Boko*.

Organizatori gostovanja predstave su Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici, Grad Subotica i Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata, a pokrovitelji Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Grad Split i sponzori iz Grada Splita.

Gibonni 1. prosinca u Subotici

SUBOTICA – Popularni hrvatski pjevač *Zlatan Stipišić Gibonni* održat će koncert u Subotici 1. prosinca u Dvorani sportova. Ulaznice za koncert koštaju 2200 dinara, a sve informacije mogu se dobiti na telefon: 024/555-589.

Koncert organizira Organizacijski odbor »Dužijance«.

Tri hrvatske predstave na festivalu Desire Central Station

SUBOTICA – Drugi internacionalni kazališni festival Desire Central Station, s podnaslovom North/South, bit će održan u Subotici od 22. do 29. studenoga i na njemu će sudjelovati teatri i kazališni umjetnici iz Hrvatske, Mađarske, Rusije, Njemačke,

Francuske, Turske, Bugarske i Srbije.

Iz Hrvatske stiže regionalno glasoviti i nagrađivani »Turbofolk« autorski projekt redatelja *Olivera Frljića* u produkciji riječkog HNK Ivana pl. Zajca (ponedjeljak, 22. studenoga, scena Jadran, 21 sat). Zagrebačko kazalište mladih predstaviti će se predstavom »Generacija 91.- 95.« nastalom po motivima romana »Jebo sad hiljadu dinara« *Borisa Dežulovića* (subota, 27. studenoga, Scena Jadran, 19 sati). U predstavi glume polaznici dramskog studija učilišta Zagrebačkog kazališta mladih, a redatelj je *Borut Šeparović*.

Također, na subotičkom kazališnom festivalu gostovat će i trupa »Montažstroj« iz Zagreba s predstavom »Vatrotehna 2.0« u režiji *Boruta Šeparovića* (nedjelja, 28. studenoga, scena Jadran, 19 sati).

Oba redatelja iz Hrvatske – *Oliver Frljić* i *Borut Šeparović* bit će gosti festivala, i tom prigodom voditi radionice za glumce.

Organizator festivala Desire Central Station je kazalište »Dezső Kosztolányi« iz Subotice.

Ulaznice se mogu kupiti na blagajni Kazališta »Dezső Kosztolányi« (024/531-991) ili na blagajni Narodnog kazališta u Subotici (024/557-436), te rezervirati na ticket@desirefestival.eu.

NIU »Hrvatska riječ« i ZKVH na Sajmu knjiga

BEograd – Izdanja NIU »Hrvatska riječ« i Zavoda za kulturu vojvodanskih Hrvata predstavljena su na ovogodišnjem Sajmu knjiga u Beogradu u okviru štanda nakladničke djelatnosti na jezicima nacionalnih manjina, u organizaciji Pokrajinskog tajništva za kulturu i Pokrajinskog tajništva za propise, upravu i nacionalne manjine. Štand nakladnika na jezicima nacionalnih zajednica Vojvodine obišao je i pokrajinski tajnik za kulturu *Milorad Đurić*. »Podržavamo projekte i inicijative izdavačkih ustanova i rad pet zavoda nacionalnih zajednica za kulturu u Vojvodini, po čemu smo jedinstveni u regiji. U očuvanju te specifičnosti i kulturne baštine jezik ima najveću ulogu, jer se zapravo, kroz jezik dobiva i održava kulturni identitet, a jezik se čuva i razvija kroz izdavačku djelatnost. To je jedan logičan slijed i mi veliku pozornost posvećujemo knjizi, kroz izdavaštvo, tako da oko petnaest posto proračuna Tajništva ide za izdavačke projekte«, naglasio je Đurić na sajmu.

Nove kazališne suradnje na relaciji Srbija-Hrvatska

NOVI SAD – Osječko Hrvatsko narodno kazalište gostovalo je, prema pisanju Tanjuga, jučer 4. studenoga u Srpskom narodnom pozorištu (SNP) u Novom Sadu s predstavom »Fragile« *Tene Štivičić* u režiji *Snježane Banović*. Redateljica *Snježana Banović* poznata je srpskoj publici po komadu »Dvije« čija je autorica također *Tena Štivičić*, kojeg je prije sedam godina režirala u »Ateljeu 212« u Beogradu.

Inače, nekoliko dana ranije, 31. listopada, Drama novosadskog SNP-a gostovala je Hrvatskom narodnom kazalištu (HNK) u Zagrebu s predstavom »Ujkin san«, po noveli *Fjodora Dostojevskog* u režiji *Egona Savina*. Poput SNP-a i zagrebački HNK u ovoj sezoni obilježava 150. obljetnicu postojanja, što je i bio povod za gostovanje Novosađana. Najstarije srpsko nacionalno kazalište je u najvećem hrvatskom nacionalnom teatru posljednji put gostovalo prije čak 23 godine, 9. studenoga 1987. godine s predstavom »Roman o Londonu«, koju je po istoime-nom djelu *Miloša Crnjanskog* režirao *Stevo Žigon*.

KNJIŠKA PRODUKCIJA VOJVOĐANSKIH HRVATA IZMEĐU DVAJU »DANA BALINTA VUJKOVA«

Dominacija znanstvenih djela o povijesti, malo suvremene proze

Knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata u posljednjih godinu dana uglavnom se svodila na objavljivanje povijesnih djela (koja doprinose ali i svjedoče o očuvanju nacionalnoga identiteta Hrvata na ovim prostorima te su zato prijeko potrebna), dok je suvremene proze malo (objavljen je tek 1 roman), a nema niti jedne knjige afirmirajuće književne kritike

Piše: Željka Zelić

U kratkom prikazu knjiške produkcije vojvođanskih Hrvata između dva Dana Balinta Vujkova, najprije dajem pregled objavljenih djela po određenim područjima (književnost, monografije, znanost te periodika), a potom i kratka kvantitativna i kvalitativna obilježja istih, pokušavajući na taj način sumirati sve ono što je obilježilo nakladništvo Hrvata s ovih prostora, bilo da su knjige tiskane u Vojvodini ili pak u Republici Hrvatskoj.

I. Književnost

a) romani

1. Dražen Prčić, »Come & Back«, Rotografika, Subotica 2010., str. 179.

b) poezija

2. »Preprekovo proljeće: zbirka pjesama«, Graphstyle, Novi Sad 2009. str. 43.

3. Nedeljka Šarčević, »Disnotor i prelo« (2. izdanje), Hrvatska čitaonica, Subotica 2009., str. 31.

4. Nedeljka Šarčević, »Zimske mirakule«, Hrvatska čitaonica, Subotica 2009., str. 39.

5. Mirjana Jaramazović, »Hajdemo zajedno: pjesme«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« i Hrvatska čitaonica, Subotica 2010., str. 175.

6. Mirko Kopunović, »Nad raspuklinom ćutnje: pjesme«, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2010., str. 88.

7. »Lira naiva 2010.«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« i Hrvatska čitaonica, Subotica 2010., str. 155.

8. Ilija Okruglić, »Šaljive poeme«, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2010., str. 188.

c) kratka proza

9. Balint Vujkov, »Tri pripovitke

o zmajovima«, Hrvatska čitaonica, Subotica 2010., str. 61.

10. Stjepan Beretić, »Čudesna bunarička noć: propovijedi«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Subotica 2010., str. 63.

d) drame

11. Matija Poljaković, »Izabrane drame«, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2010., str. 402.

12. Stjepan Bartoš, »Igra opasnih pojedinosti«, Hrvatska riječ, Subotica 2010., str. 279.

II. Monografije

13. Grgo Piuković, »Sto bandaša i bandašica: fotomonografija«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Subotica 2010., str. 167.

II. Znanost

a) povijest i leksikografija

14. »Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca (9) H«, Hrvatsko akademsko društvo, Subotica 2009., str. 230.

15. Marko Kljajić, »Surčin kroz povijest«, Maxima graf, Petrovaradin 2010., str. 576.

16. Naco Zelić, »Publikacije bačkih Hrvata: popis izdanja od 1901. do 2007.«, Nacionalna i sveučilišna knjižnica, Zagreb 2009., str. 222.

17. Petar Pekić, »Povijest Hrvata u Vojvodini: od najstarijih vremena do 1929. godine«, MISL, Zagreb 2009., str. 255.

18. Ilija Žarković, »Zaboravljeni rječnik: govor golubinačkog kraja«, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2009., str. 119.

19. »Godišnjak za znanstvena istraživanja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata«, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2009., str. 281.

20. Mario Bara (Tomislav Žigmanov), »Hrvati u Vojvodini

u povijesti i sadašnjosti: osnovne činjenice«, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Subotica 2009., str. 100.

21. Matija Evetović, »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata«, NIU Hrvatska riječ, Subotica 2010., str. 718.

b) kulturno-crkvena povijest

22. Marinko Stantić, »Inkulturaciona vjere kroz pučku pobožnost bunjevačkih Hrvata«, Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«, Subotica 2010., str. 174.

23. Antun Dević (Blaž Zmaić), »Župa Irig«, Župa Irig, Novi Sad 2010., str. 415.

b) analiza i kritika

24. Antonija Čota, »Nuda veritas = Gola istina: našutjesmo se do grla«, Hrvatski demokratski forum »Preporuke iz Lemeša«, Subotica 2010., str. 185.

25. Lazo Vojnić Hajduk, »Kako u novo bez loma: misli o životu u hrvatskoj manjinskoj zajednici: strukturalna, funkcionalna i organizacijska rješenja nekih logičkih cjelina iz života naše zajednice i kod nekih drugih oblika iz okruženja«, Hrvatski demokratski forum »Preporuke iz Lemeša«, Subotica 2010., str. 240.

III. Periodika

1. »Subotička Danica (nova): Kalendar 2010.«, godišnjak, Župni ured sv. Terezije, Subotica 2009., str. 288;

2. »Klasje naših ravni«, mjesečnik, Matica hrvatska Subotica i NIU Hrvatska riječ, Subotica, 6 svezaka dvobroja, obujam stotinjak stranica;

3. »Hrvatska riječ«, tjednik, NIU Hrvatska riječ, Subotica, redovito izlazio, str. 54;

4. »Zvonik«, mjesečnik, Rimokatolički ured sv. Roka, Subotica, redovito izlazio, str. 44;

5. »Glas ravnice«, mjesečnik, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, redovito izlazio, str. 16;

6. »Glasnik pučke kasine«, mjesečnik, glasilo Pučke kasine 1878., redovito izlazio, str. 24;

7. »Miroljub«, tromjesečnik, glasilo HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, NIU Hrvatska riječ, redovito izlazio, str. 16;

8. »Zov Srijema«, tromjesečnik, Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, Zagreb, izašlo tri broja, str. 44-52;

9. »Hrcko«, mjesečni podlistak za djecu, NIU Hrvatska riječ, redovito izlazio, str. 16;

10. »Kužiš«, mjesečni podlistak za mladež, glasilo UG »Krov«, NIU Hrvatska riječ, redovito izlazio, str. 24;

UKUPNO 25 KNJIGA

Promatramo li brojčano popis izdanih knjiga, od prošlih Dana Balinta Vujkova objavljeno je ukupno 25 knjiga. Međutim, uzmemo li u obzir da je od listopada do prosinca 2009. godine objavljeno 12 knjiga, a od siječnja do listopada 2010. godine 13

knjiga, dolazimo do zaključka da je u ovoj godini za deset mjeseci tiskan približno isti broj knjiga kao u posljednja tri mjeseca prošle godine.

Od toga, ukupno 12 knjiga tiskano je u području književnosti (samo 1 roman, 7 knjiga poezije, 2 knjige kratke proze i 2 knjige drama), zatim 1 mono-

grafija, dok preostalih 12 knjiga potpada pod područje znanosti, od čega je u području povijesti i leksikografije tiskano 8 knjiga, 2 knjige u području kulturno-crkvene povijesti te 2 knjige koje se odnose na analizu odnosno kritiku društvene zbilje, tj. položaja i stanja hrvatske zajednice i njihovih institucija u Vojvodini i Srbiji. Ovoga puta o tomu neće biti riječi, ali bilo bi dobro u budućnosti se pozabaviti relevantnošću, opravdanošću te kritičkoj prosudbi istih, kao i onih koje su takve knjige tiskali.

NEDOSTATAK MLADIH AUTORA

Većina autora je iznad 30 godina, što svjedoči o slaboj zastupljenosti, odnosno (ne)motiviranosti mladih autora za sustavniji književni i znanstveni rad. Od onih koji spadaju u mlađu generaciju, spominjem samo znanstvenog novaka sa Instituta za migracije i narodnosti iz Zagreba, povjesničara *Maria Baru*. Upravo taj

podatak mogao bi nam poslužiti kao promišljanje zbog čega su mladi autori tek u naznakama zastupljeni u knjiškoj produkciji ovdašnjih Hrvata.

Kad je riječ o nakladi pojedinih knjiga, većina od spomenutih 25 knjiga tiskana je u nakladi od 500 primjeraka. U najvećoj nakladi tiskana je knjiga *Maria Bare i Tomislava Žigmanova*: »Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti« (2000 primjeraka), zatim slijedi »Leksikon podunavskih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca« (9. svezak) koji je tiskan u nakladi od 1500 primjeraka. U nakladi od 1000 primjeraka tiskane su knjige: »Sto bandaša i bandašica« *Grge Piukovića*, knjiga *Mirjane Jaramazović* »Hajdemo zajedno« i knjiga mons. *Stjepana Beretića* »Čudesna bunarička noć«. Neke su knjige tiskane i u manjoj nakladi od 500 primjeraka (300, 400), i samo jedna knjiga tiskana je u nakladi od 750 primjeraka.

TEHNIČKO OPREMANJE

Pogledamo li pak broj stranica objavljenih knjiga, ističe se knjiga *Matije Evetovića*: »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata« koja ima 718 stranica. Riječ je, nedvojbeno, o kapitalnom djelu na čije se objavljivanje čekalo više desetljeća. Stoga je želja nakladnika da objavi ovo djelo hvale vrijedna. Ipak, ne ulazeći u sadržajnu kvalitetu objavljenoga djela, nakladniku ove knjige upućena je kritika kad je riječ o tehničkom opremanju knjige. Naime, broj od 718 stranica zasigurno bi bio manji da su ispoštovana pojedina pravila tehničkoga uređenja knjiga, kad je riječ o veličini fonta kojim je otisnut tekst, čime je zasigurno devalvirana vizualna privlačnost knjige širem čitateljstvu.

Unatoč nedostacima, neke su knjige objavljene u ovih godinu dana, pokazale da nakladnička djelatnost među Hrvatima ide uzlaznom putanjom, bilo da je riječ o tehničkoj opremljenosti, bilo da je riječ o sadržaju i aktualnosti sadržaja istih. U tom kontekstu, navodim već spomenutu

knjigu *Maria Bare i Tomislava Žigmanova*, budući da je riječ o prvom popularnom djelu o vojvođanskim Hrvatima nakon 80 godina, u kojemu se na objektivni način prikazuju osnovne činjenice iz povijesti vojvođanskih Hrvata te pouzdano i cjelovito oslikava njihova sadašnjost. Na zavidnoj razini je tehnička opremljenost knjige, a u tu skupinu svakako ubrajam i fotomonoografiju o Dužijanci »Sto bandaša i bandašica« autora *Grge Piukovića*. Naime, koliko god nam se u odnosu na kvalitetu sadržaja, čini manje važnim ovaj kriterij, toliko bismo trebali biti svjesni da u suvremenoj nakladničkoj djelatnosti ne bi smio biti zanemaren vizualni aspekt jer je on iznimno važan i najčešće upravo on »krči« put knjizi prema potencijalnim čitateljima. S obzirom na mjesto objavljivanja, najviše je knjiga objavljeno u Subotici (20), 1 knjiga objavljena je u Petrovaradinu, a po 2 knjige objavljene su u Novom Sadu i u Zagrebu. Od toga, kad je riječ o hrvatskim nakladnicima, institucijama i udrugama, najviše je knjiga tiskala NIU Hrvatska riječ (4), zatim slijede Hrvatska čitaonica i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« koji su tiskali po 3 knjige, te 2 knjige u zajedničkoj nakladi. Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata tiskao je 3 knjige, a 2 knjige izišlo je u nakladi Hrvatskog akademskog društva kao i Hrvatskog demokratskog foruma »Preporuke iz Lemeša«. Preostalih 5 knjiga tiskano je u nakladi drugih nakladnika iz Novog Sada i Zagreba.

IZIĆI IZ »ČAHURE«

Rezimirajući analizirano, zaključujemo kako se knjiška produkcija vojvođanskih Hrvata u posljednjih godinu dana uglavnom svodila na objavljivanje povijesnih djela (koja doprinose ali i svjedoče o očuvanju nacionalnoga identiteta Hrvata na ovim prostorima te su zato prijeko potrebne), a da je malo suvremene proze (objavljen je

tek 1 roman), te da nema niti jedne knjige afirmirajuće književne kritike. Posljednja takva objavljena je u Subotici 2007. godine, a riječ je o knjizi *Lazara Franciskovića* »Prelistali smo za vas«. Vrijedno je spomenuti i tiskanje »Zaboravljenog rječnika: govora golubinačkog kraja«, autora *Ilije Žarkovića*, budući da su u prošlosti mahom objavljivani rječnici govora bačkih Hrvata-Bunjevaca.

Referirajući se na podatak da je npr. od listopada 2006. do listopada 2007. objavljeno 35 knjiga, zaključujemo i da je naklada znatno osiromašena. Međutim, kako smo se složili na Okruglom stolu u okviru Dana Balinta Vujkova, intencija nam ne bi smjela biti kvantiteta već kvaliteta objavljenih djela. Drugi je problem na koji način objavljeno prezentirati i široj društvenoj zajednici, a ne samo užem krugu čitateljstva (obično samo pripadnicima hrvatskoga korpusa). Na taj način, naši pisci ostaju u izvjesnoj mjeri »učahureni« u okvir manjinske zajednice, bez mogućnosti da ono o čemu pišu pročitaju ili se barem za njega zaintrigiraju neki čitatelj izvan Subotice, Tavankute, Žednika, Sombora, Novog Sada i drugih mjesta u kojima žive Hrvati.

Možemo li, dakle, cijelu situaciju opravdati samo manjkom financijske podrške koja hrvatskoj zajednici u Vojvodini permanentno nedostaje, ali i lošom ekonomskom situacijom općenito, ili pak manjkom entuzijazma ovdašnjih intelektualaca, što se čini izvjesnijim, pitanje na koje će vrijeme dati odgovor.

Iskreno se nadam da će vrijeme do idućih Dana Balinta Vujkova proteći u nešto boljem i plodonosnijem ozračju kad je riječ o nakladničkoj djelatnosti, te da će pojedini kriteriji kad je riječ o objavljivanju knjiga (bilo da je riječ o kvantitativno-kvalitativnim parametrima, a tu prije svega mislim da sadržaj, jezičnu lekturu i korekturu koja je u pojedinim knjigama na nezavidnoj razini, te na kraju na tehničku opremljenost knjige), biti podignuti na još višu razinu.

O NOVOSADSKOM KONCERTU U OKVIRU SERIJALA »GLASOVI ORGULJA U RAVNICI«

Povijesni glazbeni događaj i doživljaj

Piše: Đuro Rajković

U novosadskoj crkvi Imena Marijina izveden je 24. listopada ove godine jedinstveni koncert pod nazivom »Glasovi orgulja u ravnicima«, na čijem su rasporedu bile orguljske skladbe vojvođanskih skladatelja hrvatske narodnosti. Mlad, nadaren i veoma vješt subotički orguljaš *Saša Grunčić* predstavio je slušateljima skladbe *Albe Vidakovića*, *Stanislava Prepreka* i *Josipa Andrića*. Na Riegerovim dvomannualnim orguljama romantičnog zvuka, svojom odličnom registracijom, maksimalno je pridonio zvučanju skladbi prema zahtjevima stila u kojemu su skladane. Njegovu sposobnost registriranja, što je također veliko umijeće orguljaša, dokazao je tijekom sviranja. Naime, nije se mogao služiti dvama najpotrebnijim registrima, trubom i fagot-oboom, zbog njihove neispravnosti, a ipak je postigao zadovoljavajući učinak. Sve skladbe koncerta izveo je ritmički stabilno, dinamički i agogički muzikalno i logično, a i brzinu izvođenja ostvario je kako treba. Cjelokupno njegovo

glazbeno izvođenje bilo je skladno i u detaljima i u cjelini.

Na koncertu su izvedene sljedeće skladbe: Preludij i fuga u C-duru i Fantazija i fuga u f-molu Albe Vidakovića, Suita za orgulje Stanislava Prepreka i Uvertira za operu »Dužijanca« Josipa Andrića. Koncert je ostavio pozitivan dojam na slušatelje, a njegova stilska raznovrsnost djelovala je i dodatno zanimljivo.

Šteta je što Vojvodina, osim Prepreka i Vidakovića, nema barem još dva skladatelja orguljske glazbe, jer je Preprekov i Vidakovićev orguljski opus veoma skroman. Njima ne pribrajam Josipa Andrića, jer on nije skladao za orgulje. Ukoliko orguljaš Saša Grunčić sadašnjem koncertnom rasporedu pridoda Korálnu predigru »Marijo, slatko ime« A. Vidakovića, a 11 preludija na koralne teme i Improvisatu S. Prepreka već je pridodao, to je sve što u Vojvodini imamo na području orguljskog stvaralaštva od skladatelja hrvatske narodnosti. Međutim, bitno je da su Preprekove i Vidakovićeve

orguljske skladbe doživljene i sadržajne, bez obzira na njihovu malobrojnost. U glazbenoj povijesti Novoga Sada prvi put su slušana orguljska djela spomenutih skladatelja, a u vojvođanskoj povijesti četvrti put.

Prihvativši u cijelosti izvođenje koncerta odvažni orguljaš Saša Grunčić pokazao je već sada, kao mlad reproduktivni umjetnik, svu širinu svoga služenja glazbi. Njegovim posredovanjem konačno oživljava orguljska glazba vojvođanskog podneblja koja po kakvoći pripada i europskoj glazbenoj baštini. Izvođenjem ovog koncerta orguljaš Grunčić ukazuje istodobno da orgulje nisu glazbalo određeno samo za izvođenje djela J. S. Bacha i ostalih svjetski poznatih skladatelja. Od koncerta do koncerta marljivi i ustrajni orguljaš S. Grunčić stalno napreduje u umjetničkom izvođenju. Dosad je, kao praiizvoditelj ovoga jedinstvenog koncertnog rasporeda, nastupao u Subotici, Somboru, Zemunu i Novom Sadu.

Skladbe za ovaj koncert, od glazbenopovijesnog značenja za

»Glasovi orgulja u ravnicima« u Đakovu

Nakon Subotice, Sombora, Zemuna i Novoga Sada, sljedeći u nizu koncerata iz serijala »Glasovi orgulja u ravnicima« bit će održan u katedrali svetog Petra u Đakovu, u nedjelju, 7. studenoga, početak je u 19 sati.

Vojvodinu, predložili su sastavitelj ovoga prikaza i umjetnik-orguljaš Saša Grunčić. Potporu njegovoj provedbi pružaju Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata i Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović«. Ovaj jedinstveni glazbeni projekt značajan je još više zbog toga što su upravo orguljske skladbe najrjeđe izvođena glazba kod nas. Stoga bi ovaj koncert i nadalje trebalo podržavati i omogućiti mu izvođenje ne samo u Vojvodini, nego i u inozemstvu. Najveće i najveličanstvenije glazbalo, orgulje, koje u sebi sadrže cijeli orkestar, nedvojbeno to i zaslužuju.

ČASOPIS ZA KNJIŽEVNOST, UMJETNOST I ZNANOST

Novi svezak »Klasja naših ravni«

U novom svesku časopisa »Klasje naših ravni«, 9.-10., 2010., tiskani su jezikoslovni radovi: *Ante Sekulića* »O Ambroziju Šarčeviću i njegova dva rječnika« i *Roberta Hajszana* »O narodima, narodnostima i jezicima u panonskoj regiji«. *Petko Vojnić Purčar* piše o književnoj moći, poetskim nedoumicama i drugim pitanjima. *Andrija Kopilović* razmatra neke aspekte odnosa vjerskih zajednica i kulturne raznolikosti, dok *Lazar Franciškić* piše na temu Kalvarije. *Franja Petrinović*

potpisuje dvije nove pripovijetke: »Kaznena ekspedicija« i »Da li je, eventualno, u pitanju samo trenutni strah koji je potpuno obuzima«, a *Ljubica Kolarić-Dumić*, pak dvije priče za djecu: »Uzalud se bunilo moje djetinjstvo« i »Zaustavljena zvona«, dok je *Stjepanu Bartošu* objavljena drama »Kraj čitanja«.

U novom svesku »Klasja« tiskan je, nadalje, ulomak »Surova istina«, iz novog romana *Dražena Prčića*, kao i pjesme *Roberta G. Tillyja*. *Davor Bašić Palković* piše o prikazu kapi-

talnog djela »Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata« dr. *Matije Evetovića*, u Subotici i Baji. *Đuro Vidmarović* piše o sveobuhvatnoj knjizi iz kulturne baštine Hrvata u Boki kotorskoj, *Đuro Franković* donosi pregled narodnog kalendara za rujan i listopad, dok *Katja Bakija* piše o scenskim iščitavanjima djela *Mire Gavrana* u Hrvatskom kazalištu u Pečuhu.

Klasje, također, objavljuje novi nastavak rukopisa *Antoni-je Čota Rekettye* »Lemeš u osimu plemenitog drača«.

M. M.

Piše: Tomislav Žigmanov

Kada je riječ o informiranju na materinskom jeziku, pripadnici hrvatske zajednice u Srbiji trenutačno to čine preko Televizije Novi Sad, Radio Subotice, Radio Bačke, Radio Sombora i nekoliko tiskanih medija. Većina njih, napose u području elektroničkih medija, osnovano je nakon 2000. zahvaljujući inicijativama koje su dolazile iz hrvatske zajednice.

Pa ipak, iako su druga po veličini nacionalna manjina u Vojvodini, imaju najslabije razvijen informativni prostor.

RAST MEDIJSKIH PROIZVODA

Radijski program na hrvatskom jeziku ne postoji niti na jednoj postaji u Srijemu. Program na hrvatskom jeziku emitira se od konca 1998. na Radio Subotici, no postupno se razvijao do svakodnevnog programa u trajanju od tri sata: 2001. dva sata radnim danima; 2005. dva sata i danima vikenda; 2007. tri sata svakog dana. Ograničenje ovoga programa jest slaba čujnost – od ožujka 2008. može se pratiti samo u gradu Subotici, u kojem živi tek polovica Hrvata ove lokalne samouprave. Ovaj program od 2006. ima i svakodnevno ažuriranu internetsku stranicu – www.suboticadanas.info: riječ je o prvom informativnom portalu na hrvatskom jeziku. Na Radio Bačkoj u Baču od 2005. tjedno se emitira jednosatna emisija, koju bez ikakve financijske pomoći pripremaju članovi HKUD-a »Dukat« iz Vajske. Isto

Razvoj informiranja i početak obrazovanja

je i s programom na hrvatskom jeziku na Radio Somboru, koji postoji od 2009., no drugi su producenti. Na Televiziji Novi Sad, vojvođanskom javnom difuznom servisu, tek od početka ožujka ove godine postoji dnevni petnaestominutni program na hrvatskom, što nije slučaj s radijskim programom. Prije toga, od 2001. na istoj te na nekoliko regionalnih televizija u Vojvodini, s prekidima su emitirane različite polusatne tjedne ili dvotjedne emisije na hrvatskom jeziku, u produkciji neovisnih udruga ili NIU »Hrvatska riječ«.

Postoji i desetak tiskanih medija: informativno politički tjednik »Hrvatska riječ« (izlazi od siječnja 2003.), katolički mjesečnik »Zvonik« (redovito izlazi od polovice 1994.), mjesečno glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini »Glas Ravnice« (s prekidima izlazi od 1990., no redovitije od sredine 2007.), tromjesečnik za kulturu »Miroljub« (izlazi od 1998.), kojega izdaje HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru, mjesečnik »Glasnik Pučke kasine« (izlazi od 2003.), glasilo udruge, te dvomjesečnik »Zov Srijema« (izlazi od 1995. u Zagrebu), glasilo Zajednice prognanih i izbjeglih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata. No, jedino tjednik »Hrvatska riječ« ima ozbiljniju misiju u domeni informiranja, i to zbog svoje institucionalne uređenosti i načina financiranja – osnivač je tijelo manjinske samouprave (Hrvatsko nacionalno vijeće), a financira se iz pokrajinskog proračuna. U listu se svakog mjeseca pojavljuju i dodaci: podlistak za djecu »Hrcko« i podlistak za mladež »Kužiš«.

OBRAZOVANJE NA HRVATSKOME JEZIKU

Do ulaska u državni odgojno-obrazovni sustav postojale su dvije školske ustanove u kojima se predavalo na hrvatskome

jeziku. Riječ je o crkveno-školskim ustanovama: Katolička klasična gimnazija »Paulinum« u Subotici, kojoj je tek u ožujku 2004. priznato pravo javnosti, i Teološko-katehetski institut, više-školska ustanova Subotičke biskupije, koja obrazuje katehete. No, njezine svjedodžbe službene država ne priznaje, osim što ih prosvjetne vlasti toleriraju, budući da vlasnici ove diplome mogu predavati vjeronauk u školama.

Na temelju uredbe Vlade Republike Srbije, od školske 2001./2002. počela je vjerska nastava u osnovnim i srednjim školama, čime je po prvi put u škole ušao i hrvatski jezik. Nakon razgovora početkom 2002. s predstavnicima pokrajinskih vlasti, gdje je hrvatska zajednica iznijela zahtjev da želi početi obrazovanje na hrvatskom jeziku i to stupnjevito, s prvim razredom osnovne škole, dobivena je suglasnost i počinju pripreme. Glavni koordinatorski aktivnosti je Hrvatsko akademsko društvo – HAD, čiji su stručnjaci izradili i nastavne planove i programe. I pokraj svih prepreka prijavljen je dostatan broj za četiri odjela – po jedan u školama u Đurđinu, Tavankutu i dva u Subotici, to jest u Maloj Bosni. Kasnije se obrazovanje na hrvatskom jeziku počelo odvijati i u predgrađu Subotice – Aleksandrovu. Danas u ovim školama postoji obrazovanje od prvog do osmog razreda. Pa ipak, od ukupno 3478 učenika Hrvata, koliko ih je bilo 2008. godine, samo 228 učenika ili 6,55 posto školuje se na hrvatskom jeziku. Ovomu treba dodati kako se u jednom broju osnovnih škola (Sombor, Bački Monoštor, Sonta, Vajska, Plavna i Srijemska Mitrovica) izučava i predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Od viših stupnjeva obrazovanja, u subotičkoj gimnaziji od 2007./08. postoji jedan odjel s nastavom na hrvatskom jeziku.

Još uvijek ne postoji lektorat za hrvatski jezik ili pak katedra za hrvatski jezik i književnost, što druge manjine imaju. Također, još uvijek nije riješen cijeli niz problema – školovanje učitelja, dobivanje licencija, tiskanje udžbenika...

SLUŽBENA UPORABA HRVATSKOG JEZIKA

Novim Statutom AP Vojvodine iz 2009. hrvatski jezik i pismo uvedeni su kao jedan od šest službenih jezika i pisama, koji se koristi u tijelima i institucijama AP Vojvodine. Uz to, u Pokrajinskom tajništvu za propise, upravu i nacionalne zajednice postoji Služba za prevoditeljske poslove, u okviru koje od 2004. radi prevoditelj za hrvatski.

Što se tiče lokalne razine, samo je u Subotici hrvatski jezik u službenoj uporabi na području cijeloga grada, i to od 1993. godine. Do svibnja 2004. postojale su brojne nedostatnosti – tada je počela s radom Služba za prevođenje na hrvatski jezik, sa stručnom osobom, koja je postupno dosegla zavidnu razinu kvalitete kada je riječ o tijelima uprave grada, premda postoje problemi kada su u pitanju republička tijela uprave (sudstvo, policija, porezna uprava...) i državna poduzeća (PTT, Telekom, Elektrovojvodina...).

Na temelju Odluke o bližem uređenju pojedinih pitanja službene uporabe jezika i pisama nacionalnih manjina na području AP Vojvodine iz 2003., Skupština općine Srijemska Mitrovica je koncem 2005. promijenila Statut, čime su hrvatski jezik i pismo uvedeni u službenu uporabu u mjestu Stara Bingula. Isto se dogodilo 2006. u Sonti, a 2008. u Bačkom Monoštoru i Bačkom Bregu. Iskustva u primjeni ovih pravnih normi su posve skromna.

U SRIJEMSKOJ MITROVICI PROSLAVLJENA SVETKOVINA SVETOG DIMITRIJA

Samo čvrsta vjera čovjeka čini mučenikom

Usrijemskomitrovačkoj crkvi sv. Dimitrija 26. listopada svečanim je euharistijskim slavljem proslavljena svetkovina Sv. Dimitrija, đakona i mučenika. Sv. Dimitrije je zaštitnik župe, grada, te Srijemske biskupije.

Misu, koja je započela svečanim ophodom, predvodio je kotorski biskup mons.

Hočevarem, biskupom subotičkim mons. Ivanom Pénzesom, pomoćnim biskupom đakovačko-osječkim mons. Đurom Hranićem, apostolskim egzarhom za vjernike bizantskog obreda u Srbiji i Crnoj Gori mons. Đurom Džudžarom, zrenjanskim biskupom mons. Ladislavom Nemetom, te svećenicima, njih oko 30, iz Srijema i Hrvatske. Slavlju se također odazvao veliki broj vjernika iz srijemskih župa, a nazočili su i predstavnici Veleposlanstva Republike Hrvatske u Republici Srbiji, kao i predstavnici lokalne građanske vlasti.

Na početku je biskup Đuro Gašparović izrazio iskrenu radost zbog samog događaja i slavlja, ali i zbog zajedništva koje nas okuplja oko Gospodinova stola. Biskup Ilija Janjić se u svojoj homiliji prisjetio slavnog mučenika srijemske Crkve, sv. Dimitrija, istaknuvši kako samo velika i čvrsta vjera te neizmjerljiva ljubav prema Kristu čini čovjeka mučenikom. Posebno se osvrnuo na probleme današnjeg čovjeka u suvremenom svijetu i pošastima koje pritišću kršćane.

»Svoje uporište trebamo tražiti u Kristu uskrslom, a posebice u svecima koji su ga nasljeđovali. Jedan od takvih primjera je sveti Dimitrije đakon i mučenik«, kazao je. Svečano liturgijsko pjevanje, za vrijeme euharistijskog slavlja, animirao je mješoviti zbor župe svetog Dimitrija

iz Srijemske Mitrovice, pod vodstvom voditeljice zbora s. Cecilije Tomkić. Slavlje je nastavljeno bratskim stolom u župnome dvoru, te veseljem i druženjem u Hrvatskom domu.

Dario Španović

U NEDJELJU, 7. STUDENOGA, DAN ZAHVALNOSTI U VAJSKOJ

Poziv na zajedništvo

Crkvi sv. Jurja u Vajskoj 7. studenoga zahvalit ćemo Bogu za ubrane plodove zemlje i završetak renoviranja crkve. Iz župe sv. Jurja na svečanu sv. misu zahvalnicu pozvani su i svi Vajštanci koji su iz ove župe, a davno su je napustili. »To je prigoda da se nakon dugog niza godina opet vidimo, družimo i Boga proslavimo«, kaže se u pozivu. Svečanu sv. misu predvodit će generalni vikar Subotičke biskupije preč. Slavko Večerin, a slavlju će nazočiti i svećenici Bačkog dekanata, te župnici koji su bili donatori obnove crkve. Početak misnog slavlja je u 10 sati i 30 minuta.

P. P.

Ilija Janjić, u zajedništvu s domaćim, biskupom srijemskim mons. Đurom Garparovićem, te nadbiskupom i metropolitom đakovačko-osječkim mons. Marinom Srakićem, nadbiskupom i metropolitom beogradskim mons. Stanislavom

VEČERAS AKADEMIJA U ČAST ALEKSE KOKIĆA

Svećenik i pjesnik našeg zavičaja

Svečana akademija u povodu 70. obljetnice od smrti svećenika i pjesnika Alekse Kokića (1913.-1940.) bit će održana večeras, 5. studenoga, u Subotici. Organizatori ovoga susreta su župni ured Isusova Uskrsnuća i Pučka kasina 1878, dok je domaćin i pokrovitelj biskup subotički mons. dr. Ivan Penzeš.

Program koji će obilježiti 70. obljetnicu od smrti Alekse Kokića započinje posjetom njegovu grobu u 16 sati, a u 17 sati će biti položeno cvijeće na njegovu bistu u dvorištu župe Isusova Uskrsnuća (Gajeva ulica 2). Na svečanoj akademiji o djelu Alekse Kokića govorit će: pomoćni biskup đakovački mons. dr. Đuro Hranić na temu »Aleksa Kokić, svećenik i pjesnik«, dr. Krešimir Bušić na temu »Utjecaj vlč. Alekse Kokića u procesima kulturne i nacionalne integracije bačkih Hrvata - Bunjevaca i Šokaca«, župnik ove župe mons. Bela Stantić te biskup subotički mons. Ivan Penzeš. Osim govornika u programu će sudjelovati i mladi župe Isusova Uskrsnuća, te Katedralni zbor »Albe Vidaković« pod ravnanjem s. Mirjam Pandžić.

Akademija će biti održana u crkvi Isusova Uskrsnuća u Subotici. Početak je u 19 sati. Ž. V.

RADIO MARIA

NOVI SAD 90,0 MHz - SUBOTICA 90,7 MHz
SOMBOR 95,7 MHz - PLANDIŠTE 89,7 MHz
LESKOVAC 107,4 MHz

<p>Kontakt: NOVI SAD Koste Abraševića 16 Redakcija: 021/4790529 Program: 021/4790464 SMS: 063/598441 radiomarija.srbija@gmail.com www.radiomarija.rs</p>	<p>Kontakt: SUBOTICA Starine Novaka 58 Redakcija: 024/692255 Program: 024/692259 SMS: 063/445523 mariaradio@tippnet.rs www.mariaradio.rs</p>
---	---

POMOŽITE RADIO MARIJI!

Broj računa: 160-324873-16
Banca Intesa a.d., Prima: Udruženje Marija,
21000 Novi Sad, Koste Abraševića 16

SVOJEVRSNA KATEHEZA O ŽIVOTU, A NE SMRTI

SUSRET NA GROBLJU

Piše: mons. dr. Andrija Kopilović

Prošla je svetkovina Svih svetih. Prošao je Dan mrtvih. No, još uvijek traje naša šetnja grobljima. Ovaj tjedan sav je u znaku sjećanja. Nakićeni grobovi polako venu – a sjećanje traje. Šteta što je u našoj civilizaciji samo jedan tjedan sjećanja. Razmišljam kako bi bilo dobro da sjećanje traje, a cvijeće češće, ali u manjim količinama, resi naše grobove. Ali, ovo je naše. Razmišljam: Glede smrti, možemo reći da djeca imaju tri osnovna problema. Prvi je odijeljenost koju proživljavaju u raznim životnim etapama, a koja u velikoj mjeri utječe na afektivne veze s osobom od koje su bili odijeljeni. Drugi je pojam smrti kao neizbježnog kraja i konačnog cilja svih ljudi. Odnosi se na djecu od pete ili šeste godine nadalje. Za mlade to nije problem. Treći problem su konkretne posljedice smrti drage osobe u obitelji za one koji su ostali. U svakom slučaju, odrasli trebaju o tome razgovarati s djecom, premda živimo u društvu »nojeva« koje podržava strah od smrti, a ne njezino prihvaćanje.

Svi mi pod riječju »život« rado razumijevamo ono što je privlačno, lijepo, radosno, svježe, dinamično, što opušta i zabavlja. Sve što se tomu protivi zovemo »smrću«, te je ta riječ dobila značenje negiranja života i svega što volimo i za što smo vezani. Smrt je stoga strašna utvara, progonitelj, čeka iza svakog ugla. Svi ćemo je susresti i zato nas je strah. Smrt prati i dječju svakidašnjicu. Djeca je najčešće susreću na televiziji. Smrt u njih izaziva različite reakcije – od banaliziranja do neugodne šutnje. Dobro je da vjeroučitelj djeci prikaže smrt s vedrije strane, onako kako je kršćanstvo doživljava, vodeći ih postupno prema poimanju života koji se po smrti preobražava u »vječni život«.

ČOVJEK KAO BESMRTNO BIĆE

Kao nastavak razmišljanja, šecući s djecom po groblju, pala mi je na pamet ova priča: Jednoga tužnog dana u kraljevstvo Nigdiniju stigao je strašan zmaj. Bio je neobično snažan i zao te je uništavao čitave gradove i pokrajine. Svi su ga se bojali i nitko nije izlazio iz kuće po cijele dane. Vrata su bila zaključana, a djeca nisu išla u školu. Roditelji ih nisu puštali van da se igraju. Bilo je to kraljevstvo običnih ljudi. U njemu nije bilo složenih i nerješivih problema, jer su oduvijek živjeli u slozi, čak ni vojsku nisu imali. Kralj sazove svoje savjetnike i zatraži od njih savjet. Savjetnici bijahu mahom stariji ljudi i uzalud se češkahu po glavi, ne domisliše se ničemu pametnome. Jedan od savjetnika napokon reče: »Veličanstvo, zašto ne pošaljete na

Sve religije vjeruju

u prekogrobni život,

ali kršćanstvo jedino

zna da je to ostva-

reno u Isusu Kristu.

Koji god stvor je u

njega kršten, obukao

se u njegovu

besmrtost.

zmaja svoje časne kraljevske dvorjane?» »Ali vi ste moji časni kraljevski dvorjani«, odgovori kralj. »Ah«, uzdahnu savjetnik, »razumijem u čemu je problem.« »A da uzmemo vojnike nekog drugog kralja?» predloži drugi savjetnik. »Nemamo novaca da ih platimo«, tužno će kralj. »Sjetio sam se!«, reče glavni zapovjednik, koji se smatrao najpametnijim od svih savjetnika. »Unovačimo vlastitu vojsku iz naroda.« »Kako kad imamo samo seljake, zanatlije i trgovce?«, upita kralj. »Predvođeni vašom kraljevskom hrabrošću, stvorit ćemo ipak dobru vojsku«, ustvrdi zapovjednik.

Prijedlog bijaše usvojen. Kraljevstvo Nigdinija trebalo je imati vojsku i suprotstaviti se okrutnom zmaju. Taj zmaj, bila je smrt. Neću dalje pričati priču. Ona je duga i lijepa, ali je vrlo jasna poruka. Naime, Bog je zamislio čovjeka, a tako ga i stvorio da je smrt strana i nametnuta. Čovjek je stvoren kao besmrtno biće. Duh koji je Bog udahnuo odsjaj je božanskoga bića u čovjeku i zato je našoj civilizaciji uistinu zaprijetio »veliki zmaj« – smrt – kao stvarni kraj svega, pa čak i cilj. Stoga je na sceni našega vremena kraljevstvo smrti i mraka.

SMRTI JE SMRĆU ZADAN SMRTNI UDARAC

Polako se zaboravlja da je jedan »kraljevski sin«, »Bog od Boga i Svjetlo od Svjetla – rođen, a ne stvoren«, došao na svijet i primio na sebe našu ljudsku narav, baš onu smrtnu, i nju pobijedio u svome tijelu. Tako je smrti smrću zadan smrtni udarac. Smrt više ne postoji. Kako to vjerovati? Upravo šetnja po groblju pojedinačno ili zajedno u tišini ili dijalogu nas mora dovesti do toga pitanja – što je to groblje i čemu naš posjet? Čemu čak i sjećanje ako oni ne postoje, ako to ne znaju, ako je komunikacija nemoguća? Znam, ulazimo u najdublje otajstvo ljudskog života, ali nam je to bitno da bi život iz te perspektive primio novo svjetlo. Sve religije vjeruju u prekogrobni život, ali kršćanstvo jedino zna da je to ostvareno u Isusu Kristu. Koji god stvor je u njega kršten, obukao se u njegovu besmrtnost. Zato naša šetnja po groblju ovih dana jest svojevrсна kateheza o životu, a ne smrti. To je za nas sveto mjesto susreta i trajne nade u uskrsnuće i vječnost.

Proći će ovi dani, vratit ćemo se u svoju svakidašnjicu, ali je poželjno da nam blagdan Svih svetih i Dan mrtvih svake godine obnovi vjeru u uskrsnuće i nadu susreta koji više nema prolaznosti. Gasi se svijeća, vene cvijet, ali se hrani vjera i živi u nama.

SALATA S RIŽOM

Potrebno: 1 pakiranje zamrznute mješavine povrća, 250 g integralne riže.

Za preljev: 80 ml maslinova ulja, 50 ml jabučnog octa, 1 žlica kapara, sol, 1 žlica nasjeckanog peršina, ¼ žlice čilija u prahu i 50 g parmezana.

Priprema: Zamrznutu mješavinu povrća staviti u kipuću slanu vodu. Kada ponovno zakipi kuhajte još 12 minuta. Kuhano povrće ocijedite i ohladite, rižu skuhaite u posoljenoj vodi i ocijedite. Pomiješajte maslinovo ulje, jabučni ocat, nasjeckane kapare, sol, peršin i čili. Sjedinite rižu i povrće, te prelijte pripremljenim preljevom, dobro promiješajte i ohladite.

PUNJENA PILEĆA PRSA

Potrebno: 2 veća filea pilećih prsa, 150 g riže, glavica luka, 50 g mesnate slanine, sol, papar, muškati orah, senf, brašno i ulje.

Priprema: Meso narezati na velike odreske tako da se može puniti i oblikovati rolat, (zasjeći ga do pola i onda ga rastvoriti) te ga istanjiti batom za meso i posoliti. Na ulju pirjajte sitno narezan luk i slaninu porezanu na kockice. Ovoj smjesi dodajte opranu rižu i stalno je miješajte, a kada upije masnoću dolijte vodu, dok riža ne omekša. Gotovu smjesu nanesite na polovinu pilećeg mesa pa preklopite i dobro pritisnite okolo kako nadjev ne bi iscurio. Meso uvežite koncem, uvaljajte u brašno i pecite na ulju dok ne porumeni sa svih strana. Smanjite vatru te pecite još petnaestak minuta. Služite toplo.

ČOKOLADNI IŠLERI

Potrebno: 250 gr margarina, 250 g mljevenih lješnjaka ili oraha, 200 g šećera u prahu, 1 žumanjak i 250 g brašna.

Potrebno za nadjev: 4 žumanjka, 150 g šećera, 3 rebra čokolade i 200 g maslaca.

Priprema: Sjedinite margarin, lješnjake, šećer u prahu, žumanjke i brašno te od ove smjese pravite krugove, kao za pogačice. Redajte ih u podmazani pleh i pecite dok ne porumene.

Žumanjke kuhajte na pari sa 150 g šećera i 3 rebra čokolade. Kada se prohladi razmutite maslac i dodajte ga smjesi od žumanjaka. Ovim nadjevom puniti išlere, a odozgo ih možete ukrasiti glazurom od čokolade.

OČNA KUĆA

optika i ordinacija
na jednom mjestu

551-045

Subotica
Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE

Piše i uređuje: Željka Vukov

Bez radnih navika nema uspjeha

Školska je godina u punom jeku, čak je i kvartal prošao, no poneki još uvijek imaju problema s učenjem. Slabe ocjene su se nagomilale, a uskoro će polugodište. Možda vaše dijete sjedi i »uči«, ili točnije gleda u knjigu, a od rezultata ništa. Promijenite metodu učenja. Ovo važi najviše za mlađu djecu, prvašice i one u drugome razredu, kojima je potrebna vaša pomoć. Ne vaša pomoć da im uradite domaću zadaću, nego da im pokažete na koji način da svladaju gradivo i sami urade ono što se od njih traži.

Svi koji imaju školarce dobro znaju kako je djeci posljednje što žele raditi, po povratku iz škole, domaća zadaća. Naravno, ovo ne važi za sve, jer kao i u svemu i ovdje ima

izuzetaka. No, malo je onih koji poslije osam sati provedenih u školi imaju želju sjediti i pisati sastav iz hrvatskog ili rješavati zadatke iz matematike. Isti je slučaj i s roditeljima, i oni kad dođu s posla nemaju previše volje za pomoć oko domaće zadaće.

Bez obzira na sve, morate odrediti pravo vrijeme za učenje, mjesto i naravno očekujte od djeteta ono što je u njegovim mogućnostima.

RAZUMNA OČEKIVANJA

Najvažnije je da dijete stekne naviku redovito raditi domaću zadaću. Ne trebate pretpostavljati da će uvijek razumjeti sve što se od njega traži u zadatku, da će uvijek biti uredno i davati

točne odgovore. Zato ste vi tu, pomoći mu u svladavanju gradiva, kao i u prihvaćanju i izvršavanju svojih obveza. Kako bi bili sigurni da vaše dijete redovito radi domaću zadaću, konzultirajte se s učiteljicom. Događa se da djeca zaborave što imaju za domaću zadaću.

PRAVO VRIJEME ZA RAD

Stručnjaci predlažu tri razdoblja tijekom dana kada je najbolje da dijete radi domaću zadaću. To je: kada se vrati iz škole (nakon ručka), prije, ili poslije večere. Nekoje je djeci potrebno da se odmore kada se vrate iz škole, dok su druga djeca navečer previše umorna za učenje. Poznajete svoje dijete, pronađite vrijeme koje mu odgovara i pridržavajte ga se.

ODREDITE MJESTO ZA RAD

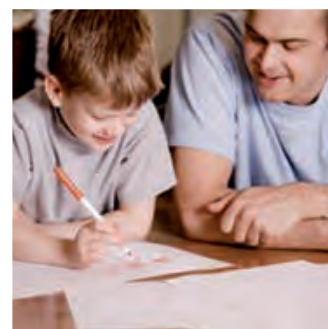
Pronađite u stanu kutak koji je djetetu ugodan za boravak i zgodan za rad. Djeca koja idu u prvi ili drugi razred ne moraju sama sjediti u sobi, za radnim stolom ukoliko ga nemaju. Ako im je na dohvat ruke sve što im je potrebno za rad, mogu domaću zadaću raditi i za trpezarijskim stolom. Ukoliko imaju svoj kutak u svojoj sobi, neka se pridržavaju svog »radnog mjesta«.

OGRANIČITE ZABAVU

Djeca pronalaze različite načine kako bi izbjegla raditi domaću zadaću, pa je neki put potrebno opomenuti ih, pomoći im da sjednu za stol i koncentriraju se. Opomenite ih da jedu, piju i obave sve što im treba prije nego li počnu učiti, kako učenje ne bi stalno prekidali. Dok vaše dijete uči, ne razgovarajte telefonom i ne gledajte TV u njegovom prisustvu.

POTAKNITE DIJETE NA RAZMIŠLJANJE

Po domaćoj zadaći učiteljica može procijeniti koliko je znanja dijete usvojilo na satu. Kada dijete zastane, postavite mu pitanja, kako bi se lakše podsjetilo gradiva. Potaknite ga na razmišljanje. Primjerice: što se dogodilo poslije? Na koji se način riješio prethodni zadatak? ... i sličnim pitanjima možete potaknuti djetetovo razmišljanje.

POLIKLINIKA

Jelene Čović 28, 24000 Subotica, 024/553-774, 024/567-495, 064/222-14-20, 063/508-811
www.badawi-su.com, poliklinika@badawi-su.com

Kućne posete, prevoz pacijenata

Badawi

Pedijatrija, Ginekologija, Urologija, Neurologija, Gastroenterologija
Kardiologija, Ultrazvuk, Gastroskopiya, Laboratorija, Alergotest
Budwig protokol, Akupunktura, Biorezonanca-SCIO, Detox, Eilman-Radiotalasna hirurgija
Tehnika emocionalne slobode-EFT, Masaža, Bahove kapi, Bloptron, Magneti i ostalo...

Poliklinika za vašu porodicu

Narodna književnost u školi

U okviru Dana Balinta Vujkova, koji su ove godine održani po deveti put, prvi dan, 27. listopada, bio je namijenjen djeci, odnosno temi pod naslovom Narodna književnost u školi.

Velika vijećnica Gradske kuće, gdje je održana ova manifestacija, postala je mala za sve vas, koji ste došli iz subotičkih osnovnih škola: »Matko Vuković«, »Ivan Milutinović« i »Sveti Sava«, kao i iz osnovnih škola »Ivan Milutinović« iz Male Bosne, »Matija Gubec« iz Tavankuta, »Vladimir Nazor« iz Đurđina, »Pionir« iz Starog Žednika te iz vrtića »Marija Petković«.

Neki su od vas i aktivno sudjelovali na ovoj manifestaciji i pripremili šaljive skečeve Balinta Vujkova. Učenici škola »Matko Vuković« i »Sveti Sava« nasmijali su i razveselili sve prisutne, kako djecu tako i odrasle. Ovoga je puta predstavljena i nova knjiga »Tri pripovitke o zmajovima«, koju su sve škole dobile na dar za njihove knjižnice. Ujedno su ovom prilikom nagrađeni i oni s puno mašte i s darom za slikanje. Na likovni natječaj »Zmaj iz pripovitke dide mog« pristiglo je preko 100 crteža od kojih su izabrani najbolji. Vrijednim autorima ovih crteža dodijeljeni su i prikladni darovi.

5. studenoga 2010.

Sunčana jesen života

Mališani iz dječjeg vrtića »Marija Petković« i ove su godine razveselili svoje majke i dide, odnosno bake i djedove. Pokazali su im što znaju i što su u vrtiću s odgojiteljicama naučili. Nizale su se recitacije i pjesme, te po koji kratki skeč i, naravno, ples. Svi su se za ovaj dan pripremali vesela srca, djeca zato što imaju priliku pokazati svoje znanje i umijeće, a majke i dide jer će ih njihovi unuci razveseliti. Zbog uzbuđenja i gužve, oni manji su samo stajali i gledali, u tom trenutku nisu imali snage recitirati, jer u njihovom vrtiću nisu naviknuli na toliki broj odraslih. Istovremeno, oni stariji, od 5 i 6 godina, uživali su u svakom svom pokretu i izgovorenom stihu, koji su bake i djedovi nagradili pljeskom.

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku, deveta po redu, bit će održana sutra, u subotu 6. studenoga, u Gradskoj knjižnici u Subotici. Početak je u 9 sati. Škole su imale pravo prijaviti jednog ili najviše dva, gimnazija i tri recitatora po odjelu, a kulturno-umjetničko društvo tri do pet recitatora. Svi koji su se pripremili za ovo natjecanje pokazat će svoje umijeće pred žirijem i vršnjacima, a oni najbolji bit će nagrađeni. Organizator smotre je Hrvatska čitaonica iz Subotice.

Svim natjecateljima želimo puno uspjeha, a u sljedećem broju Hrvatske riječi donosimo rezultate s ovogodišnje smotre.

PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Ivan Andrašić

Ova je fotografija nastala prije pet i pol desetljeća. Tada fotograf-početnik *Ivan Gladić*, kojega se većina starijih Sončana i danas sjeća više po nadimku Slikika nego po imenu i prezimenu, snimio je pobjedničku ekipu dječaka rođenih u rasponu od 1938. do 1942. godine, neokrunjenih pobjednika prvenstva sončanskih sokaka u nogometu.

Nogomet je tada bio najpopularniji muški sport. Svi su dječaci nastojali biti *Beare*, *Vukasi*, *Crnkovići*, *Horvati*... a ovi na fotografiji bili su među njima najuspješniji. Tinejdžeri Sonte tada su formirali ekipe od djece iz ulice, a međusobna odmjerenja snaga ugovarala su se po nekakvim, samo njima znanim pravilima. Poprišta ovih obračuna bile su tada prašnjave seoske ulice. Najbolji tereni bili su u »prvom, drugom, trećem i četvrtom sokaku« i na Medanu, a najopasnije je bilo ići u Valpovo i u Dudice (seoske četvrti, op. aut.). Tamo su »tereni« bili najkvrjaviji, najkraći i najuži. U Valpovu je na placu bilo i nekoliko bagrema, pa je u žaru borbe za svaku loptu znalo biti i razbijenih glava.

Lopte su bile posebno poglavljje. U to vrijeme još nije bilo Sončana gasstarbajtera, koji bi svojoj djeci donosili »bubamare«. Stariji kažu kako »buba-

Prašnjavi prvaci

maru« u tim godinama još nije niti bilo. Ukoliko je netko posjedovao bilo kakvu loptu, bio je »car«, a mjesto u nekoj od ekipa bilo bi mu zajamčeno, bez obzira na kvalitetu njegovoga loptanja. I ne samo da je imao zajamčeno mjesto, nego je i sam određivao ekipu koja će igrati, odnosno bio je neka vrsta izbornika. Ostali su morali dobro paziti da se caru ne zamjere, jer bi to značilo i kraj nogometne karijere, bar za taj dan, a vrlo često i dulje. A ukoliko bi se car baš izistinski naljutio, uzeo bi loptu pod mišku i pošao kući. Tek uz silna nagovaranja i podmićivanja ostali bi ga uspjeli nagovoriti na povratak i, dabome, tada bi car odabrao sebi ekipu koja bi bila nepobjediva.

Ukoliko nitko u kraju ne bi imao pravu loptu, to nije značilo

i da nije bilo utakmica. Djeca su se dovijala na razne načine, najčešće bi se pravile krpenjače, koje su u nedostatku prave lopte bile baš dobra zamjena. Utakmice su igrane na improviziranim terenima na ulicama. Širina terena ovisila je o širini ulice, igralo bi se »od jendeka do jendeka« (otvoreni kanali atmosferske kanalizacije op. aut.), a duljina je određivana proizvoljno. Vrata bi najčešće bila samo naznačena hrpicama odjeće na tlu, vratnice i greda bile bi samo zamišljene, pa bi kod priznavanja ili nepriznavanja spornih zgoditaka često bilo i uvjeravanja šakama. Teren je bio, ovisno o vremenskim prilikama, nekada blatnjav, nekada prašnjav, ali neizostavno kvrgav. Bilo kakva obuća bila je nedosanjani san

svakoga maloga nogometaša, pa su igrali bosu. Zbog toga je i bilo plavih nokata, raskrvavljenih koljena i blatnjave ili prašnjave odjeće, pa bi mali nogometaši često dodatne obračune imali i kod svojih kuća s tada vrlo strogim roditeljima. Još bi bilo dobro ukoliko se razračunavalo samo s majkom, tada bi bilo više vriske nego batina, ali, umiješa li se otac, za nogometaša bi nastali ozbiljni problemi, najveći kad bi uslijedila kazna zabrane loptanja za neko vrijeme.

Ukoliko bi se utakmica igrala pravom loptom, svakako bi moralo biti onako kako presudi »car«. Utakmica bi se morala prekinuti svaki put kad bi nailazila zaprega, pojedini igrači bi se malo i zakvačili na kola i »provozali do čoša«, pa bi se loptanje nastavilo nakon njihovog povratka. Ukoliko bi kočijaš bio malo »nadrndan«, po djeci bi znala zaprašiti i kandžija, pa bi nogometaši utakmicu nastavili i s pokojom masnicom.

Na fotografiji je ekipa Trećeg sokaka, kasnije Ulice Ive Lole Ribara, danas Jovana Jovanovića Zmaja. Tih je godina ova ekipa bila neprikosnovena u svim obračunima s ekipama ostalih ulica, a po samo malim nogometašima znanom sustavu natjecanja bila je i općepriznati prvak cijele Sonte.

www.supijace.co.rs

OD NJIVE DO TRPEZE.

JKP СубОТІЧКЕ ПІЯЦЕ
Szabadkai Piacok KK
JKP Subotičke pijace

SVI SVETI

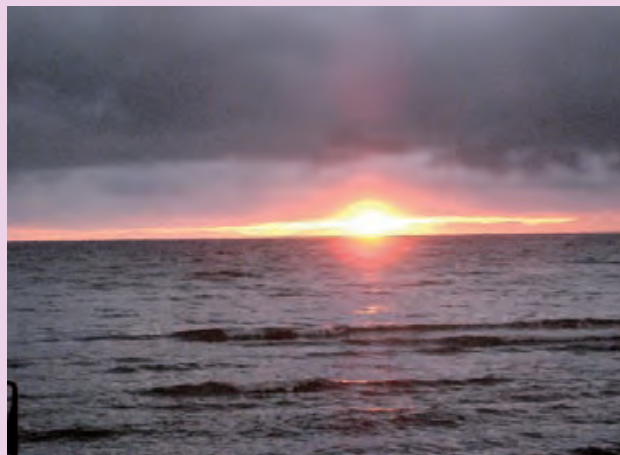
5. studenoga 2010.

U NEKOLIKO REDAKA

Zimsko računanje vremena

U noći s prošle subote na nedjelju, pomicanjem kazaljki unatrag prešli smo s ljetnog na zimsko računanje vremena. Dobili smo sat više spavanja u toj jednoj noći, ali i sat manje dnevnog svjetla tijekom cijele predstojeće zime. Dobra računica, zar ne?

FOTO KUTAK

Doviđenja sunce!

KVIZ

Slavoljub Eduard Penkala

Koje se godine i gdje rodio izumitelj Slavoljub Penkala?
Na koji je način postao naturalizirani Hrvat?
Koliko izuma obuhvaća njegov opus?
Koje je godine izumio mehaničku olovku, a kada naliwpero?
Kako se zvala tvornica penkala koju je osnovao u Zagrebu?
Koje je godine umro Slavoljub Eduard Penkala?

20. travnja 1871. godine u Liposzentmiklosu (Mađarska).
Nakon ženidbe s Emilijom Stofreggen seli se u Zagreb 1904. godine.
Oklo 70-80 izuma.
1906. i 1907. godine.
Penkala-Moster.
5. veljače 1922. godine od upale pluća.

VICEVI

Sakrio zec vodu u grmlje i ostavio poruku:

Ovo nije vodka.

Sutradan nema vodke, ali ima poruka:

Jež nije uzeo vodu.

Stoje dva pileta na dvije strane ulice.

- Zašto ne prijeđeš na drugu stranu? - upita jedno od njih.

- Ja sam već na drugoj strani - odgovori drugo.

Dvije klokanice gledaju u sumorno nebo.

- Mrzim kada pada kiša!

- Zašto? - upita druga.

- Pa onda nam se djeca moraju igrati unutra!

NOGOMET

MEĐUOPĆINSKA LIGA SOMBOR – APATIN – ODŽACI – KULA

Ceh platili Monoštorci

SONTA – U 11. kolu Međuopćinske nogometne lige u Sonti su gostovali stari sportski rivali, nogometaši Dunava iz Bačkog Monoštora. Po prekrasnom jesenskom vremenu oko 150 gledatelja uživalo je u oštroj, ali korektnoj, pravoj prvenstvenoj utakmici, uz to i u uvjerljivoj pobjedi plavih od 4-1, poluvrijeme 2-0. Od prve minute igralo se otvoreno, napadački, a početna inicijativa Dinamovaca realizirana je zgodicama Brkina u 13. i Vukovića u 31. minuti, a s tim se rezultatom otišlo i na odmor. U drugom dijelu igra se rasplamsala, napadi su se smjenjivali ispred obojice vratara. Zgoditkom Antića u 57. minuti nogometaši Dunava se vraćaju u igru, no, obrana Dinama, iako oslabljena neigranjem najiskusnijih, štopera Barunova i beka Rakina, do kraja utakmice više nije pokleknula pred brojnim napadima Monoštoraca. Za razliku od ranijih utakmica, plavi su u ovoj pokraj hrabrosti pokazali i mudrost. U drugom poluvremenu prepustili su blagu terensku inicijativu gostima, ali su zato u brojnim kontranapadima stvarali konkretne prigode, od koji su dvije realizirali Šarac u 78. i Ileš u 88. minuti. Prigodom izlaska s terena gledatelji su dugim pljeskom nogometašima i treneru Željku Vidakoviću pokazali svoje zadovoljstvo viđenim. Uz, za ovaj rang natjecanja, vrlo visoku kvalitetu prikazanoga nogometa užitak gledatelja upotpunilo je i odlično dijeljenje pravde sudačkog trojca iz Apatina, predvođenog perspektivnim Đorđem Jerilovićem.

Dinamo: Klecin, Krstin, M. Vidaković, Smiljanić, Šarac, Topal, Vuković, K. Vidaković (Bačić), Mihaljev (Kovač), Ileš, Brkin (Stojković).

Ostali rezultati: OFK Metalac – Aleksa Šantić 4-2, OFK Šikara – Terekveš 2-1, Jedinstvo – Dinamo (Bački Breg) 3-3, Lipar – Omladinac 1-2, Rusin – Panonija 1-2 i Sloga – Graničar 1-1.

I. A.

Još jedan poraz

STARČEVO – Nogometaši Bačke zabilježili su četvrti ovosezonski poraz u natjecanju Vojvođanske lige skupina Istok, izgubivši u Starčevu od Borca 2-0. Nakon 12. odigranih kola zauzimaju 12 mjesto s 13 osvojenih bodova, a sljedeći susret igrat će na svom terenu u nedjelju, 7. studenoga, protiv Dinama iz Pančeva s početkom od 14 sati.

Bod na gostovanju

ČAČAK – Jedini subotički superligaš, Spartak Zlatibor voda, neriješenim rezultatom protiv Borca (0-0) na gostovanju u Čačku prekinuo je seriju od dva uzastopna poraza. Priliku za potpunu konsolidaciju imat će u subotu, 6. listopada, kada u Subotici dočekuje još jednog vojvođanskog ligaša, momčad Inđije.

KOŠARKA

Nova pobjeda

SUBOTICA – Pod vodstvom trenera Stojanke Došić, košarkašice Spartaka bilježe lijepe rezultate u prvim susretima Prve A lige Srbije. Protekloga vikenda u Subotici je svladana ekipa Radničkog iz Kragujevca (73-60) i nakon četiri odigrana kola Subotičanke zauzimaju visoko drugo mjesto na ligaškoj tablici. U sljedećem kolu čeka ih težak ispit na gostovanju kod Crvene zvezde u Beogradu.

Nastavljen niz

SUBOTICA – Novom pobjedom na domaćem parketu (90-84) protiv KG Studenta UK iz Kragujevca muška momčad KK Spartaka nastavila je niz odličnih igara u povratničkoj sezoni prvoligaškog društva. S četiri pobjede i jednim porazom, nakon pet prvenstvenih kola momci trenera Ivića zauzimaju treću poziciju s 9 osvojenih bodova, a ovoga vikenda gostuju Viva Basketu u Beogradu.

ODBOJKA

Lako protiv Vizure

SUBOTICA – Odbojkašice NIS Spartaka rutinirano su svladale gostujuću ekipu Vizure (3-0) i s maksimalnih 12 bodova, uz set razliku 12-1, drže prvo mjesto skupa s aktualnim prvakinja Crvenom zvezdom iz Beograda. U sljedećem, 5. kolu, »Golubice« gostuju protiv Radničkog (Beograd).

Pobjeda Spartaka

KOSJERIC – Na gostujućem terenu u Kosjeriću odbojkaši Spartaka svladali su domaću momčad Crnokose (3-2) i s 10 osvojenih bodova drže prvo mjesto na tablici Prve lige. U sljedećem, 5. kolu, na domaćem terenu dočekuju momčad Obilića.

BOKS

Uspjeh Bačića i Memetovića

MOSTAR – Subotički boksači Vanja Bačić i Denis Memetović, članovi bokserske reprezentacije (uzrast 1992.-1993. godište) vratili su

se sa zlatnim medaljama iz Mostara s međunarodnog turnira. Vanja Bačić bio je veoma uvjerljiv u svojoj kategoriji do 52 kilograma, a u finalnom susretu svladao je Đerđa Mižeja iz Mađarske. Memetović je boksao u kategoriji do 69 kilograma, te u finalu bio bolji od Danilovića iz Crne Gore. Denis Memetović je ponio i epitet najborbenijeg boksača turnira, a oba subotička borca na ovom turniru pratio je njihov trener Tomislav Antelj.

PLIVANJE

Serbia Grand Prix 2010

NOVI SAD – Na novom bazenu na Klisi u Novom Sadu, od 29 do 31. listopada održan je »Serbia Grand Prix 2010.«, otvoreno prvenstvo Srbije u plivanju u seniorskoj konkurenciji. Sudjelovalo je 35 klubova s oko 260 plivača iz 8 zemalja: Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Grčke, Hrvatske, Makedonije, Slovenije, Švicarske i Srbije. Za Plivački klub Spartak nastupilo je četvero plivača: Milica Šoštarec, Bojan Rašković, Andrej Barna i Filip Hunjadi. Mladi plivači Spartaka uspjeli su se kvalificirati u jedno A finale i tri B finala. Najuspješnija natjecateljica Spartaka bila je Milica Šoštarec koja je

zauzela 4. mjesto u disciplini 50 slobodno s vremenom 27"58, i tim rezultatom potvrdila svoje mjesto u kadetskoj reprezentaciji Srbije.

Temeljem članka 10. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« broj 135/04 i 36/09) Gradska uprava, Služba za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, Subotica - Trg slobode br. 1.

OBAVJEŠTAVA

da je »NORTH Engineering« d.o.o. Subotica, Park Ferenc Rajhla br. 7, ovlašten od investitora »NORMA Group Holding GmbH« Edisonstrasse 4 Maintal, Njemačka, podnio zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja projekta »Objekt za proizvodnju plastičnih spojnice brizganjem i ekstrudiranjem« u Subotici, čija realizacija se planira na kat. čestici 33928/11 KO Donji Grad, Grada Subotice.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se obaviti u prostorijama Službe za komunalne poslove, poduzetništvo i zaštitu životnog okoliša, II. kat, Gradske kuće, soba 226 od 5. 11. do 16. 11. 2010., u vremenu od 10 do 12 sati.

Molimo vas da u vreme trajanja uvida, dostavite mišljenja, primjedbe i sugestije o zahtjevu za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš.

**MILENIJUM
OSIGURANJE**

- Registracija i osiguranje motornih vozila
- Najpovoljnije osiguranje imovine,
- Kasko osiguranja motornih vozila i radnih mašina plaćanjem na 12 rata
- Osiguranje robe u transportu i osiguranje nezgode
- Putna zdravstvena osiguranja
- Sigurna i brza isplata štete
- Postanite i Vi član velike porodice "Croatia osiguranja" D.D. iz Zagreba

"Milenijum osiguranje" A.D.O. Beograd - Filijala Subotica
24000 Subotica, Karađorđev put 38, telefon: +381 (24) 555-867 i 552-406
E-mail: mios@tippnet.co.yu
Radno vreme: od 8 do 16 časova

Jugoton

**CROATIA
RECORDS**

JUGOTON - CROATIA RECORDS d.o.o.
Sremska Kamenica, Branka Ćopića 12
jugotoncrorec@gmail.com
www.crorec.hr

Prodavnica BEOGRAD
Nušićev 27
011 322 53 62

Prodavnica SUBOTICA
Matka Vukovića 5
024 522 920

www.jugoton.rs office@jugoton.rs

POGLED S TRIBINA

Špaco

Stanko Poklepović, u Splitu i Sokolici poznatiji kao Špaco, nije više trener Hajduka, »bile« momčadi s kojom je napravio pravu rezultatsku renesansu gotovo nemogućim plasmanom u Ligu Europe i do pred koje kolo vodećim klubom 1. HNL. Tri uzastopna kiksa (Zenit, Cibalia i najteži domaće ispadanje iz Kupa od outsidera Istre 1961) prepunili su čašu strpljenja Hajdukovih čelnika i raskinuta je suradnja s iskusnim strategom. U iščekivanju novoga kormilara na užarenu klupu postavljen je Goran Vučević, voditelj omladinskog pogona, ali samo privremeno dok se ne kristaliziraju sve opcije u svezi s budućim prvim čovjekom struke. Pred Splićanima su još tri susreta u Europi (doma Zenit i AEK, te gostovanje Anderlechtu), ali i rasplet jesenskog dijela hrvatskog prvenstva u kojemu Dinamo već bježi četiri boda.

Tko će i kako zamijeniti Špacu, vidjet ćemo već vrlo uskoro...

D. P.

NOGOMET

Bez promjena u vrhu

Pobjedom protiv Hrvatskog dragovoljca (2-1) Hajduk je prekinuo niz loših rezultata, dok je Dinamo sigurnom igrom na gostovanju protiv Intera (3-0) zadržao četiri boda prednosti. Ostali rezultati 13. kola: Zagreb – Cibalia 0-2, Osijek – Varaždin 0-0, Zadar – Split 1-0, Šibenik – Rijeka 1-1, Lokomotiva – Slaven 0-0, Istra 1961- Karlovac 1-0.

Tablica: Dinamo 32, Hajduk 28, Cibalia 24, Split 23, Rijeka 21, Zagreb 20, Osijek, Slaven, Inter 17, Karlovac, Zadar 16, Lokomotiva 15, Šibenik 13, Istra 1961 6, Hrv. dragovoljac 3.

KOŠARKA

Uspion Cibone

Gostujućom pobjedom protiv Zagreba (87-77), košarkaši Cibone osvojili su 8. poen u novoj sezoni regionalne NLB lige i započeli uspon prema vrhu tablice. Zadar je slavio protiv Crvene zvezde u Beogradu (89-76), dok je Cedevita na domaćem parketu poražena (89-97) od vodeće momčadi Hemofarma iz Vršca.

TENIS

Ljubičić zaustavljen u finalu

Usamoj završnici ovogodišnje ATP sezone Ivan Ljubičić igra sve bolje pa je nakon polufinala u Shangaju, u Montpelierru stigao do finalnog usreta u kojemu ga je u obrani prošlogodišnjeg naslova zaustavio Francuz Gael Monfils (6-2, 5-7, 6-1). Najbolje plasirani hrvatski tenisač na ATP ljestvici je i dalje Marin Čilić na 15. mjestu, Ljubičić zauzima 17. poziciju, dok se Ivo Karlović ovoga tjedna nalazi na 68. mjestu.

RUKOMET

Teško protiv Litve

Nakon uvjerljive igre protiv Rumunjske u Karlovcu (34-22), u drugom kolu kvalifikacija za plasman na EP 2012. godine rukometna reprezentacija svladala je na gostovanju u Vilniusu,

uz veliki napor, domaću selekciju Litve (21-19). Sljedeći kvalifikacijski susreti su na programu u ožujku 2011. godine, kada Hrvatsku očekuje dvomeč protiv Španjolske.

VATERPOLO

Izvučene skupine Eurolige

Mladost protiv Partizana, Olympiacosa i Barcelone, Jug protiv Primorja, Barcelonete i Egera, parovi su skupina C i D ovosezonske Eurolige u vaterpolu. Ždrijeb najkvalitetnijeg klupskog vaterpolskog natjecanja obavljen je prošloga tjedna u Rijeci, a po dvije prvoplasirane momčadi izborit će plasman u sljedeću rundu natjecanja.

NAMA JE DOVOLJNO

DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rse-mail: funero@funero.co.rsKod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

VEDRAN VEREŠ, VRATAR HK SPARTAK

Na trening preko granice

Tri puta tjedno, skupa s ostalim članovima prve momčadi, odlazi u susjedni Segedin da bi trenirao u tamošnjoj ledenoj dvorani

Razgovor vodio: Dražen Prčić

S obzirom na stalne probleme s ledom, točnije nedostatkom zatvorenog klizališta u Subotici, čelništvo Hokej kluba na ledu Spartak odlučilo je ove sezone fuzionirati se s Hokej klubom Tisza Volan iz Segedina i zajedničkim snagama nastupati u 1B ligi Mađarske. Tako sada igrači prve momčadi Spartaka nekoliko puta tjedno prelaze državnu granicu na putu do susjednog mađarskog grada, a jedan od onih koji treniraju i igraju u Segedinu je i pričuvni vratar *Vedran Vereš* (1993.).

»Prvi dojmovi nakon fuzioniranja naše dvije momčadi su dobri, ali ima i malih problema u vezi s usklađivanjem obje strane u zajedničkoj momčadi Spartak Tisza Volana. Ipak, najvažnije je da imamo led i mogućnost kontinuiranog treninga u zatvorenom«, pojašnjava novonastalu situaciju Vedran Vereš.

Hokejaši Spartaka su pripreme za novu ligašku sezonu započeli na suhom, trenirajući na Stadionu malih sportova (klizalištu tijekom zime) u Subotici. Fuzijom s klubom iz Segedina dobili su mogućnost treninga na ledenoj plohi znatno prije nego što je to običavalo na domaćem otvorenom klizalištu koje još uvijek nije u funkciji.

»Počeli smo s ozbiljnijim treninzima u rujnu, naravno na

suhom, jer na led možemo ići tek kada dođe hladnije vrijeme, a koncem istog mjeseca smo otišli na šestodnevne kraće pripreme u Segedin i trenirali tri puta dnevno u njihovoj gradskoj dvorani. Uvjeti za rad su dobri, ali uvijek ostaje žal što i mi nemamo dvoranu u svom gradu.«

Specifična situacija tjera subotičke članove zajedničke momčadi Spartak Tisza Volana da na treninge odlaze preko državne granice. Kako to praktično izgleda priča nam mladi pričuvni

vratar Vedran:

»Sve ovisi kakva je situacija na granici, nekada predemo bez čekanja, a nekada je to pola sata ili više dok ne uspijemo preći u Mađarsku. Tri puta na tjedan odlazimo trenirati, plus dodatni prijelaz kada imamo utakmicu. Trening plus odlazak i povratak često znaju potrajati i nekoliko sati, što ponekad zna biti i malo zamorno, sve ovisi o situaciji određenoga dana.«

»Još uvijek nisam odigrao niti jedan prvenstveni susret, a odi-

Zlatko Bošnjak, sportski direktor HK Spartak
Naporno, ali se isplati

»Novonastala situacija nakon fuzioniranja našeg kluba s momčadi Tisza Volana iz Szegeda, s kojom kao zajednička momčad nastupamo u mađarskoj 1B ligi, pomalo je specifična i zahtijeva dosta vremenskog odricanja po pitanju organizacije odlaska na treninge i utakmice. Kada se sve zbroji jedan naš trening ne traje sat i pol nego pet sati – koliko je potrebno za otići, trenirati i vratiti se u Suboticu, prelazeći pritom dva puta državnu granicu uz razdaljinu od 80 km (40+40). U dosadašnja četiri prvenstvena susreta zabilježili smo jednu pobjedu, dva neriješena rezultata, uz samo jedan poraz, što je posve zadovoljavajuće za početak. Još uvijek je za nas sve novo, i polako se privikavamo na ovaj format natjecanja, ali mogu kazati kako je organizacija cijelog ligaškog nadmetanja na vrlo profesionalnoj razini. Svi termini odigravanja susreta su poznati unaprijed i na nama je samo da se što bolje pripremimo, koliko je to moguće u trenutačnoj situaciji. Prema najavama, uskoro bi trebali dobiti led i na našem otvorenom klizalištu, pa bi uz zajedničke treninge u Segedinu mogli dodatno raditi i u Subotici. Prema unaprijed dogovorenom terminu, ukoliko bude sve u redu s našim ledom, susret protiv beogradske Crvene zvezde, koja se također natječe u prvenstvu 1B lige Mađarske, trebali bi odigrati u Subotici u nedjelju, 21. studenoga, pa bih pozvao sve naše navijače da dođu i bodre naš klub.

grali smo ih do sada četiri, ali kako sam najmlađi u momčadi ima vremena za dobivanje prilike. Pričuvni vratari u hokeju su uvijek u pomalo neugodnim situacijama jer ne dobivaju preveliku minutažu, a gotovo uvijek ulaze u igru nedovoljno ugrižani kada je rezultat susreta već poprilično riješen. Često je sve to malo opterećujuće i treba se dobro naoružati strpljenjem, trenirati i čekati svoju šansu na vratima.«

Na pitanje zašto se odlučio za poziciju vratara, na koncu ovog kraćeg razgovora Vedran je odgovorio:

»Vjerojatno je to zbog mog oca koji je također nekada bio vratar Spartaka, pa sam i ja odlučio zauzeti njegovo mjesto na vratima našega kluba.«

Susret za pamćenje

Jamačno bi to bila utakmica protiv Novoga Sada, koju smo uspjeli posve rezultatski preokrenuti od 1-6 do kasnije pobjede i osvajanja naslova državnog prvaka.

SUBOTICA-TRANS obavještava cijenjene putnike na međunarodnoj autobusnoj liniji, Subotica – Zagreb, važe cijene prijevoza s nizom pogodnosti:

- djeca do 6 godina voze se besplatno
- djeca od 6 do 12 godina imaju popust 50% (cijena povratne karte iznosi 1.225 din.)
- studenti uz prikaz studentske legitimacije (koja se dobiva na autobusnoj stanici) uživaju popust od 20% (povratna karta je 3.332 din., a u jednom smjeru 1.960 din.)

**POPUSTI VAŽE ISKLJUČIVO ZA IZRAVNU LINIJU OD SUBOTICE DO ZAGREBA
U OBA SMJERA I VAŽE 30 DANA.**

VAŠ SUBOTICA-TRANS

Tel.: 024/555-566

PETAK
5.11.2010.

06.00 - Najava programa
 06.05 - Trenutak spoznaje (R)
 06.45 - TV kalendar
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.12 - Lugarnica 18, serija
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Vijesti iz kulture
 10.15 - Na vodenome putu 4: Korzika, dokumentarna serija
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi
 12.30 - Hitna služba 14, serija
 14.05 - Vijesti za osobe s oštećenim sluhom
 14.20 - Drugo mišljenje
 15.00 - Luda kuća 3, humoristična serija
 15.40 - Umotvorine i rukotvorine - 100 godina Etnografskog muzeja Split, emisija pučke i predajne kulture
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.00 - Vijesti
 17.30 - Proces
 17.55 - Iza ekrana
 18.35 - Odmor se, zaslužio si 3 - TV serija
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Misija: Zajedno
 21.45 - Dnevnik 3
 22.25 - Peti dan, talk-show
 23.20 - Filmski maraton: Vraćam se, španjolski film
 01.15 - Filmski maraton: Zamisli mene i sebe, američko-britansko-njemački film (R)
 02.45 - Filmski maraton: Zaleđe, iranski film (R)
 04.15 - Zvezdana vrata: Svemir 1, serija (R)
 05.00 - Skica za portret
 05.15 - Peti dan, talk-show (R)

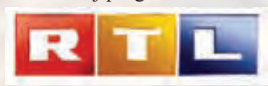

06.15 - Najava programa
 06.20 - More ljubavi, (R)
 07.05 - Johnny Bravo
 07.30 - Batman i hrabri super junaci, crtana serija
 07.55 - Mala TV:
 --- - TV vrtić: Dani u tjednu
 --- - Patuljkove priče: Čaroban dar
 --- - Tajni dnevnik patke Matilde: Posjet rođakinje
 08.25 - Dvorac igračaka, serija

08.50 - Školski program: Jeste li ikada igrali softball?
 --- - Puni krug
 --- - Glazbeceda: Na slovo T
 09.35 - Mega Mindy, serija
 10.00 - Beverly Hills 4, serija
 10.45 - Euromagazin (R)
 11.15 - Fotografija u Hrvatskoj
 11.30 - Pola ure kulture (R)
 12.00 - Znanstvene vijesti (R)
 12.10 - Na rubu znanosti (R)
 13.05 - SP u veslanju, snimka
 13.35 - Zvezdana vrata: Svemir 1, serija
 14.20 - Školski program: Jeste li ikada igrali softball? (R)
 --- - Puni krug (R)
 --- - Glazbeceda: Na slovo T
 15.05 - Kojak 1, serija
 15.50 - Kojak 1, serija
 16.40 - Tree Hill 6, serija
 17.25 - U uredu 4, serija
 17.50 - Briljanteen
 18.30 - Županijska panorama
 19.00 - Na vodenome putu 4: Korzika, dokumentarna serija (R)
 19.45 - Hit dana
 20.00 - Filmovi naših susjeda: Petelinji zajtrk, slovenski film
 22.10 - Stari dečki 1, serija
 22.50 - Frostov pristup 15, mini-serija
 00.25 - Pravi igrači, serija
 01.05 - Kraj programa

05:15 Naši najbolji dani, serija
 06:15 Naša mala klinika
 07:20 Bumba, crtana serija
 07:35 Graditelj Bob
 07:50 Roary, crtana serija
 08:05 Peppa, crtana serija
 08:20 Mini kviz ep. 1
 08:30 Mini kviz ep. 2
 08:50 Zauvijek zaljubljeni, serija (19-20/140)
 10:50 Slomljeno srce, serija
 12:40 IN magazin
 13:30 Provjereno, informativni magazin
 14:20 Zauvijek zaljubljeni, serija (21-22/140)
 16:00 Slomljeno srce, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Slomljeno srce, serija
 18:20 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Supertalent uživo, polufinalna emisija
 22:30 Ljubavni brodolom, igrani film
 00:10 Za tvoje plave oči, film
 02:00 Ženi me, igrani film
 03:30 Ezo TV, tarot show
 05:00 Najbolji od najboljih 2, igrani film
 06:35 Kraj programa

06.15 Miffy, animirana serija
 06.30 RTL ritam zona - Urban, glazbena emisija
 08.35 Zabranjena ljubav, sapunica (dvije epizode)
 09.50 Večera za 5, lifestyle emisija (R)
 11.00 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)
 11.30 1001 noć, serija (dvije epizode) (R)
 13.00 Klon, telenovela (dvije epizode)
 14.50 Andeo i vrag, telenovela
 15.40 Kućanice, serija
 16.30 Heroji iz strasti, serija
 17.20 Bibin svijet, humoristična serija
 18.00 Ekkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas, informativna emisija
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 1001 noć, dramska serija (dvije epizode)
 21.30 Ona je najbolja, igrani film, komedija
 23.25 Američka pita: Vjenčanje, igrani film, komedija (prvi dio)
 00.05 RTL Vijesti, informativna emisija
 00.15 Američka pita: Vjenčanje, igrani film, komedija (drugi dio)
 01.25 Besana noć, film, akcijski
 03.20 Astro show, emisija uživo

SUBOTA
6.11.2010.

06.05 - Najava programa
 06.10 - Drugo mišljenje (R)
 07.05 - Iza ekrana (R)
 07.30 - Umotvorine i rukotvorine - 100 godina Etnografskog muzeja Split, emisija pučke i predajne kulture
 08.00 - Vijesti
 08.10 - Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Kockar iz Natcheza, američki film
 10.00 - Vijesti
 10.10 - Kućni ljubimci
 10.45 - Normalan život, (R)
 11.25 - Opera box
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - Veterani mira, emisija
 13.20 - Prizma
 14.05 - Duhovni izazovi
 14.40 - Kulturna baština
 14.55 - Eko zona
 15.25 - Život, dokumentarna serija
 16.20 - Euromagazin
 16.55 - Vijesti

17.05 - Reporteri: Tko ide u Lavru
 18.10 - U istom loncu, kulinarski show
 18.45 - Potrošački kod
 19.15 - LOTO 7/39
 19.30 - Dnevnik
 20.10 - Ples sa zvijezdama. 1. dio (2/8)
 21.50 - Ples sa zvijezdama, 2. dio (2/8)
 22.10 - Vijesti
 22.25 - Vijesti iz kulture
 22.35 - Momci s Madisona 3, serija
 23.25 - Land of the Dead, američko-kanadsko-francuski film
 01.00 - Filmski maraton: Nepoznato, američki film (R)
 02.20 - Filmski maraton: .45, američki film (R)
 03.55 - Filmski maraton: Tri lica straha, talijansko-francusko-američki film (R)
 05.25 - Kulturna baština (R)

07.00 - Panorame turističkih središta Hrvatske
 07.55 - Najava programa
 08.00 - Trolovi, crtana serija
 08.25 - Plesne note, serija za djecu
 08.50 - Vrijeme je za Disneyja: Moji prijatelji Tigar i Pooh
 --- - Vrijeme je za Disneyja: Moji prijatelji Tigar i Pooh
 09.40 - Pustolovine Sare Jane 2, serija za djecu
 10.05 - Ni da ni ne
 11.00 - Mr. Atlas, američki film
 12.35 - Briljanteen (R)
 13.15 - Program zaštite za princeze, američki film
 14.40 - Strani igrani film
 16.25 - Magazin LP
 16.55 - Sao Paulo: F1 - kvalifikacijska utrka za VN Brazila, prijenos
 18.15 - Osijek: Gimnastika - Svjetski kup, prijenos
 20.00 - HNL - utakmica
 21.55 - HNL - emisija
 22.55 - Sinovi anarhije, serija
 23.40 - Sting Specijal
 00.10 - Vrijeme je za jazz: Djabe
 01.10 - Kraj programa

07.00 Naša mala klinika, serija (30/30)
 07.55 Bračne vode, serija
 08.25 Dora istražuje, crtana serija (59/64)
 08.50 Timmy Time, crtana serija (15/52)

HRT 1, NEDJELJA, 7.11.2010., 23.30
POVRATNE BOCE – češki film
(VRATNE LAHVE, 2007.)

Komedija. Josef Tkoun (Z. Svírák) radi kao učitelj u jednoj praškoj školi. Nezadovoljstvo na poslu ponuka ga da sve više počne razmišljati o sebi i, naravno, o činjenici da je ostario. Ne želeći to prihvatiti, Josef odluči uzeti stvar u svoje ruke: za početak, pomisli da bi mu bilo najbolje promijeniti posao – zaposli se kao raznosac tvrtke City Express, no kad shvati da je to prenaporno, odluči raditi kao preuzimatelj rabljenih boca

09:00 Winx, crtana serija
 09:25 Chuggington, crtana serija (17/52)
 09:40 Ben 10: Alien Force, crtana serija (21/26)
 10:10 Kinder surprise memori kviz
 10:25 Televizijska posla, serija
 10:55 Frikovi, serija (10/16)
 11:55 Smallville, serija
 12:55 Zbogom, bivši, serija
 13:55 Za tvoje plave oči, igrani film
 15:45 Ljubavni brodolom, igrani film
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:10 Ljubavni brodolom, igrani film - nastavak
 17:40 Lud, zbunjen, normalan, serija (13/25)
 18:30 Lud, zbunjen, normalan, serija (14/25)
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Meteor 1 i 2, igrani film
 23:40 Magla, igrani film
 01:50 Krv i vino, igrani film
 03:35 Ezo TV, tarot show
 05:00 Zaljubljeni Shakespeare, igrani film
 07:00 Kraj programa

06.20 Miffy, crtana serija
 07.00 YooHoo i prijatelji, crtana serija (R)
 07.30 Bakugan, crtana serija
 07.55 Crvene kapice, crtana serija
 08.25 Učilica, kviz za djecu (uživo)
 08.55 Sinovi i kćeri, humoristična serija
 09.25 Bibin svijet, humoristična serija (R)
 10.15 Malcolm u sredini, humoristična serija (dvije epizode)
 11.10 Slučajni turist, putopisni show (R)

u samoposluzi. Iako njegova okolina, osobito supruga, to drži neprihvatljivim, njega novi posao doista ne smeta i uopće ga ne doživljava kao degradaciju. Malo po malo, i ostali se priviknu na njegovo »novo zanimanje« ...

Kao i ostale redateljeve filmove, i ovaj krase brojne komične situacije i duhoviti dijalози u poznatoj češkoj maniri, simpatični likovi i dopadljiva poruka.

Uloge: Zdenek Svírák, Tatiana Vilhelmová, Daniela Kolářová, Alena Vranová, Jiri Macháček, Miroslav Taborsky, Martin Pechlat

Scenarist: Zdenek Svírák
Redatelj: Jan Svírák

Trajanje: 100'

12.15 Smokey i banditi 2, film, akcijska komedija

14.05 Downtown, igrani film, akcijska komedija

15.55 Aquamarine, igrani film, obiteljska fantastika

17.55 Zvijezde Ekstra: 10 vampira koje volimo, zabavna emisija

18.30 RTL Danas

19.10 Bibin svijet, serija

19.50 Žuta minuta, zabavni show

20.00 Umri muški 3, igrani film, akcijski (R)

21.50 Planet tame, igrani film, znanstveno-fantastični

23.45 Planet majmuna, film, znanstveno-fantastični

01.50 Astro show, emisija uživo

02.50 Predmet obožavanja, igrani film, romantična komedija

**NEDJELJA
7.11.2010.**

05.40 - Najava programa

05.45 - Duhovni izazovi (R)

06.15 - Euromagazin (R)

07.00 - Mala TV:

--- - TV vrtić: Škola plesa

--- - Ninin kutak: Podmetači od špage

--- - Danica: Danica i roda

--- - Tajni dnevnik patke Matilde: Posjet rođakinje (R)

--- - Profesor Baltazar: Zrak

--- - Bembove priče: Velika utрка

--- - Čarobna ploča - 7 kontinentata: Afrika (R)

08.00 - Vijesti

08.05 - Prijatelji, zabavni show za djecu

09.00 - Nora Fora, TV igra

09.55 - Vijesti iz kulture

10.00 - Vijesti

10.10 - Lewis 4, mini-serija

11.40 - manjinski MOZAIK

12.00 - Dnevnik

12.25 - Plodovi zemlje

13.20 - Split: More

14.00 - Nedjeljom u dva

15.05 - Mir i dobro

15.40 - Vijesti

15.50 - Moj prijatelj Willy, američki film

17.45 - Lijepom našom: Jastrebarsko (2.)

18.45 - Globalno sijelo

19.15 - LOTO 6/45

19.30 - Dnevnik

20.10 - 1 protiv 100, kviz

21.05 - Stipe u gostima 3, TV serija

21.45 - Čovjek ispod stola, hrvatski film

23.05 - Vijesti

23.20 - Vijesti iz kulture

23.30 - Povratne boce, češki film

01.10 - Kauboj bez mira, američki film (R)

04.10 - Sting Specijal

04.40 - Skica za portret

04.55 - Plodovi zemlje

07.00 - Panorame turističkih središta Hrvatske

07.15 - Najava programa

07.20 - Robert Belinić i Zagrebački gitaristički kvartet

08.20 - Zlatna kinoteka: Slatka Irma, američki film

10.40 - Biblija

10.50 - Portret crkve i mjesta

11.00 - Lukovdol: Misa, prijenos

12.05 - Bratovo obećanje: Priča o Danu Jansenu, američko-kanadski film

13.40 - SP u veslanju, snimka

14.25 - Rukomet, LP (Ž): Podravka - Gyor, prijenos

16.00 - Olimp - sportska emisija

16.05 - Osijek: Gimnastika - Svjetski kup, prijenos

16.55 - Sao Paolo: F1 za Veliku nagradu Brazila, prijenos

18.40 - Olimp - sportska emisija

19.30 - Garaža

20.05 - Dvanaest žigosanih, američko-britanski film

22.35 - Posebni dodaci, emisija o filmu

23.05 - Filmski butik: Taxi Driver, američki film

00.55 - Kraj programa

07:15 Brza blagajna, serija

07:45 Dora istražuje, crtana serija (60/64)

08:10 Timmy Time, crtana serija (16/52)

08:20 Winx, crtana serija

08:45 Chuggington, crtana serija (18/52)

09:00 Ben 10: Alien Force, crtana serija (22/26)

09:30 Kinder surprise memori kviz

09:40 Automotiv, auto-moto magazin

10:10 Magazin Lige prvaka

10:40 Novac, business magazin

11:10 Heroji, serija (19-20/26)

13:00 Divlja utrka, igrani film

14:45 Ženi me, igrani film

16:25 Supertalent, polufinale

17:00 Vijesti Nove TV

17:10 Supertalent, polufinale - nastavak

19:15 Dnevnik Nove TV

20:05 Periferija city, serija

21:05 Scooby doo, igrani film

22:50 Red carpet, showbiz magazin

00:35 Meteor 1 i 2, igrani film

03:50 Red carpet, showbiz magazin

05:05 Kraj programa

06.55 Miffy, animirana serija

07.30 Yoohoo i prijatelji, (R)

08.05 Bakugan, crtana serija

08.30 Crvene kapice

08.55 Rat u kući, humoristična serija (dvije epizode)

10.05 Malcolm u sredini, humoristična serija (dvije epizode)

11.00 Jezikova juha, reality show (R)

12.00 Columbo: Pepeo u pepeo, kriminalistička serija

13.50 Murjak i pol, igrani film, komedija

15.35 Aquamarine, igrani film, obiteljska fantastika

17.30 Discovery: Preživjeti divljinu - Irska, dokumentarni film

18.30 RTL Danas

19.05 Ekkluziv s Tatjanom Jurić, magazin

20.00 Hrvatski top model by Vanja Rupena, reality show

21.40 CSI: Miami, serija (dvije epizode)

23.25 Umri muški 3, igrani film, akcijski (R)

01.10 Astro show, emisija uživo

02.10 Planet tame, igrani film, znanstveno-fantastični

**PONEDJELJAK
8.11.2010.**

05.45 - Split: More (R)

06.15 - Mir i dobro (R)

07.00 - Dobro jutro, Hrvatska

07.05 - Vijesti

07.10 - Dobro jutro, Hrvatska

07.35 - Vijesti

07.40 - Dobro jutro, Hrvatska

09.12 - Lugarnica 18, serija

10.15 - Na vodenome putu

4: Galicija - Putem

svetog Jakova do mora, dokumentarna serija

11.10 - Treća dob, emisija za umirovljenike

12.00 - Dnevnik

12.30 - More ljubavi

13.20 - Hitna služba 14, serija

14.05 - Vijesti za osobe s oštećenim sluhom

14.20 - Normalan život

15.00 - Luda kuća 3, serija

15.40 - Glas domovine

16.15 - Hrvatska uživo

17.00 - Vijesti

17.40 - 8. kat, talk-show

18.35 - Odmori se, zaslužio si

3 - TV serija

19.30 - Dnevnik

20.15 - Latinica, 1. dio

21.20 - Latinica, 2. dio

21.55 - Poslovni klub

22.30 - Dnevnik 3

23.10 - U potrazi za svetom: Suze nevinoga, dokumentarna serija

00.00 - Zbor HRT-a i orkestar Wiener Concertverein pod ravnanjem Tončija Bilića

01.00 - Zvezdana vrata: Svemir 1, serija (R)

01.45 - Hitna služba 14, serija

02.30 - Fringe - Na rubu 1, serija (R)

03.15 - Skica za portret

03.30 - Glas domovine (R)

04.00 - Poslovni klub (R)

04.30 - Latinica

06.15 - Najava programa

06.20 - More ljubavi, (R)

07.05 - Johnny Bravo

07.30 - Batman i hrabri super junaci, crtana serija

07.55 - Mala TV

--- - TV vrtić

--- - Brlog

--- - Čarobna ploča - engleski

08.25 - Dvorac igračka, serija za djecu (R)

08.50 - Školski program: Antička Grčka

--- - Ton i ton: Kabaretska glazba i maketna ilustracija (R)

--- - Na glasu: Loš početak

09.35 - Mega Mindy, serija

10.00 - Beverly Hills 4, serija

10.45 - Split: More

11.15 - Lijepom našom: Jastrebarsko (2.)

12.15 - Reporteri: Tko ide u Lavru

13.30 - Zvezdana vrata: Svemir 1, serija

14.15 - Školski program: Antička Grčka (R)

--- - Ton i ton: Kabaretska glazba i maketna ilustracija (R)

--- - Na glasu: Loš početak

15.00 - Kojak 1, serija

15.45 - Kojak 1, serija

16.45 - Tree Hill 6, serija

17.30 - U uredu 4, serija

17.55 - Ritam tjedna, glazbeni magazin

18.30 - Županijska panorama

19.00 - Na vodenome putu

4: Galicija - Putem svetog Jakova do mora, dokumentarna serija (R)

19.45 - Hit dana

20.00 - TV Bingo Show

20.45 - Vatrene loptice, američki film

22.15 - Fringe - Na rubu 1, serija

23.10 - Kalifornikacija 2, serija

23.40 - Retrovizor: Prikraćeni 3, humoristična serija

00.00 - Retrovizor: Obavještajci 6, serija

00.45 - Retrovizor: Ksenia - princeza ratnica 1, serija

01.30 - Kraj programa

05:10 Naši najbolji dani, serija

06:10 Naša mala klinika, serija

07:15 Bumba, crtana serija

07:25 Graditelj Bob

07:35 Roary, crtana serija

07:45 Peppa, crtana serija

08:00 Mini kviz ep. 1

08:10 Mini kviz ep. 2

08:30 Zauvijek zaljubljeni, serija (21-22/140)

10:35 Slomljeno srce, serija

12:30 IN magazin

13:15 Najbolje godine, serija

14:15 Zauvijek zaljubljeni

16:00 Slomljeno srce, serija

17:00 Vijesti Nove TV

17:25 Slomljeno srce, serija

18:20 IN magazin

19:15 Dnevnik Nove TV

20:05 Najbolje godine, serija

21:05 Lud, zburjen, normalan

21:55 Lud, zburjen, normalan

22:30 Anakonda: Lov na krvavu orhideju, film

23:45 Većernje vijesti

00:00 Anakonda: Lov na krvavu orhideju, film - nastavak

00:45 Grad nasilja, igrani film

02:20 Seks i grad, serija

02:50 Bračne vode, serija

03:15 Naša mala klinika, serija
04:00 Ezo TV, tarot show
05:00 Kraj programa

06.05 Miffy, animirana serija
06.20 RTL ritam zona - Pop
hitovi, glazbena emisija
08.20 Zabranjena ljubav,
sapunica (dvije epizode)
09.35 Večera za 5,
lifestyle emisija (R)
10.45 Ekkluziv s Tatjanom
Jurić, magazin (R)
11.40 1001 noć, dramska
serija (dvije epizode) (R)
13.05 Klon, (dvije epizode)
14.55 Andeo i vrag, telenovela
15.45 Kućanice, serija
16.35 Heroji iz strasti, serija
17.25 Bibin svijet, serija
18.00 Ekkluziv Tabloid,
magazin
18.30 RTL Danas
19.05 Večera za 5
20.00 1001 noć, dramska
serija (dvije epizode)
21.30 Iznad zakona, igrani
film, akcijski triler
23.15 Čuvar zakona, igrani
film, akcijski (prvi dio)
23.55 RTL Vijesti
00.10 Čuvar zakona, film,
akcijski (drugi dio)
01.40 Astro show, emisija uživo
02.40 Zvijerinjak, film, komedija

**UTORAK
9.11.2010.**

05.55 - Najava programa
06.00 - Treća dob, emisija za
umirovljenike (R)
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
07.35 - Vijesti
09.12 - Lugarnica 18, serija
10.00 - Vijesti
10.15 - Divljinom Amerike
- 3000 kilometara
pješice, dok. film
11.10 - Debbie Travis
preuređuje 1
12.00 - Dnevnik
12.30 - More ljubavi
13.20 - Hitna služba 14, serija
14.05 - Vijesti za osobe s
oštećenim sluhom
14.20 - Među nama
15.00 - Luda kuća 3, serija
15.40 - Znanstvena petica
17.00 - Vijesti
17.35 - 8. kat, talk-show
18.31 - Odmori se, zaslužio si
3 - TV serija
19.30 - Dnevnik
20.10 - Konvoj Libertas:
Vatra, dok. serija

21.10 - Država, selo, grad
22.30 - Dnevnik 3
23.10 - Lica nacije
00.00 - CSI: Las Vegas 9
00.45 - Zvezdana vrata:
Svemir 1, serija (R)
01.30 - Hitna služba 14, serija
02.15 - Fringe - Na rubu 1,
serija (R)
03.00 - Završni udarac 2, (R)
03.45 - Skica za portret
04.00 - 8. kat, talk-show
04.40 - Znanstvena petica (R)
05.10 - Lica nacije (R)

06.15 - Najava programa
06.20 - More ljubavi, (R)
07.05 - Johnny Bravo
07.30 - Batman i hrabri super
junaci, crtana serija
07.55 - Mala TV:
--- - TV vrtić
--- - Ninin kutak
--- - Crtani film
--- - Danica

08.25 - Dvorac igračaka, serija
08.50 - Školski program:
Kako vidimo svoj grad

--- - Navrh jezika
--- - Kratki spoj: Kemija i
kuhinja

09.35 - Mega Mindy, serija
10.00 - Beverly Hills 4, serija
10.45 - Globalno sijelo
11.15 - Prizma
12.00 - U istom loncu,
kulinarski show

12.35 - Euromagazin
13.05 - Proces
13.30 - Zvezdana vrata:
Svemir 1, serija

14.15 - Školski program:
Kako vidimo svoj grad
--- - Navrh jezika (R)
--- - Kratki spoj: Kemija i
kuhinja

15.00 - Kojak 1, serija
15.45 - Kojak 1, serija
16.45 - Tree Hill 6, serija
17.30 - U uredu 4, serija

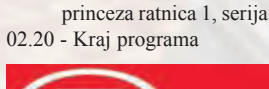
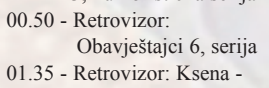
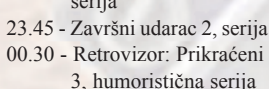
18.30 - Županijska panorama
19.00 - Divljinom Amerike -
3000 kilometara
pješice, dok. film (R)

19.45 - Hit dana
20.00 - Brzina 2, američki film
22.05 - CSI: Las Vegas 9
22.50 - Fringe - Na rubu 1,
serija

23.45 - Završni udarac 2, serija
00.30 - Retrovizor: Prikraćeni
3, humoristična serija

00.50 - Retrovizor:
Obavještajci 6, serija
01.35 - Retrovizor: Ksena -
princeza ratnica 1, serija

02.20 - Kraj programa

05:05 Naši najbolji dani, serija
05:55 Naša mala klinika, serija
07:00 Gospodin Magoo
07:25 Graditelj Bob
07:35 Roary, crtana serija
07:45 Peppa, crtana serija
08:00 Mini kviz ep. 1
08:10 Mini kviz ep. 2
08:30 Zauvijek zaljubljeni
10:35 Slomljeno srce, serija
12:30 IN magazin
13:15 Najbolje godine, serija
14:15 Zauvijek zaljubljeni
16:00 Slomljeno srce, serija
17:00 Vijesti Nove TV
17:25 Slomljeno srce, serija
18:20 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Najbolje godine, serija
21:05 Lud, zbunjen, normalan
21:40 Europski žigolo, film
23:25 Večernje vijesti
23:40 Anakonda: Lov na
krvavu orhideju, film
01:25 Seks i grad, serija
01:55 Bračne vode, serija
02:20 Divlja srca, igrani film
03:45 Ezo TV, tarot show
04:45 Kraj programa

06.30 Miffy, animirana serija
06.45 RTL ritam zona - Priča
o..., glazbena emisija

07.45 RTL ritam zona - Top 40
domaći, glazbena emisija
08.45 Zabranjena ljubav,
sapunica (dvije epizode)

10.00 Večera za 5, lifestyle
emisija (R)
11.10 Ekkluziv Tabloid,
magazin (R)

11.40 1001 noć, serija (dvije
epizode) (R)
13.05 Klon, (dvije epizode)

14.55 Andeo i vrag, telenovela
15.45 Kućanice, serija
16.35 Heroji iz strasti, serija

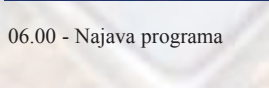
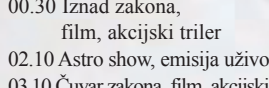
17.25 Bibin svijet, serija
18.00 Ekkluziv Tabloid, magazin
18.30 RTL Danas
19.05 Večera za 5, lifestyle
emisija

20.00 1001 noć, dramska
serija (dvije epizode)
21.30 Jezikova juha

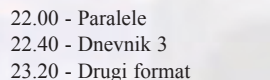
22.30 Slučajni turist,
putopisni show
23.30 Instruktor, serija

00.15 RTL Vijesti
00.30 Iznad zakona,
film, akcijski triler

02.10 Astro show, emisija uživo
03.10 Čuvar zakona, film, akcijski

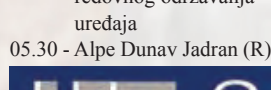
06.05 - Među nama (R)
07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
07.05 - Vijesti
07.10 - Dobro jutro, Hrvatska
09.12 - Lugarnica 18, serija
10.00 - Vijesti
10.15 - Divljinom Amerike -
3000 kilometara
pješice, dok. film
11.10 - Oprah show
12.00 - Dnevnik
12.30 - More ljubavi
13.20 - Praskozorje 2, serija
14.05 - Vijesti za osobe s
oštećenim sluhom
14.20 - Riječ i život,
religijski program
15.00 - Luda kuća 3, serija
15.40 - Alpe Dunav Jadran
16.15 - Hrvatska uživo
17.00 - Vijesti
17.30 - 8. kat, talk-show
18.25 - Odmori se, zaslužio si
3 - TV serija
19.15 - LOTO 7/39
19.30 - Dnevnik
20.10 - Hrvatska kinoteka:
Život sa stricem

22.00 - Paralele
22.40 - Dnevnik 3
23.20 - Drugi format
00.10 - CSI: Las Vegas 9,
serija (R)

00.55 - Zvezdana vrata:
Svemir 1, serija (R)
01.40 - Praskozorje 2, (R)
02.25 - Fringe - Na rubu 1,
serija (R)

03.10 - Prekid programa radi
redovnog održavanja
uredaja
05.30 - Alpe Dunav Jadran (R)

06.15 - Najava programa
06.20 - More ljubavi, (R)
07.05 - Johnny Bravo
07.30 - Batman i hrabri super
junaci, crtana serija

07.55 - Mala TV
--- - TV vrtić
--- - EBU drama

08.25 - Dvorac igračaka, serija
za djecu (R)
08.50 - Školski program:
Tradicijska glazbala

--- - Izazovi - EBU
dokumentarac za mlade
--- - Ta politika: Prava i
slobode

09.35 - Mega Mindy, serija
10.00 - Beverly Hills 4, serija
10.45 - Proces (R)

11.10 - Eko zona (R)
11.40 - Ritam tjedna, glazbeni
magazin (R)

12.15 - Paralele (R)
12.45 - Lica nacije (R)
13.35 - Zvezdana vrata:
Svemir 1, serija

14.20 - Školski program:
Tradicijska glazbala (R)

--- - Izazovi - EBU
dokumentarac za mlade (R)
--- - Ta politika: Prava i
slobode
15.05 - Kojak 1, serija
15.50 - Kojak 1, serija
16.45 - Tree Hill 6, serija
17.30 - U uredu 4, serija
18.30 - Županijska panorama
19.00 - Divljinom Amerike -
3000 kilometara
pješice, dok. film (R)
19.45 - Hit dana
20.00 - Made in America,
američki film (R)
21.50 - CSI: Las Vegas 9,
serija
22.35 - Fringe - Na rubu 1
23.30 - Nove avanture stare
Christine 4, serija
23.50 - Retrovizor: Prikraćeni
3, humoristična serija
00.10 - Retrovizor:
Obavještajci 6, serija
00.55 - Retrovizor: Ksena -
princeza ratnica 1,
serija
01.40 - Kraj programa

05:05 Naši najbolji dani, serija
05:55 Naša mala klinika, serija
07:00 Gospodin Magoo, serija
07:25 Graditelj Bob

07:35 Roary, crtana serija
07:45 Peppa, crtana serija
08:00 Mini kviz ep. 1
08:10 Mini kviz ep. 2

08:30 Zauvijek zaljubljeni,
serija (25-26/140)
10:35 Slomljeno srce, serija
12:30 IN magazin

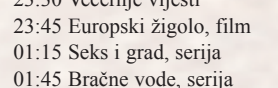
13:15 Najbolje godine, serija
14:15 Zauvijek zaljubljeni
16:00 Slomljeno srce, serija
17:00 Vijesti Nove TV

17:25 Slomljeno srce, serija
18:20 IN magazin
19:15 Dnevnik Nove TV
20:05 Najbolje godine, serija

21:05 Lud, zbunjen, normalan
21:50 Lud, zbunjen, normalan
22:30 Periferija city, serija
23:30 Večernje vijesti

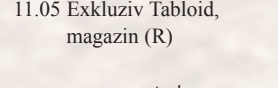
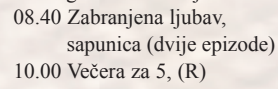
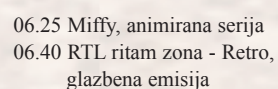
23:45 Europski žigolo, film
01:15 Seks i grad, serija
01:45 Bračne vode, serija
02:10 Dva dana u Parizu, film

03:50 Ezo TV, tarot show
04:50 Kraj programa

06.25 Miffy, animirana serija
06.40 RTL ritam zona - Retro,
glazbena emisija

08.40 Zabranjena ljubav,
sapunica (dvije epizode)
10.00 Večera za 5, (R)
11.05 Ekkluziv Tabloid,
magazin (R)

11.35 1001 noć, dramska serija (dvije epizode) (R)
 13.05 Klon, (dvije epizode)
 14.50 Andeo i vrag, telenovela
 15.45 Kućanice, serija
 16.35 Heroji iz strasti, dramska serija
 17.25 Bibin svijet, humoristična serija
 18.00 Exkluziv Tabloid, magazin
 18.30 RTL Danas, informativna emisija
 19.05 Večera za 5, lifestyle emisija
 20.00 1001 noć, serija (dvije epizode)
 21.30 Kost, serija
 22.20 Put osвете, kriminalistička serija
 23.15 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija
 00.15 RTL Vijesti, informativna emisija
 00.30 Nepodnošljivi susjedi, igrani film, komedija
 02.10 Astro show, emisija uživo
 03.10 Najgori neprijatelj, kriminalistička serija (R)
 03.55 Zaboravljeni slučaj, kriminalistička serija (R)

**ČETVRTAK
11.11.2010.**

HRT 1

06.00 - Najava programa
 06.05 - Riječ i život, (R)
 07.00 - Dobro jutro, Hrvatska
 07.05 - Vijesti
 07.10 - Dobro jutro, Hrvatska

07.35 - Vijesti
 07.40 - Dobro jutro, Hrvatska
 09.12 - Lugarnica 18, serija
 10.00 - Vijesti
 10.15 - Putovanja željeznicom: Legendarnim vlakovima Ghani Overland kroz Australiju, dok. film
 11.10 - Oprah show
 12.00 - Dnevnik
 12.30 - More ljubavi
 13.20 - Praskozorje 2, serija
 14.05 - Vijesti
 14.20 - Trenutak spoznaje
 15.00 - Luda kuća 3, serija
 15.35 - LADO u Americi - 60 godina LADA, dokumentarna emisija
 16.15 - Hrvatska uživo
 17.00 - Vijesti
 17.35 - 8. kat, talk-show
 18.35 - Odmori se, zaslužio si 3 - TV serija
 19.30 - Dnevnik
 20.15 - 1 protiv 100, kviz
 21.15 - Otvoreno
 22.00 - Pola ure kulture
 22.35 - Dnevnik 3
 23.15 - Na rubu znanosti: Krugovi nove budućnosti
 00.05 - Zvezdana vrata: Svemir 1, serija (R)
 00.50 - Praskozorje 2, (R)
 01.35 - Fringe - Na rubu 1
 02.20 - Oprah show (R)
 03.05 - Fotografija u Hrvatskoj
 03.10 - Znanstvene vijesti (R)
 03.20 - Na rubu znanosti: Krugovi nove budućnosti (R)
 04.10 - LADO u Americi - 60 godina LADA, dok. film (R)

04.45 - Pola ure kulture (R)
 05.15 - 8. kat, talk-show (R)

06.15 - Najava programa
 06.20 - More ljubavi, (R)
 07.00 - Johnny Bravo
 07.25 - Batman i hrabri super junaci, crtana serija
 07.50 - Mala TV
 -- -- - TV vrtić
 -- -- - Crtani film
 -- -- - Čarobna ploča - 7 kontinenata
 08.25 - Dvorac igračkica, serija za djecu (R)
 08.50 - Školski program: Dramska skupina u školi
 -- -- - Kokice
 -- -- - Abeceda EU: Slovo N/NJ
 09.35 - Mega Mindy, serija
 10.00 - Beverly Hills 4, serija
 10.45 - Potrošački kod
 11.15 - Znanstvena petica (R)
 11.45 - Glas domovine (R)
 12.15 - Alpe Dunav Jadran (R)
 12.45 - Drugi format (R)
 13.30 - Zvezdana vrata: Svemir 1, serija
 14.15 - Školski program: 15.00 - Kojak 1, serija
 15.45 - Kojak 1, serija
 16.45 - Tree Hill 6, serija
 17.30 - U uredu 4, serija
 17.55 - Mijenjati svijet
 18.20 - Znanstvene vijesti
 18.30 - Županijska panorama
 19.00 - Putovanja željeznicom: Legendarnim vlakovima Ghani Overland kroz Australiju,

dokumentarni film(R)
 19.45 - Hit dana
 20.00 - Ljudsko tijelo: Nevjerojatan stroj, dokumentarni film
 20.50 - Duh i tama, film (R)
 22.40 - Fringe - Na rubu 1, serija
 23.35 - Zovem se Earl 4, humoristična serija
 23.55 - Retrovizor: Prikračeni 3, humoristična serija
 00.15 - Retrovizor: Obavještajci 6, serija
 01.00 - Retrovizor: Ksenia - princeza ratnica 1, serija
 01.45 - Kraj programa

05:05 Naši najbolji dani, serija
 05:55 Naša mala klinika, serija
 07:00 Gospodin Magoo, serija
 07:25 Graditelj Bob
 07:35 Roary, crtana serija
 07:45 Peppa, crtana serija
 08:00 Mini kviz ep. 1
 08:10 Mini kviz ep. 2
 08:30 Zauvijek zaljubljeni
 10:35 Slomljeno srce, serija
 12:30 IN magazin
 13:15 Najbolje godine, serija
 14:15 Zauvijek zaljubljeni
 16:00 Slomljeno srce, serija
 17:00 Vijesti Nove TV
 17:25 Slomljeno srce, serija
 18:20 IN magazin
 19:15 Dnevnik Nove TV
 20:05 Najbolje godine, serija
 21:05 Lud, zbunjen, normalan
 21:45 Provjereno, informativni magazin
 22:50 Večernje vijesti

23:05 Priljavi poslovi, film
 00:55 Seks i grad, serija
 01:25 Vjerovali ili ne, serija
 01:50 Mračna tajna, film
 03:20 Na rubu zakona, serija
 04:05 Ezo TV, tarot show
 05:05 Kraj programa

06.30 Miffy, animirana serija
 06.45 RTL ritam zona - Dalmatinski libar, glazbena emisija
 07.45 RTL ritam zona - Top 40 strani, glazbena emisija
 08.45 Zabranjena ljubav
 10.00 Večera za 5, (R)
 11.10 Exkluziv Tabloid, magazin (R)
 11.30 1001 noć, dramska serija (dvije epizode) (R)
 13.05 Klon, (dvije epizode)
 14.55 Andeo i vrag, telenovela
 15.45 Kućanice, serija
 16.35 Heroji iz strasti, serija
 17.25 Bibin svijet, serija
 18.00 Exkluziv Tabloid
 18.30 RTL Danas
 19.05 Večera za 5
 20.00 1001 noć, serija (dvije epizode)
 21.30 Kućanice, dramska serija (dvije epizode)
 23.15 Hrvatski top model by Vanja Rupena, reality show (R)
 01.00 RTL Vijesti
 01.15 Kost, serija (R)
 02.05 Astro show
 03.05 Put osвете, serija (R)
 03.45 Nepodnošljivi susjedi, film, komedija (R)

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radiotelevizije Vojvodine. Osim novosti iz života hrvatske manjinske zajednice, emisija donosi i informacije o događajima u zemlji i okruženju.

Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 19 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 subotom od 7,20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

HEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Populame melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kultuma povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »Razgovor s povodom« (ponedjeljkom) • 'Stazama agrara' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

HEMA ZA DANE VIKENDA:
Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18,15 'Vojvodanski tjedan'
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba
 • 20,00 'Omladinska emisija', narodna glazba
 • 20,55 Odjava programa

Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20,55 Odjava programa

104, 4 Mhz

KRIŽALJKA

www.kviskoteka.hr

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
PROSTOR POPLAVNI REGIONI	NA M...	PROKOPU TA, VZRAŠ EŽDRAJ	OPUSCO ALTAR	KAO LUBUŠE	RTV I PRENET	POLODKANT IZVAN CENTRA KODI I POLI	MEZ OST 19 SLAZNEH I LLEAZ NAI POLU TOMOVA	JEDINICA I OPIKA	ZAVARN SPOU	NAUTANJE SLOVO	NAVOO TERETA	SOČNO TROPOSKO KODI		
MUŠTO NA KRAJOLU														
BORRATOV TUŠTEL MORNA TRAV						VRA GALAMA								
DOBA						TVRAC SAHON SROG BETINOL ARPAU		STAVAC POTONA PMA PUEWAC NA BEMOVSKI						
TRINJA JEDINICA		ANTE KARROVAC DORVAL DEVALACIA				DURORA NECHUJEST TUGRA SACHHOF JEDINIC				OVNI ... I KUGAČKI DANOV JEDINE				
KARITA ZA PUI DO ODNEOSTA I PROMETAR														
ZAGORINI KO					DATI UPRE NOI ME STORU I DURGOU DUGINAI							SUMPOS PUEVALOČA ZUBOVIC		
POZNATA NAŠIRA KORANNA ARABATA SOMU KUEWAI DURKUCI								SOPIJA DINAKERI					U IMOVNI KODI	
OTOPAR LEWAI														
STAVACU DUPINA PROST KODOLU DROZICE														
IZVOMNI TOV GRAD														
PRAV SLOVO ABECCIO		JEDINICA LIEZOVANA IPO GALL LEWAI TIEBLODANO												
STOČEŠ ICU						POSEBNI ZASLANIK BIEČANA PUEWAI								
NAŠARICA ABECEDA						PIVAL SE DA DODA RTYV TWEDO CINO DRVO								
PRENEŠLA KODANICA CINCH ATEROŠ TUDONKA "KVIŠHOTERE"														
MAJA KODANICA														
OLIMPIKA BULENTO														
URDITIK JOPUE MAI														

...

JÖVÖ

VODA POWER

ENERGIA

WATER

BUDUČNOST

VÍZ FUTURE

ENERGIA

JKP Vodovod i Kanalizacija
Subotica